

Luka

Kilε Jozaama pe pu wa wu Ja Yesu Kirisa kaa yu ge, Luka wo nigama

Jogɔ wu jε Luka wε?

Luka bi bye Yesu wo Tudunmɔɔ kε ni shuun wu ni wε. Kitabuu shuun w'a ka: Luka Kitabu ni Kapyegee Kitabu. Wu bye Yawutu wε, Girεkii jomɔ pu bye wu shi jomɔ. Nakaara baa, jɔgɔtɔrɔna wu bye wii (Kolose Shεεn 4:14). W'a tudunmɔɔ Pɔli tεgε wu labye wu na (2 Timote 4:11 ni Filemɔ 25).

W'a kushεgεε ni jεhεjεε pye ni Pɔli ni shiizhan tuun wemu ni wee di bi jaari na Kilε wo Jozaama pu yu shi wu mu, shi wemu jε Yawutuu wε ge. Piimu p'a Yesu ja, na wu kapyegee ki ja, na wu jomɔ pu bε logo ge, w'a yegejε gbegele pye pee mu fo na jomɔ nizinmε ta Yesu shizhaa na, na na pe jomɔ pe ka.

We Jozaama Kitabu we kakana jηjɔ

Luka ya we Kitabu we ka ba sεmε jε wε, na wu tun wu najii Teyofili mu, wee bye fanha ki wo sipyigbɔ wa (Luka 1:3) ni piimu bεeri p'a Girεkii jomɔ pu yu ge. Wee Teyofili we bε bye kanna wu jε Yawutu wε, ba Luka yε pyaa jε wε. Wu funjɔ bye w'i li shε na konɔ ke bεeri wo Shɔvɔɔ ni ki Kafɔɔ wu jε Yesu. Kama kavɔɔ wu bye wii wemu ya jani fo xuuni ge. Lee na w'a kii keree kii lɔ kacε na, na ki deele ka saama na.

Jozaama Kitabu wu kafila jηgbɔyɔ

Luka 1–2 Yesu ni Yohana Batizelipye wo ze keree.

Luka 3:1–4:13 Yohana Batizelipye wo Kile Jomɔ yεε ni Yesu batizeli ni wu nɔwuuro.

Luka 4:14–9:50 Yesu wo labye we Galile fiige ki ni.

Luka 9:51–19:27 Yesu ya ɲara lemu pye ge, na lɔ Galile ni na se Zheruzalɛmu ni. W'a talenɛɛ nijenɛɛ nijehenɛɛ jo wà.

Luka 19:28–23:56 Yesu wo labye we ni wu xu we Zheruzalɛmu kulo li ni.

Luka 24 Yesu ya ɲε na foro xu ni fo na she nɔ wu dugiduun wu na fugba wu ni.

Kitabu wu kakana ɲuɲɔ

¹ Na ceborona Teyofili,

Keree kii k'a pye wù ninɛ ni ge, sipyii ya ɲɔ kɔn na kee kafila kani.

² Kee keree k'a pye piimu ɲii na, na co ki ɲɔ kɔnduun wu na, a tuduro di gan pu mu p'a Kile kafila wu yu ge, pee ya kii keree kii jomɔ jo wèe mu. A ki kavεε di ki ka na be ni ki ɲavεε pu wo jogana li ni.

³ Keree kii beeri k'a pye, fo ki ɲɔ kɔnduun wu ni ge, nε be ya kee suguri xuuni. Lee wuu na l'a saha na nε yaa na kee keree kii ka, na ki sogi sogi kiyε na mu mu, Teyofili.

⁴ Keree kiimu ni m'a kalaa ge, kɔnhɔ m'a dà li na na can ye pile li wa kee keree kee.

Mεlεke wa ya Yohana Batizelipye ze jo

⁵ Na Herɔdi yaha saanra ti na Zhude ɲuɲɔ ni, Yawutuu wo saraya ɲaha shɔɔnriwɔɔ wa bye wà, wu mεge di ɲε na Zakari. Abiya wo kuruɲɔ ki wo

saraya naha shɔɔnrivɔɔ wa wu bye wii. Wu shɔ bye saraya naha shɔɔnrivɛɛ nɔnɔfɛɛ Arɔn poro wa; wee mɛgɛ ki bye na Elizabeti.

⁶ Pu shuun wu bɛɛri nidiiye yi bye Kile naha tɔan. Zɔ wa shishiin bye pu na Kafɔɔ Kile wo nɔmɛɛjogoo ki ni wɛ.

⁷ Ga pya bɛ bye pu mu wɛ, bani Elizabeti bye seganha. Pu shuun wu bɛɛri d'a lɛ.

⁸ Caɲa ka, na Zakari yaha saraya naha shɔɔnrivɛɛɛɛ ti ni Kile naha tɔan, wu wo kurunɔ ki tuun wu ni.

⁹ A p'i wu naha bulo, na bɛ ni saraya naha shɔɔnrivɔɔ pu wo kalɛɛ li ni, na wu jɛ Kile-pɛɛɲɛ pugbɔhɔ ki ni, wu nudanga wusuna wu le.

¹⁰ Sipyii pu bɛɛri bye Kile-nɛɛɛgɛ na kpɛɛngɛ ki na, wusuna wu leduun wu ni.

¹¹ A Kile wo mɛlɛkɛ wa di wuyɛ shɛ Zakari na, wee mɛlɛkɛ wu bye nudanga wusuna saraya yi tawologo ki kanige cɛ.

¹² Zakari ya wee nɔ tuun wemu ni ge, a wu hakili di wuregi, a wu fya.

¹³ Ga, a mɛlɛkɛ wu wu pye: «Zakari, ma ganha fya wɛ, bani ma Kile-nɛɛɛgɛ k'a co. Ma shɔ Elizabeti na ba ja se ma mu. Ma na ba wu mɛgɛ le Yohana.

¹⁴ Ma na ba fundanga pyi, ma funɲɔ na faha, sipyiɲɛhɛmɛɛ na ba fundanga pye wu ze wu wuu na.

¹⁵ Wu na ba bye sipyigbɔ Kafɔɔ Kile naha tɔan, wu da ba duven kelee kafugo yagbaga ka shishiin gbuu wɛ. Wu na ba ni Fɛfɛɛɛ Munaa na, fo wu tigiduun ni.

¹⁶ Wu na ba Izirayeli wo sipyii niɲɛhɛmɛɛ nɛri pu Kafɔɔ Kile kabaɲa yiri.

17 Sefεερε munaa le l'a bye Kile tudunmoo Eli ni ge, lee ninunoo na ba bye wu be ni w'a jaari Kile jaha taan, konho wu tii ni pu nagoo te yaa, wu Kile jomεε cobaalaa jeri fo p'a sipyitiye fungonyo tuuyo ta, konho wu shi wu gbegele, wu wu yaha Kafoo jaha na.»

18 A Zakari di meleke wu pye: «Ne na lee ce viinne dii we? Ne le, ne sho be d'a shijeheme ta.»

19 A meleke wu wu jo sho na: «Ne je Gaburiyeli. Ne yeree Kile jaha taan. Ne tun na pa ba jo ni ma ni, di pe Jozaama pe jo ma mu.

20 Li wii, ma jo na ba bo, ma da ja jo we, fo kii keree kii jo ba fa cana kemu, bani ne jomoo pe pu da ba fa pu tuun ni ge, mu ya da pee na we.»

21 Sipyii pu beeri bi Zakari sigee. Wu na mo Kile-pεεηε pugbaho ki ni, a lee di bye pu mu kakanhana.

22 W'a foro tuun wemu ni ge, wu ya ja jo ni pu ni we. A p'i li ce na kashεε la w'a ja na wu yaha Kile-pεεηε pugbaho ki ni. Na wu yaha wu ya ja jo we, a w'i jaha sheshεεε ta pye ni keye ni.

23 Zakari wo labye wu cabyaa ki jo ya pa fa ge, a wu guri kari wu puga.

24 A cabyaa kii di doro, a wu sho Elizabeti di yere yacere na, na ηmohoo yebyaa kaguro, na jo:

25 «Kafoo Kile w'a li pye mu ne mu, w'a wu jii taha ne na tuun wemu ni ge, na ne fanhara keree laha ne junoo ni sipyii te ni.»

Meleke w'a Yesu ze jo

26 Elizabeti laa li yεηε gbaara wogo ki na, a Kile di meleke Gaburiyeli tun kari Galile kulo la ni; lee mege je Nazareti,

27 na she nacebaa doɲiɲe fuceɾi wa mu. Ná wa wu bi wee co, wee meɣe ɲe Yusufu; Dawuda shi wu ni w'a foro. Nacebaa doɲiɲe fuceɾi wu meɣe ki bye Mariyama.

28 A meɣeɣe wu jé wà wu yíri, na wu pye: «Fεεμεε bye, mu we w'a ɲaɲiɲe ta ge, Kafɔɔ Kilε wa ni mu ni.»

29 A Mariyama hakili di wuregi pee jomɔ pe wuu na, wu bi wu funɲɔ shaa na, we fò we kɔri na já bye leke we.

30 A meɣeɣe wu wu pye: «Ma ganha fya we Mariyama, bani m'a fεεμεε ta Kilε mu.

31 Li wii, ma na ba yere yaceɾe na, na ja se, ma na ba wee meɣe le Yesu.

32 Wu na ba bye sipyigbɔ, wu na ba yiri Kile-gbɔtabaaga Ja. Kafɔɔ Kilε na ba wu tole Dawuda wo saanra koro li kan wu mu.

33 Wu na ba bye saan Yakuba shi wu ɲuɲɔ ni gbee; wu saanra t'a da ga xhɔ we.»

34 A Mariyama di meɣeɣe wu pye: «Lee na ba bye pyegana leke na we, bani ne sanha ná shi ce we?»

35 A meɣeɣe wu wu ɲɔ shɔ na: «Fεfεεε Munaa na ba digi ma na. Kile-gbɔtabaaga sefεεεε ti ɲime na ba ma tɔ. Lee wuu na Fεfεεεε Ja we ma da ba se ge, wu na ba yiri Kilε Ja.

36 Li wii, ma ceboroshɔ Elizabeti wemu w'a le ge, wee be w'a yere yaceɾe na, wu na ba ja se. Wee wemu wu bi yiri na seganha ge, ke yeɲe ke wa wu laa li yeɲe gbaara wogo.

37 Bani yafiin ya Kilε jani we.»

38 Wee tuun wu ni a Mariyama di jo: «Kafɔɔ Kilε bulozhɔ wu we ne, wu li pye na mu ba m'a li jo we.» Lee kadugo na a meɣeɣe wu gari, na laha wu tàan.

Mariyama ya she foro Elizabeti na

³⁹ Wee tuun wu ni a Mariyama di yìri, na gari tɔvuyo na faaboboyo fiige ki ni, na she nɔ Zhude kulo la ni,

⁴⁰ na jé Zakari kaban, na Elizabeti shaari.

⁴¹ Ba Elizabeti ya Mariyama fò mujuu li logo we, a pya wu nehe wu funɲɔ ni. A Elizabeti di ni Fefere Munaa na.

⁴² A wu mujuugbɔɔ wá na: «Mu ne duba pya na toro cèe pusamaa beeri tãan! Pya we ma da ba se ge, wee be ne duba pya!

⁴³ Jɔgɔ ne ne fo na Kafɔɔ be nu wu na pa foro na na we.

⁴⁴ Li wii ne mu fò mujuu li logo tuun wemu ni ge, a pya wu fundanga wo di nehe ne funɲɔ ni.

⁴⁵ Mariyama, mu ne duba pya, bani Kafɔɔ Kile ya yemu jo mu mu ge, mu ya dà li na na yee ɲɔ na ba fa!»

Mariyama ya yogo kemu cee ge

⁴⁶ A Mariyama di jo:

«Ne Kafɔɔ Kile pele na zɔ wu na.

⁴⁷ Na funɲɔ nidanga wo wu ne na Shɔvɔɔ Kile ni,

⁴⁸ bani wu bulozhɔ we w'a wuyɛ tirige ge, w'a wu nii taha wu na.

Li wii, na co nime na, shi we w'a ma ge, wu beeri na ba ne pyi duba pya,

⁴⁹ bani Se Beeri Fɔɔ Kile ya kagbɔɔ pye ne mu, wu mege ki ne fefere.

⁵⁰ W'a ɲunɔ ɲaari wu ɲii fyaara sipyii na, fo na she nɔ pu shi nibama wu beeri na.

⁵¹ W'a sefere keree pye ni wu keye ni, na tabaara fungɔnyɔ caaga.

- 52 W'a fanhafεε tirige na laha pu saanra korogoo na,
pii p'a tigi ge, na pee yirige.
- 53 W'a xuugo fεε tin yalijenεε na,
na lafεε kewayaya wuu yaha kari.
- 54 W'a wu kapyebye Izirayeli wu tεge.
A wu funᅇo di do ni wuyε pyaa ᅇiᅇaara keree
ki ni
- 55 Ibirayima ni wu kadugo ki shizhaa na fo gbee
ma na jo, ba w'a bi ᅇᅇmεε li lo
wù sefεεε pu mu wε.»
- 56 A Mariyama di gori Elizabeti yíri, na yeye
taanri shishiin pye. Lee kadugo na na guri kari wu
puga.

Yohana Batizelipye ze keree

- 57 Elizabeti tigiduun ya pa nᅇ ge, a wu funana se.
- 58 Ba wu tiinᅇii ni wu cebooloo p'a logo na Kafᅇᅇ
Kile ya wu ᅇiᅇaara ti pεε wu shizhaa na wε, na
binne funᅇo tãan ni wu ni.
- 59 Pya wu cazege caᅇa gbarataanri wogo, a p'i
ba di ba wu cekᅇᅇnrᅇ pye. Pu funᅇo bye p'i wu to
Zakari mεge le wu na,
- 60 ga, a nufᅇᅇ wu jo na: «Ahayi, wu mεge ki da le
Yohana.»
- 61 A p'i wu pye na: «Ga mu sipya wa shishiin
mεge di wa mu-i de?»
- 62 A p'i pya wu to wu yege ni ᅇaha sheshεεε ni,
na wu funᅇo wa wu mεge keke le pya wu na wε?
- 63 A Zakari di walaa sha pu mu, na yi ka wu na
na: «Wu mεge ki wa Yohana.» A l'i pu bεeri fo.
- 64 Taapile ni a Zakari ᅇᅇ k'i mugi, a wu já na yu,
na Kile sᅇ.

65 A pu tiinpii pu beeri di fya. Sipyii pu bi lee nibyii le yu Zhude faaboboyo fiige ki beeri ni.

66 Yi logovεε beeri bi pu funyo shaa ni kii keree kii ni, a p'i jo: «We pya we na ba bye naha wε?» Bani Kafɔɔ Kile wo sefεεε ti bye wu na.

Zakari ya yogo kemu cee ge

67 Wee tuun wu ni a pya wu to Zakari di ni Fεfεεε Munaa na. A wu kapaŋaa jo na:

68 «Kafɔɔ Izirayeli wo Kile we w'a sɔni,
bani w'a wu nii taha wu sipyii pu na,
na pu nuŋɔ wolo.

69 W'a Shɔvɔɔ baraga wo yirige wèe mu
na foro wu kapyebye Dawuda shi wu ni.

70 Wu bi wee kaa jo fo taatuunnɔ ni
wu tudunmɔɔ fεfεεε wuu pu ɲɔ ni,

71 na wu na ba wèe tánha wù pεen na,
na wù shɔ na wù wolo wù kɔvεε beeri kenε ni,

72 na wu ɲinaara keree ɲɔ fa wù sefεεε pu shizhaa
na,

na wu fungɔngɔ yaha wu fεfεεε ɲɔmεε li na.

73 Wu bi kàa wù sefεεε Ibirayima mu,

74 na wu na ba wù shɔ wù pεen na,
kɔnhɔ wù lowagaa wuu di da labye pyi wu mu,

75 wù bye fεfεεε wuu,

nidiimεε wu naha tãan

wù shi wu caŋa ɲehεε ki beeri ni.

76 Mu be na pya, ma na ba yiri

Kile-gbɔtabaaga tudunmɔ,

bani ma na ba ɲaari Kafɔɔ nahagbaa na,
na wu korogoo ki yari.

77 Ma na ba li she wu sipyii pu na

na wu na ba ɲuwuuro kan pu mu,

bani pu jurumu w'a yafa pu mu
 78 wèe wo Kile wu wo jijaara te
 ni wu saama pu gbээрэ ni.
 Yee gbээрэ ni jimugunjo ya no wèe na
 na yiri fugba we ni.

79 Pii p'a tiin piige ni ni xu jimε ni ge,
 w'a kpεεngε yeege pee mu,
 na wèe tɔɔyɔ yaha jajinje koo ni.»

80 Ayiwa, wee pya wu bi legi, na se jaha na
 fungɔngɔ fεεε ni. A wu gori siwaga ki ni, fo na she
 wu sheduun no Izirayeli na.

2

Yesu ze keree (Macoo 1:18-25)

1 Wee tuun wu ni Oromε saannaa Ogusiti bi
 tuduro kan na fiye yi sipyii pu beeri meye yi ka.

2 Pee kama pu nizhiime ya Kirinusi ta wu je Siiri
 fiige ki gbafenεeri.

3 A sipyii pu beeri di gari pu kulogoo ni, kɔnhɔ pu
 meye di she ga wà.

4 A Yusufu be di foro Nazareti ni, lee je Galile
 fiige ki kulo la. Na gari Betilehemu kulo li ni Zhude
 fiige ki ni, lee je saannaa Dawuda wo kulo le. Bani
 Dawuda shi shen wu je wii.

5 A wu gari wà, kɔnhɔ wu ni wu curɔ Mariyama
 meye di she ga. Mariyama laa wo wu bye.

6 Na pu yaha Betilehemu ni, a Mariyama
 tigiduun di no.

7 A wu wu funazhiire se, na fàya migile pya wu
 na, na wu sinninje shɔngɔ logbakɔrɔ ni, bani pu ya
 xuu ta nabuun tatiginje puga ki ni we.

Mελεκε wa ya wuyε she yatɔnahamaa pu na

⁸ Yatɔnahamaa pii bye kee fiige ki ni, pee bi shuun j̄ii na siponɔ ki ni, na pu yatɔɔyɔ kaseri.

⁹ A Kile wo μελεκε wa di ba yere pu j̄na. A Kafɔɔ Kile wo nɔɔɔ wu j̄i j̄i pu kabaya yi beeri na. A p'i fya xuuni.

¹⁰ Ga, a μελεκε wu pu pye: «Yi ganha fya wε, bani fundangbɔhɔ Jozaama n'a da jo yi mu, pee na ba bye sipyii pu beeri wo.

¹¹ Wii mε, Shɔvɔɔ w'a se nijaa yee mu Dawuda kulo li ni, wee wu j̄ε Kirisa we, na nɔhɔ pye Kafɔɔ we.

¹² Li j̄aha sheshεere ti wa te, yi na ba pubinne la j̄a, f̄aya na migile li na, na li sinniηε shɔngɔ logbakɔɔ ni.»

¹³ Taapile ni a μελεκεε kuruyo niηehεyε di ba binne wee μελεκε wu t̄aan, na ȳiri fugba we ni. Pu bi Kile sɔni na yu:

¹⁴ «Kile w'a sɔni fugba lii lii we ni!

Naniηε ki pye niηε ke na
wu j̄idaan sipyii niηε ni!»

¹⁵ Ba pee μελεκεε p'a laha yatɔnahamaa pu t̄aan, na kari fugba we ni wε, a yatɔnahamaa p'i yi jo puyε mu na: «Yi pa w̄u she fo Betilehemu ni. Le kapyexhɔɔ le kaa Kafɔɔ Kile ya jo w̄u mu ge, w̄u she li j̄a.»

¹⁶ A p'i gari tɔvuyo na, na she Mariyama ni Yusufu ta w̄a, ni pubinne le; lee bi sinniηε shɔngɔ logbakɔɔ ni.

¹⁷ Ba p'a pubinne li j̄a wε, jomɔ pemu ya jo pu mu wee pya wu shizhaa na ge, a p'i pee paari.

¹⁸ Al'i bye kakanhana yatɔnahamaa pu jomɔ pu logovεε pu beeri mu.

19 A Mariyama di kii keree kii bæeri yaha wuyε funṅo ni, na wu funṅo kɔɔn ki na.

20 Lee kadugo na a yatɔɔnahamaa p'i guri, na ganha na Kile peɛ, na wu sɔni, na gaanji, p'a keree kiimu logo, na kiimu ja ge, kee bæeri wuu na. Ki bæeri ya pye na be ni meɛke wu wo jomɔ pu jogana li ni pu mu.

Yesu mεge k'a le

21 Ba pubinne li cabyaa gbarataanri w'a fa wε, a p'i wu cekɔɔnrɔ pye na wu mεge le Yesu. Meɛke w'a bi kee mεge ke le wu na, na ta wu nu wu sanha yere wu yacerε na wε.

Yesu ya kan Kile mu Kile-peɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni

22 Ba Mariyama siverεε ti cabyaa k'a fa wε, na saha ni Kile tudunmɔ Musa wo saliya wu ni, a Yusufu ni Mariyama di gari ni pya wu ni Zheruzalemu ni, na she wu kan Kafɔɔ Kile mu,

23 ma na jo ba l'a ka Kafɔɔ Kile wo saliya wu ni wε na: «Funazhiigee ki bæeri ki pye Kafɔɔ Kile wogoo.»*

24 Kafɔɔ Kile wo saliya w'a bi fεfεεε saraga kemu kaa yu ge, a p'i kee be wolo: «Xobangaa shuun kelee gbegbe shazhibiye shuun.»*

25 Ná wa bye Zheruzalemu ni wu mεge je na Simiṅɔ. Sipyitiime, Kile ni fyaara sipya wu bye wii. Wu bi Izirayeli wo Shɔvɔɔ wu sigee; Fεfεεε Munaa bye wu na.

26 Lee bi li she wu na na Kile na ba Shɔvɔɔ wemu tun na pa ge, na Simiṅɔ da xhu ni wu ya wu nii taha wee na wε.

* 2:23 Ekizode 13:2, 12, 15 * 2:24 Levitike 12:8

27 A Fεfεεεε Munaa l'i wu ɲaha co na kari Kile-
pεεηε pugbɔhɔ ki ni. Tuun wemu ni Yesu sefεε p'a
jé ni wu ni saliya wu keree ki zhɔɔnri wuu na ge,

28 a Simiɲɔ di pubinne li lɔ wu keye ni, na Kile sɔ
na jo:

29 «Kafɔɔ Kile, nime ma na já ma bulo wu yaha
w'a gaɲɲi ɲaɲɲε na, na be ni ma jomɔ pu ni,

30 bani na ɲii l'a Shɔvɔɔ wu ɲa,

31 m'a wemu gbegele sipyii pu beeri mu ge.

32 Wu na ba bye kpεεngε,
na kpεεngε yeege shi wu beeri mu,

ali wemu be ɲε Yawutuu wε,
na nɔɔɔ taha Izirayeli, ma sipyii pu na.»

33 Simiɲɔ ya jomɔ pemu jo Yesu shizhaa na ge, a
pee di bye kakanhana pya wu to ni wu nu wu mu.

34 A Simiɲɔ di duba pye pu mu, na yi jo pya wu
nu Mariyama mu na: «Li wii, we pya we ya pa
Izirayeli shεen niɲεhemεε tuuro ni pu yirige wuu
na. Wu na ba bye ɲaha sheshεεε, nakaara na ba
byi temu keree na ge,

35 kɔnhɔ sipyiɲεhemεε fungɔnyɔ di foro kpεεngε
na. Mu kunni Mariyama, nεεε wa na ba mu kanha,
kanna ηmɔpara l'a ma zɔ su.»

Kile tudunmɔɔ Anε keree

36 Cee Kile tudunmɔ wa be bye wà, wee mεge
bye Anε. Fanuweli poro wu bye wii, Azεri shi wu
ni w'a foro. Wu bi shi niɲεhemεε ta. Wu doɲɲε
wo, nacebaa wo w'a kan ná wa mu. A wu yee
gbarashuun pye ni wee ná wu ni, lee kadugo na
a ná wu xhu.

37 A wu gori mu. Wu shi wu bi yee kelee gbarataanri ni shesheree (84) xɔ. Wu bi foro Kile-pereɲe pugbɔhɔ ki kaɲa ki ni we, ga wu bi Kile pele caɲa fara piige na, na suun leni na Kile ɲeri.

38 A wee di nɔ pu na wee tuun wuyɛ pyaa ni, na baraga taha Kile na. A wu jo wee pya wu shizhaa na ɲuwuuro ti sigeveɛ pu beeri mu Zheruzalemu ni.

39 Kafɔɔ Kile ya ɲomereɛ kiimu jo saliya Kitabu wu ni pya gan na Kile mu ge, ba Yesu sefee p'a kee beeri ɲɔ fa we, na guri pa Galile fiige ki ni, na gari Nazareti ni. Lee ɲe puyɛ pyaa wo kulo le.

40 Pya wu bi legi, na baraga taa. Wu bi ɲi fungɔngɔ fereɛ na, Kile wo fereme pe bye wu na.

Yesu ya yee ke ni shuun ta

41 Kile ya Yawutuu ɲuɲɔ wolo bulooro ni Misira fiige ki ni. A tee Nuwuuro t'i ɲeri kalene pu mu. Yee beeri Yesu sefee pu na she lee kalene le gba Zheruzalemu ni.

42 Ba Yesu ya yee ke ni shuun ta we, a p'i gari Zheruzalemu ni kalene li ni, na be ni pu wo kalene li ni.

43 Ba kalene li cabyaa k'a fa we, a p'i koo lɔ na se puga, ga, a Yesu nɔhɔcereɛ wo wu gori pu kadugo Zheruzalemu ni, wu sefee pu bi lee ce we.

44 A p'i li yaha na Yesu na da ni pee ɲaariɲii pu ni. A p'i caɲa nigin ɲara pye na wu shaa pu cebooloo, ni pu ceveɛ pu te ni.

45 Pu ya wu ɲa-e ge, na guri pa wu sha Zheruzalemu ni.

46 Cabyaa taanri nidorogo na, a p'i she wu ta Kile-pereɲe pugbɔhɔ ki ni, wu nidenge ki bye saliya

karamɔgɔlɔɔ pu niŋɛ ni, na pee jomɔ nuri, na pu yegee.

⁴⁷ Pii pu bi wu jomɔ pu nuri ge, a wu fungɔngɔ fɛɛɛ te, ni wu ɲɔshɔɔrɔ ti pyegana di bye pu bɛɛri mu kakanhana.

⁴⁸ Ba wu sefɛɛ p'a wu ɲa wɛ, a l'i bye pu mu kakanhana, a wu nu wu wu pye: «Pya, leke na m'a le pye wu na wɛ? Li wii! Ne ni ma to wu funjɔnrɔgɔ wuu pu bi mu shaa.»

⁴⁹ A wu pu pye: «Naha na yi bi na shaa wɛ? Ta yee ya li ce na ne yaa na ta na To Kile wu puga ki ni wɛ?»

⁵⁰ Ga jomɔ pe w'a jo pu mu ge, pu ya pee ce wɛ.

⁵¹ A Yesu di gari ni pu ni Nazareti ni, na guu pu mu. A wu nu wu kunni di kii keree kii bɛɛri yaha wuyɛ funɲɔ ni.

⁵² Yesu bi legi fungɔngɔ ni ceppuuro ni; a wu kaa di daan Kile ni sipyii pu bɛɛri ni.

3

Yohana Batizelipye wo Kile jomɔ yeɛ

(Macoo 3:1-12; Marika 1:1-8; Yohana 1:19-28)

¹ Oromɛ saannaa Tiberi wo saanra ti yee ke ni kaguro wuu, lee wa bi Pɔnsi Pilate ta Zhude fiige ki gbafeɛɛri; Herɔdi di bye Galile fiige ki ɲɲɔ ni; wu ceborona Filipe di bye Iture ni Tirakoniti, yee fiye yi ɲɲɔ ni; Lisinasi di bye Abileni fiige ki ɲɲɔ ni.

² Anɛ ni Kayife bi bye saraya ɲaha shɔɔnrivɛɛ ɲɲɔfɛɛ. Wee tuun wu ninumɔ ni, a Kile jomɔ p'i nɔ Zakari ja Yohana na na wu yaha siwaga ki ni.

³ Yohana bi Zhuruden Gba lɔhɔ ki kulogoo ki bɛɛri ɲaari, na Kile jomɔ pu yeɛ pyi sipyii pu mu

na pu daajeŋε jo pu jurumu wu na p'i batize, kɔnhɔ pu jurumu w'i yafa pu mu.

⁴ Ma na jo ba l'a ka Kilε tudunmɔɔ Ezayi wo Kitabu wu ni wε na:

«Mujuu l'a fɔro siwaga ki ni na:

Yi Kafɔɔ wu koo li yaa!

Yi wu korogoo ki tii!

⁵ Loguuyo ye bεeri na ba ni daanna.

Faaboboyo ni bobonɔɔ ki bεeri

na ba digi na daanna.

Konahaya ye bεeri na ba dii.

Takokaya ye bεeri nɔ na ba daanna.

⁶ Kilε ya Adama nagoo shuu shɔgana lemu na ge,

sipyii bεeri na ba lee na.»*

⁷ Sipyii pii pu bi ma na batizeni Yohana mu ge, wu bi yi yu pee mu na: «Yee matɔn nagoo piiri, jɔgɔ w'a yee kaala na yee pu paa Kilε wo loyire nibana le naha na wε?

⁸ Kapyegee kiimu k'a li shεε na y'a daajeŋε jo yi jurumu wu na ge, y'a kee pyi. Yi ganha ba yu yiyε funyɔ ni na Ibirayima wu nε yee to wε. Bani n'a da yi jo yi mu, Kilε na já ye faakageeye ye neri na pye Ibirayima nagoo.

⁹ Ali nime, kacerege k'a lɔ na xɔ, di da tiye yi niyε yi cere. Tige bεeri ki nε ki ya nagoo nizaamaa pyi-i ge, kee na ba gɔn, na ki wá na ni.»

¹⁰ A sipyiire t'i ganha na wu yegee na: «Wee tuun wu ni wée ya yaa na lekε pye wε?»

¹¹ A wu pu nɔ shɔ na: «Fadeye shuun nε wemu mu ge, wu nigin kan funmɔ fɔɔ mu. Yalige yaaga nε wemu mu ge, wu bε wu li pye mu.»

* **3:6** Ezayi 40:3-5

12 A fanhafεε wari shɔvɔɔ pii bε di ba, kɔnhɔ p'i batize, a pee di wu pye na: «Karamɔgɔ, wèe ya yaa na leke pye wε?»

13 A wu pu ɲɔ shɔ na: «We kaa l'a jo yi mu ge, yi ganha da yaaga shɔ di doro wee ɲuɲɔ ni wε.»

14 A sɔrɔsii pii bε di wu yege na: «Wèe do, wèe ya yaa na leke pye wε?» A wu pu pye: «Yi ganha bu sipya wa shishiin wo wari shɔ wu na fanha na wε. Yi ganha kafinεyε taga wa shishiin tɔɔgɔ le wε. Yi yiye yaha yi saraa na.»

15 Sipyii pu bi lee ɲibaɲa sigee, pu bεeri bi pu funyɔ kɔɔn Yohana shizhaa na, wu bu da wee ɲε Kirisa wu wε.

16 A Yohana di pu bεeri ɲɔ shɔ na: «Nε kunni wa yee batizeni lɔhɔ ye ni. Ga wa w'a ma, wee fanha ya ɲεhe nε wogo na. Nε yaa ni wu tanhaya mεεε bε zanha ni wε. Wee na ba yi batize Fεfεεε Munaa ni na ni.

17 Wu shinma fɔ fɔ yaaga ki wa wu keɲε ni, wu na ba wu shinma saɲa ki foolo na wolo sigiye yi ni. Wu na ba shinma pya wu le wu kpɔɔn ni. Ga wu na ba sigiye yi sòrogo nafugibaaga ni.»

18 Yohana bi jomɔ patii ɲiɲεhεmε bε taga na sipyii pu yeri, na Kile wo Jozaama pe yu pu mu.

19 Ga Yohana bi fiige ki ɲuɲɔfɔɔ Herɔdi nahama she wu na. Bani wee bi wu ceborona Filipe shɔ Herɔjasi kɔn shɔ wu na. Na wu nahama jo wu na wu kakuuyo yi saya bεeri bε wuu na.

20 Lee kadugo na a Herɔdi di kakuunɔ la bε pye sanha na Yohana le kaso ni.

*Yesu Kirisa batizeli
(Macao 3:13-17; Marika 1:9-11)*

21 Ba sipyii pu bæeri ya batize xɔ wɛ, a Yesu bɛ di batize. Na wu yaha Kilɛ-ɲɛrɛgɛ ki na, a fugba wu ɲɔ di mugi;

22 a Fɛfɛɛɛ Munaa di digi wu na, ba gbegbe shazhira ɲɛ wɛ. A mujuu la di foro fugba wu ni na: «Mu ɲɛ nɛ ɲidaan Ja, mu kaa ya dan nɛ ni tɛhɛnɛ baa.»

Yesu Kirisa nɔhɔ tayirige

(Macoo 1:1-17)

23 Yesu ya wu labye wu ɲɔ kɔn tuun wemu ni ge, wu shi wu bi yee kɛlɛɛ taanri (30) shi xɔ. Sipyii fungɔngɔ na na Yusufu ja wu ɲɛ wii.

Yusufu bi bye Heli ja.

24 Heli ya foro Matati ni.

Matati di foro Levi ni.

Levi di foro Mɛliki ni.

Mɛliki di foro Zhanayi ni.

Zhanayi di foro Yusufu ni.

25 Yusufu di foro Matitiya ni.

Matitiya di foro Amɔsi ni.

Amɔsi di foro Naxhumi ni.

Naxhumi di foro Esili ni.

Esili di foro Nagayi ni.

26 Nagayi di foro Makati ni.

Makati di foro Matitiya ni.

Matitiya di foro Simeyi ni.

Simeyi di foro Zhosɛki ni.

Zhosɛki di foro Zhoda ni.

27 Zhoda di foro Zhokana ni.

Zhokana di foro ɛɛsa ni.

ɛɛsa di foro Zorobabeli ni.

Zorobabeli di foro Salacɛli ni.

Salacɛli di foro Nɛri ni.

28 Nɛri di foro Mɛliki ni.

- Mēliki di foro Adi ni.
 Adi di foro Kōsamu ni.
 Kōsamu di foro Elimada ni.
 Elimada di foro Eri ni.
 29 Eri di foro Zhouwe ni.
 Zhouwe di foro Elizēri ni.
 Elizēri di foro Zhorimu ni.
 Zhorimu di foro Matati ni.
 Matati di foro Levi ni.
 30 Levi di foro Simiḡa ni.
 Simiḡa di foro Zhuda ni.
 Zhuda di foro Yusufu ni.
 Yusufu di foro Zhōnamu ni.
 Zhōnamu di foro Eliyakimu ni.
 31 Eliyakimu di foro Mēlya ni.
 Mēlya di foro Mēna ni.
 Mēna di foro Matata ni.
 Matata di foro Natan ni.
 Natan di foro Dawuda ni.
 32 Dawuda di foro Zhese* ni.
 Zhese di foro Obēdi ni.
 Obēdi di foro Bowazi ni.
 Bowazi di foro Salimḡa ni.
 Salimḡa di foro Nasōn ni.
 33 Nasōn di foro Aminadabi ni.
 Aminadabi di foro Adamini ni.
 Adamini di foro Arini ni.
 Arini di foro Esirōmu ni.
 Esirōmu di foro Pērezi ni.
 Pērezi di foro Zhuda ni.
 34 Zhuda di foro Yakuba ni.
 Yakuba di foro Ishaaga ni.
 Ishaaga di foro Ibirayima ni.
 Ibirayima di foro Teraki ni.
 Teraki di foro Nakōri ni.
 Nakōri di foro Serugi ni.

* **3:32 Zhese:** Wee ninumḡa p'a byi Izayi.

- 35 Serugi di foro Eregu ni.
 Eregu di foro Pɛlɛgi ni.
 Pɛlɛgi di foro Hɛbɛri ni.
 Hɛbɛri di foro Selaki ni.
- 36 Selaki di foro Kayinamu ni.
 Kayinamu di foro Aripakisadi ni.
 Aripakisadi di foro Sɛmu ni.
 Sɛmu di foro Nuxhun ni.
 Nuxhun di foro Lɛmɛki ni.
- 37 Lɛmɛki di foro Mɛtusela ni.
 Mɛtusela di foro Hɛnɔki ni.
 Hɛnɔki di foro Zhɛrɛdi ni.
 Zhɛrɛdi di foro Malelɛli ni.
 Malelɛli di foro Kena ni.
- 38 Kena di foro Enɔsi ni.
 Enɔsi di foro Sɛti ni.
 Sɛti di foro Adama ni.
 Adama di foro Kilɛ ni.

4

Yesu Kirisa nɔwuuro *(Macoo 4:1-11; Marika 1:12-13)*

¹ Ba Yesu ya ɲi Fɛfɛɛɛɛ Munaa li na wɛ, na guri yiri Zhurudɛn Gba wu ɲɔ ki na. A Fɛfɛɛɛɛ Munaa di wu ɲaha co na kari siwaga ki ni.

² A wu cabyaa kɛlɛɛ shɛshɛɛɛɛ (40) pye Shitaanni na wu taanna na wii. Wu ya ta yalige ka shishiin li yee caya yi na wɛ. Yee caya yi na toro xɔ, a xuugo di wu ta.

³ Wee tuun wu ni a Shitaanni di wu pye: «Ma bi ɲɛ Kilɛ wo Ja we, ke faakagerɛɲɛ ke pye na ki ɲɛri buuri.»

⁴ A Yesu di wu ɲɔ shɔ na: «L'a ka Kilɛ Kafila wu ni na:

⟨Nɔ yalige ye wa sipya nɔ shaa we.⟩* »

⁵ Lee kadugo na a Shitaanni di gari ni wu ni fugba ni, na she konɔ saanra ti beeri she wu na taapile ni.

⁶ A Shitaanni di wu pye: «Ne na te nɔnɔ fεεε te ni ti nɔnɔ wu beeri kan ma mu, bani t'a jé ne keɛ ni. N'a giin di ti kan wemu mu ge, di ti kan wee mu.

⁷ Ma bu nuguro sin ne fεε ni, yee beeri na bye ma woyo.»

⁸ A Yesu di wu nɔ shɔ na: «L'a ka Kile Kafila wu ni na:

⟨M'a ma Kafɔɔ Kile ye pele,

ma da labye pyi wee ye nigin mu.⟩* »

⁹ A Shitaanni di wu naha co sanha, na kari Zheruzalemu ni, na wu yaha Kile-peɛɛɛ pugbɔhɔ ki nidii li ni, na wu pye: «Ma bi ne Kile wo Ja we, kɔn to ninɛ na.

¹⁰ Bani l'a ka Kile Kafila wu ni na:
⟨Kile na ma kaa jo wu melekeε pu mu
na p'a ma kaseri.

¹¹ Pu na ma co pu keye ni,
kɔnhɔ ma tɔɔgɔ ganha bu guu kagerɛɛ
yafiin na we.⟩* »

¹² A Yesu di wu nɔ shɔ na: «L'a ka Kile Kafila wu ni na:

⟨Ma ganha bu ma Kafɔɔ Kile taanna wii we.⟩* »

¹³ Ba Shitaanni ya xɔ tee nɔwuuro ti beeri ni we, na gari na wu yaha wà, fo wu nidaan tuun wa betii.

*Yesu ya wu labye nɔ kɔn Galile fige ki ni
(Macao 4:12-17; Marika 1:14-15)*

* **4:4** Duterɛnɔmε 8:3 * **4:8** Duterɛnɔmε 6:13 * **4:11** Zaburuu
91:11-12 * **4:12** Duterɛnɔmε 6:16

14 A Yesu di guri she Galile fiige ki ni Fefere Munaa gbɔɔrɔ ni. Wu mege ki bi foro fiige ki beeri ni.

15 W'a bi sipyii kalaa pu Kile-pereɲe piyeye yi ni, sipyii pu beeri di wu pele.

*Nazareti shɛɛn ya dɔ Yesu na we
(Macao 13:53-58; Marika 6:1-6)*

16 Yesu ya nɔ Nazareti ni, xuu wemu ni w'a bii ge, na jɛ Kile-pereɲe puga ki ni cadeɛnge ki ni, na yiri yere, kɔnhɔ wu Kitabu wu kalaa.

17 A p'i Kile tudunmɔ Ezayi wo Kitabu wu kan wu mu. A wu wu jɔ mugi na xuu wa ta wà, l'a ka wà na:

18 «Kafɔɔ Munaa wa ne na,
bani w'a ne tire,
kɔnhɔ ne Kile Jozaama jo la baa fee mu.

W'a ne tun na ne wu buloo ni kasolemee faha,
di fyɛnmee jemugunɔ yere pye,
di cɔnrɔmɔ fee wolo pu kanhama ni,

19 di Kafɔɔ wo fereme yee li yere pye.»*

20 Lee kadugo na a Yesu di Kitabu wu jɔ tɔ, na wu kan kapyebye wu mu, na diin, kɔnhɔ wu da pu kalaa. A Kile-pereɲe puga ki sipyii pu beeri di jahaya kɔ le wu ni.

21 Wee tuun wu ni a Yesu di jɔ kɔn na yu pu mu na: «Pe Kitabu jomɔ pe y'a logo nijaa ge, pee jɔ ya fa.»

22 Pu beeri bi wu mesaana yu. Jozaama pe w'a jo ge, pee bye pu mu kakanhana. A p'i ganha na yu na: «Ta we je me Yusufu ja wu we?»

23 A Yesu di pu pye: «Nakaara baa, yee na ba le talene le jo na: «Were pyevɔɔ maye cuunɔ.» Yee na

* 4:19 Ezayi 61:1-2

ba jo na: «Keree kii m'a pye Kapërinomɔ ni ge, wɛɛ ya ki kaa logo, ki shi pye nahamɛ bɛ mayɛ pyaa kulo li ni.»»

²⁴ A wu jo sanha na: «Can na n'a da yi jo yi mu, Kile tudunmɔ wa shishiin ya joni na jɔgi wuyɛ pyaa kulo ni wɛɛ.

²⁵ Ga n'a da yi jo yi mu can na, naxhugoshaa nijehemɛɛ bi bye Izirayeli fiige ni Kile tudunmɔɔ Eli cana jii ni, tuun wemu ni waga ya yere na ta yee taanri ni yeye gbaara ge. A xuugboho di jé kee fiige ki bɛeri ni.

²⁶ Lee bɛ na, Eli ya ta tun wa shishiin yiri pu ni wɛɛ, fo naxhugosho wa, wee bye Sidon fiige kulo la ni, lee mɛge jɛ Sarepita.

²⁷ Togo fɛɛ nijehemɛɛ bɛ di bi bye Izirayeli fiige ki ni Kile tudunmɔɔ Elize cana jii ni. Lee bɛ na wa shishiin ya cuunɔ pee ni wɛɛ, fo Siiri fiige sipya wa, wee mɛge ki bye Nama.»

²⁸ Ba Kile-pɛɛɛɛɛ puga ki funɔɔ sipyii pu bɛeri ya pee jomɔ pu logo wɛɛ, a pu logoo di yiri xuuni.

²⁹ A p'i yiri, na Yesu kile yeege kulo li ni. Pu kulo li bi yereɛ bobonɔ kemu na ge, a p'i gari ni wu ni kee jɔɔ ni, na p'i wu nmununɔ shan bobonɔ ki wege ki ni.

³⁰ Ga, a Yesu kunni di doro pu niɛɛ ni, na gari.

Ná we w'a bi kanha jina keɛɛ ni ge

(Marika 1:21-28)

³¹ A Yesu di gari Galile kulo la ni, lee mɛge jɛ Kapërinomɔ. W'a bi sipyii pu kalaa cadɛɛnyɛ yi na wà.

³² A wu kalaa wu kangana l'i pu jaha wo xuuni, bani w'a bi yu ni sefɛɛɛ ni.

33 Ná wa bye Kile-pεεηε pugá ki ni jina na ηε wu ni, a wu xhuulo ni mujuugbɔɔ ni na:

34 «Eyi! Naha mu di zhaa wèe feni wε Yesu Nazareti shen? M'a pa ba wù kyεεgi γε? Nε mu shi ce, Kile Fεfεεεε wo mu ηε.»

35 A Yesu di din jina wu na na: «Cari mayε na! M'a foro we ná we ni!» A jina wu wu shan ηiηε na pu bεeri niηε ni, na foro wu ni, wu ya yaaga pye wu na wε.

36 A l'i bye kakanhana sipyii pu bεeri mu, fo pu na puyε yegee na: «Le kaa le bε do? Fanha ni sefεεεε ni we ya yu ni jinaa ni, p'i foro sipyii ni!»

37 Lee wuu na Yesu mεγε ya fiige ki bεeri círi.

*Yesu ya yama fεε niηehεmεε cuuηɔ
(Macao 8:14-17; Marika 1:29-34)*

38 Ba Yesu ya foro Kile-pεεηε pugá ki ni wε, na gari Simɔ kaban. Lee di Simɔ yafezhɔ niganhanja ta ceefuuro kenε ni, a p'i Yesu ηεeri na wu wu cuuηɔ.

39 A Yesu di she leele wu ηuηɔ ni, na jo ni fanha ni na ceefuuro ti ti foro wu ni. A ceefuuro t'i wu yaha. Taapile ni a wu yíri, na labye ηɔ kɔn, na pu keree yàa.

40 Cana ki na to xɔ, a sipyii di she wu yíri ni pu yama fεε bεeri ni. A wu wu keye taha pu bεeri nigin nigin na, na pu cuuηɔ.

41 A jinaa bε di foro sipyiηehεmεε ni, p'a bi zεε na: «Mu ηε Kile Ja we.» Ga, a Yesu di din pu na. Wu ya ta sɔɔ pu jo wε, bani pee ya ce na wee wu wa Kirisa we.

*Yesu ya Kile kafila jo Kile-pεεηε piyεyε yi ni
(Marika 1:35-39)*

⁴² Ba niga k'a mugi wε, a Yesu di yiri kari siponɔ ki xuu wa ni. Sipyii pu bi wu shaa. Ba p'a she nɔ wu tãan wε, na wu kuuri kɔnhɔ wu ganha gari di pu yaha wε.

⁴³ Ga, a wu pu pye na: «Fanha ki wa kii nε wu Kilε saanra ti Jozaama pu jo kulogoo kisaŋaa bε ni, bani lee wuu na nε tun.»

⁴⁴ W'a bi Kilε Kafila wu yεεε pyi Yawutuu fiige ki Kilε-pεεŋε piyεyε yi ni.

5

*Yesu ya wu kalaapiire nizhiilee pu yiri
(Macoo 4:18-22; Marika 1:16-20)*

¹ Caŋa ka na Yesu yaha Zhenεzarεti Gba lɔhɔ ki jɔ na, sipyii pu bi wu cɔnri, kɔnhɔ p'i Kilε jomɔ logo.

² A wu kɔrɔyɔ shuun wa ja gba lɔhɔ ki jɔ na, fyashaa pu na foro yi ni. Pee bi pu jɔlɔɔ jii.

³ A wu jε kee kɔrɔgɔ ka ni, kee bye Simɔ wogo, na li sha Simɔ mu na wu kɔrɔgɔ ki nununɔ kɔjɔ ki na jeri. Ba lee ya pye wε, a wu diin kɔrɔgɔ ki ni, na sipyii pu kalaa.

⁴ Ba Yesu ya xɔ jomɔ pu ni wε, a wu Simɔ pye: «Kɔrɔgɔ ki fulo tacogonɔ ki ni, y'i yi jɔlɔɔ pu wá lɔhɔ ki ni fyaa pu feni!»

⁵ A Simɔ di wu jɔ shɔ na: «Karamɔgɔ, wée ya shɔn labye na, wée ya ta yafiin bε co wε. Ga, ma jomɔ pu wuu na, nε na jɔ wu wá lɔhɔ ki ni.»

⁶ Ba lee ya pye wε, a p'i fyaŋεhemεε co, fo pu jɔ w'a jɔ kɔn na gɔɔn.

⁷ A p'i ganha na pu kaafεε pii kani ni keye ni kɔrɔgɔ katii ni, na pu pa pu tεgε. A pee di ba. A p'i kɔrɔyɔ shuun wu bεeri ji, fo kɔrɔyɔ yi na zhaa da minεε lɔhɔ ki ni.

⁸ Ba Simo Pyeri ya lee na we, a wu nuguro sin Yesu fee ni, na jo: «Kafoo, laha ne taan, bani jurumupye ne ne.»

⁹ Pu na pii fyanhemee pii co, a l'i bye kakanhana pu ni pu kaafee pu beeri mu.

¹⁰ Zebede jalaa, Yakuba ni Yohana we w'a bye Simo karijii ge, pee be bi li ta kakanhana. A Yesu di Simo pye na: «Ma ganha da vya we. Ga nime, ma na ba bye sipyii shavoo.»

¹¹ Wee tuun wu ni a p'i ba koroo yi yereje kono ki na, na yi beeri yaha wa, na daha wu feni.

Yesu ya togo foo wa cuuho

(Macao 8:1-4; Marika 1:40-45)

¹² Na Yesu yaha kulo la ni, na wa bye wa, togo bye wu cere ti beeri na. Ba w'a Yesu na tuun wemu ni we, a wu do na wu naha buri jine na, na wu jeeeri, na jo: «Kafoo, mu bu soo, go mu na ja ne cuuho.»

¹³ A Yesu di wu keje yeege, na gbon wu na, na jo: «Ne soo mu wu cuuho!» Taapile ni a togo k'i xho.

¹⁴ A Yesu di yi waha wu mu na: «Ma ganha bu ye naha jo wa shishiin be mu we. Ga, she maye she saraya naha shoonrivoo wu na! Musa ya saraga kemu kaa jo ge, m'a kee wolo ma sicuumo pu da wuu na. Kee na ba li she na m'a cuuho.»

¹⁵ Lee be na, a Yesu mee di ganha na foro na se naha na, fo sipyire t'a pa tiye pinne wu yiri, kontho p'i wu jomoo pu logo, pu yama pu be di xho.

¹⁶ Ga Yesu bi se na Kile jeeeri wu ye nigin siponoo ki ni.

Yesu ya na kabanuxuyo shuun foo wa cuuho

(Macao 9:1-8; Marika 2:1-12)

17 Caŋa ka na Yesu yaha wu na sipyii pu kalaa, Farizhɛɛn ni saliya karamɔgɔlɔɔ pii nidɛɛnyɛ bye wà. P'a bi pa na yìri Galile ni Zhude kulogoo ki bɛɛri ni, ni Zheruzalemu ni. Kafɔɔ wo sefɛɛɛ ti bye Yesu ni na yama fɛɛ pu cuuŋɔ.

18 A sipyii pii di ba ni ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wa ni yasinneɛɛ ka na. A p'i ganha na wu shaa p'i wu leɲɛ puga ki ni pu sinniɲɛ Yesu ɲaha tàan.

19 Sipyii pu ɲɛhɛɲɛ kenɛ ni, pu ya já gbara Yesu na wɛ. A p'i dugi puga ki ɲuɲɔ ni na katanɲa ki xuu wa lahala, na wee ná we ni wu yasinneɛɛ ki tirige kee wege ki ni, Yesu ɲaha tàan sipyii pu niɲɛ ni.

20 Ba Yesu ya pee wo n'a daa wu ɲa wɛ, na jo: «Ná we, ma jurumu w'a yafa ma mu.»

21 A saliya karamɔgɔlɔɔ ni Farizhɛɛn p'i ganha na yu puyɛ funyɔ ni na: «We ná we ɲɛ sipya wekɛ wɛ, fo wu na Kile meɛɛ kyɛɛgi wɛ? Jɔgɔ wu d'a já jurumu yafa sipya mu, ni Kile yɛ bɛ wɛ?»

22 A Yesu di pu fungɔnyɔ cɛ, na pu pye na: «Naha na ke fungɔngɔ ke tuugo d'a tigi yee funyɔ ni wɛ?»

23 Na jo: «Ma jurumu w'a yafa ma mu.» kelee na jo: «Yìri m'a ma yasinneɛɛ ki lɔ, ma da ɲaari.» Lekkɛ l'a faha wɛ?

24 Ga, kɔnhɔ y'i li cɛ na Sipya Ja wu yaha ɲiɲɛ ki na, se wa wu ni w'a sipyii pu wo jurumu wu yafani pu mu...» A wu ná kabanuxuyo shuun fɔɔ wu pye: «Nɛ w'a jo mu: Yìri, m'a ma yasinneɛɛ ki lɔ m'a se puga!»

25 Taapile ni a wu yìri pu bɛɛri ɲii na, na wu yasinneɛɛ ki lɔ na gaani puga, na baraga ɛri Kile na.

26 A l'i bye kakanhana pu mu, fo pu na baraga ɛri Kile na. A p'i fya xuuni na yu: «Wèe ya

kakanhana na nijaa.»

Yesu ya Levi yiri

(Macao 9:9-13; Marika 2:13-17)

²⁷ Kii keree kii na toro xɔ, A Yesu di foro wà, na fanhafɛɛ wari shɔvɔɔ wa na, wee mɛgɛ ki bye Levi. Wee nidɛngɛ ki bye fanhafɛɛ pu wari wu tashɔgɔ ki ni. A Yesu di wu pye: «Taha na fɛni!»

²⁸ A Levi di yanmuyɔ yi bɛeri yaha wà, na yiri, na daha wu fɛni.

²⁹ Lee kadugo na a Levi di ba yaligee nijɛhɛɛ yàa Yesu mu wu kaban. Fanhafɛɛ wari shɔvɛɛ nijɛhɛmɛɛ ni sipyijɛhɛmɛɛ piitiilee bɛ pu bi pinne na li ni pu ni.

³⁰ A Farizhɛɛn ni saliya karamɔgɔɔ di ganha na wu zɔ yu. A p'i Yesu kalaapiire ti pye: «Naha na yee di li, na gbuu ni fanhafɛɛ wari shɔvɛɛ, ni jurumupyii piitiilee bɛ ni wɛ?»

³¹ A Yesu di pu na shɔ na: «Sicuumɔ fɛɛ mago jɛ wɛɛ fɔɔ na wɛ, fo yama fɛɛ.

³² Sipyii piimu p'a tii ge, nɛ ta pa di ba pee yiri wɛ, fo jurumupyii, na pu yere pu jurumu wu na.»

Kalaa nivomɔ ni kalaa nilɛ keree

(Macao 9:14-17; Marika 2:18-22)

³³ Sipyii pii ya jo ni Yesu ni, na: «Yohana Batizelipye wo kalaapiire te, ni Farizhɛɛn pu wo kalaapiire te, pee ya suun leni tɛɛgɛɛ nijɛhɛɛ ni, na Kilɛ jɛeri, na ta mu wo kalaapiire t'i li na gbuu.»

³⁴ A Yesu di pu na shɔ na: «Nɛ jɛ ba cenabun poo jɛ wɛ. Yee na já cenabun poo kaafɛɛ karamu pu suun le, na pu ni cenabun poo wu yaha shiizhan ya?

³⁵ Ga caya ya wa ma, cenabun poo wu na ba sho pu na. Yee caya yi ba no pu be na suun leni.»

*Ne wo kalaa wu ya yaa na wuregi kalaale ni we
(Macao 9:16-17; Marika 2:21-22)*

³⁶ A Yesu di le talene le be jo pu mu na: «Wa shishiin da ga fapunon shengei favonon na, di dara falege na we. Lee bu bye, favonon ki nizhengenge na gori, favonon li be da ga be falege ki na we.

³⁷ Wa shishiin di wa da ga duvenfomon le foroyo nileyen ni we. Lee bu bye, duvenfomon wu na foroyo yi shengei, duven wu na wo, foroyo yi be na gyengi.

³⁸ Ga duvenfomon ya yaa na le forofoyo ni.

³⁹ Ayiwa, we w'a duven nile gba ge, wee da ga son duvenfomon na we, bani w'a ma jo na: «Nile wu w'a taan.»»

6

*Yesu ya yemu jo cadenge ki keree na ge
(Macao 12:1-8; Marika 2:23-28)*

¹ Cadenge ka ni, Yesu bi doroo shinma kereyen ya te ni. A wu kalaapiire ti shinma seyen ya kon, na yi tuugo pu kadahaa ni, na wee pya wu kun.

² A Farizhen pii di pu pye na: «Kaa lemu ya yaa li pye cadenge ni we, naha na yee di lee pyi we?»

³ A Yesu di pu pye: «Tuun wemu ni xuugo ya pa saannaa Dawuda ni wu tahama-nohomoon pu ta ge, w'a lemu pye ge, yee sanha lee kalaa na bada-e ge?»

⁴ W'a je Kile-penge puga ki ni, buuri we p'a wo na gaan Kile mu ge, na yee buuri nuyon ya lon li, na ya kan wu tahama-nohomoon pu be mu. Na ta watii bi wee buuri we li ni saraya naha shonrivoon pu yen be we. Ta yee sanha lee kalaa we?»

⁵ A Yesu di pu pye sanha: «Sipya Ja wu je cadεεngε ki be Kafɔɔ.»

*Yesu ya ná kewaga fɔɔ wa cuunɔ cadεεngε ka ni
(Macoo 12:9-14; Marika 3:1-6)*

⁶ Cadεεngε ka be ni Yesu ya jé Kile-pεεηε puga ka ni na sipyii kalaa. Ná wa bye wà wu kanige keηε ke na waha.

⁷ A saliya karamɔgɔɔ ni Farizhεεn p'i ganha na Yesu kaseri, na wu wii wu bu da wu na da wu cuunɔ cadεεngε ni, kɔnhɔ p'i kaηunɔ ta di wu tɔgɔ le.

⁸ Ga Yesu bi pu fungɔnyɔ ce. Wee tuun wu ni a wu ná kewaga fɔɔ wu pye: «Yìri m'a yere sipyii pu niηε ni.» A wu yìri na yere.

⁹ A Yesu di pu pye: «Na yi yegee, l'a saha na kasaana pye cadεεngε ni laa, na kakuunɔ pye? Na sipya shɔ laa, na wu gbo? Lεε l'a saha wε?»

¹⁰ A wu ηaha ki le sipyii pu ni, na pu beeri wii círi, lee kadugo na na wee ná wu pye: «Ma keηε ki sanha!» A wu ki sanha, a wu keηε k'i juunɔ.

¹¹ A pu logoo di yìri xuuni. A p'i ganha na puyε yegee lεε pu da bye Yesu na ge.

*Yesu ya tudunmɔɔ kε ni shuun ηaha bulo
(Macoo 10:1-4; Marika 3:13-19)*

¹² Caηa ka, Yesu ya kari faabobonɔ ka na, di zhe Kile ηεeri. A wu shɔn Kile-ηεεgε ki na.

¹³ Ba ηiga k'a mugi wε, a wu wu kalaapiire ti yiri. Na kε ni shuun ηaha bulo pu ni, na pye Tudunmɔɔ.

¹⁴ Pee pu wa mε: Simɔ (a wu wee mεgε le sanha Pyεeri), ni wu ceborona Andire, ni Yakuba, ni Yohana, ni Filipe, ni Batelemi,

15 ni Macoo, ni Tomasi, ni Alife ja Yakuba, ni Simo wemu wu bi bye Zelotilee kurunjo ki ni ge,

16 ni Yakuba ja Zhude, ni Zhuda Isikariyoti, wee w'a Yesu le kenε ni.

Yesu ya sipyii kalaa, na yama fεε cuunjo
(Macoo 4:23-25)

17 A Yesu ni wu tudunmoo p'i digi faabobonjo ki na, na no kpεengbaho ka na. Wu kalaapiire ti nijehere ni sipyijehemεε pu bi bye wa. Pee bi pa na yiri Zhude fiige ki beeri ni, ni Zheruzalemu, ni suumoo loho ki jo fiige ki kugbaho, Tiiri ni Sidon ni.

18 Pu bi pa, kanhoo pu ba wu jomoo logo, wu pu cuunjo. Pii p'a bi kanha jinaa kenε ni ge, pee be ya cuunjo.

19 Sipyii pu beeri bi wu shaa p'i gbɔn wu na, bani sefεεε ti bi foro wu ni, na pu beeri cuunjo.

Duba nagoo ni laji nagoo
(Macoo 5:1-12)

20 Wee tuun wu ni a Yesu di wu kalaapiire ti wii, na jo:

«Yee pii pu je la baa fεε ge,

yee je duba nagoo,

bani Kile saanra ti je yee wuuro.

21 Xuugo wa yee piimu na nime ge,

yee je duba nagoo,

bani yee na ba din!

Yee piimu pu wa mehεε suu nime ge,

yee je duba nagoo,

bani yee na ba zhehe fundanga kenε ni!

22 Sipyii bu yi ko,

na pu mago wo yi ni, na yi shehele,

na yi mekuunjo yu na bani yi je Sipya Ja wuu,

wee tuun wu ni yi jɛ duba nagoo.

²³ «Kee caɲa ke, yi ɲahaya na ba daan xuuni, fo na sirani fundanga keɲɛ ni, bani yi saraa w'a peɛ fugba wu ni. Pu sefɛɛ pu bɛ ya Kile tudunmɔɔ pu kanha mu.

²⁴ «Ga yee naafuugbo fɛɛ,

bɔɔngɔ ki wa yee wogo,

bani yee ya yi wo ɲaɲiɲɛ ki ta xɔ!

²⁵ Yee pii p'a tin yalijenɛɛ na nimɛ ge,

bɔɔngɔ ki wa yee wogo,

bani xuugo na ba yee ta!

Yee pii p'a zɛɛɛni nimɛ ge,

bɔɔngɔ ki wa yee wogo,

bani yee ɲahaya na ba danha na mɛɛɛ suu!

²⁶ Sipyii bɛɛri ba yi mɛsaɲa yu tuun wemu ni,

bɔɔngɔ ki wa yi mu,

bani lee peɛgana li na

pu sefɛɛ ya tudunmɔɔ kafinejuu pu peɛ!»

Yi pɛɛn pu taan yi mu

(Macao 5:38-48; 7:12)

²⁷ «Ga yee pii pu wa nɛ jomɔ pu nuri ge, n'a da yi jo yi mu, yi pɛɛn pu taan yi mu! Y'a kasaɲaa pyi yi kɔvɛɛ na!

²⁸ Y'a duba pyi yi laɲivɛɛ mu! Pii p'a yi cogana kolo ge, yi da Kile jɛɛri pee mu!

²⁹ Sipyaa wa bu kadaa ja ma ɲibɛgɛ nigin ni, ke ki bɛ tagi wu mu. Wa bu ma fadegbɔɔɔ lɔ, ma ganha bu wu ɲaha kɔn ma fadebire bɛ lɔ na wɛ.

³⁰ Sipyaa sipyaa w'a yaaga ka jɛɛri ma mu ge, wu kan. Wa bu ma yaaga lɔ, ma ganha bu weefɔɔ pye wu ki t'ɛɛɛɛ ma na wɛ.

31 Yi funḡo wa sipyii p'a keree kiimu pyi yi mu ge, y'a kee shi pyi pu be mu.

32 «Yee ya taan sipyii piimu mu ge, yee bu daan ni pee ye ni, masḡo keke y'i da da lee ni we? Ali jurumupyii be ya taan ni pu taanjiine ni.

33 Pii p'a kasaanaa pyi yi na ge, yi ba kasaanaa pyi pee ye na, masḡo keke y'i da da lee ni we? Ali lee jurumupyii be wa byi.

34 Tadaḡa wa yee na na yaaga ta piimu mu ge, yi ba fḡo leni pee ye na, masḡo keke y'i da da lee ni we? jurumupyii be wa fḡo leni pu kaafee na, kḡo p'i pu wogoo ki shi ta sanha.

35 Ga yi peen pu taan yi mu, yi da kasaanaa pyi pu na, yi da fḡo leni pu na yi ganha bu yi funyo yaha yaaga da na pu mu we! Yi na ba kuduun ta, yi na ba bye Kile-gbḡabaaga nagoo, bani wee ya ḡo java fee ni kakuubyii mu.

36 Yi pye ḡo ḡaariv ee ma na jo, ba yi To Kile wu ḡe ḡo ḡaarivḡo we.

*Yi ganha ba yiyee jaagi we!
(Macoo 7:1-5)*

37 «Yi ganha ba kiiri kḡon pusamaa na we, kiiri da ba ḡon yi na we. Yi ganha ba pusamaa jaagi we, yi da ba jaagi we. Yi da sipyii keree yafani pu mu, yi be wogoo na ba yafa yi mu.

38 Y'a sipyii kaan, Kile be na da yi kaan. Pu na ba yataanga lo na yi wo daanna wu pye, na wu sereḡe sereḡe, na wu sḡo sḡo, na la fara wu na fo wu na woni, na wee kaḡa le yi fageḡe ni. Bani yaaga kemu ni yee wa sipyii pu wo daanna wu pyi ge, kee yaaga ke ninḡo ni yeeyee pyaa be wo daanna wa da ba bye.»

39 A Yesu di talenε be jo pu mu na: «Fyen wa na já fyen wa kagaan co ge? Lee bu bye pu shuun wu beeri na do wege ni.

40 Kalaapire ya pele li kalaato na we, ga kalaapire beeri l'a kalaa xuuni ge, lee na ba bye ba li kalaato wu je we.

41 «Kagaanra le li wa mu ceboro wu nii ni ge, naha na mu di lee wii, na ta puga tinbara di je muye pyaa nii ni, mu di ya lee naa-i we?

42 Dii mu da já ma ceboro pye: «Na ceboro, kagaanra le li wa ma nii li ni ge, yere di li wolo.» Na ta mu di ya puga tinbara le naa maye wuu li ni-i we? Shuun shuun jowoo de, fenhε puga tinbara le wolo maye pyaa nii le ni. Lee bu bye ma na já na xuuni, na kagaanra li wolo ma ceboro wu nii li ni.

Ki yaseye feni p'a tige ceni
(Macao 7:16-20; 12:33-35)

43 «Tisaana ya yasehe niguunjo pyi we, tikuunjo ya yasehe nizaana pyi we.

44 Tiye beeri wa jeni yi yaseye feni. Sipyaa da ga nitoronjo kon xhuyo tige na we; sipyaa di wa da ga ezzen kon xhutonyo tige na we.

45 Sipyisaama w'a yasaaya kilee na yeege wu yasaaya tayahana ni; sipyikuunjo di yakuuyo kilee na yeege ki yakuuyo tayahana ni. Bani lemu l'a sipyaa zo we ni ge, lee l'a foro wu no ke ni.

Piyeye shuun keree
(Macao 7:24-27)

46 «Naha na y'i na pyi «Kafoo, Kafoo» na ta le n'a yu ge, y'i wa lee pyi-i we?

47 Sipyaa sipya w'a pa ne mu, na ne jomɔ pu nuri, na pu koo jaari ge; wèe na já weefɔɔ taanna ni kaa lemu ni ge, n'a da lee she yi na.

48 W'a foro piyeyε kɔnvɔɔ wa feni, wemu ya ninε ki tugi na cogi fo na she nɔ faaga na ge, na puga ki nidaa li tenε faaya nunɔ ni, na puga ki yerenε yee nunɔ ni. Ba lɔhɔ k'a pa jehε wε, a gba wu ni, na seri. A lofomɔ pu ba guu puga ki na, ga pu ya já ki jehε wε, bani ki bi yerenε nɔ.

49 Ga wemu ba ne jomɔ pu nuri, wufɔɔ di ya pu koo jaari wε, weefɔɔ ya foro ná wa feni, wemu ya wu puga yerenε ninε na, wu ya nidaa tugi ki na-ε ge. Gba lɔhɔ k'a pa nɔ kee puga ki na tuun wemu ni ge, a k'i gurulo taapile ni. A kee puga ki togana di golo.»

7

Yesu ya Oromε sɔrɔsii nunɔfɔɔ wa wo kapyebye cuunɔ

(Macoo 8:5-13)

¹ Ba Yesu ya pee jomɔ pu bæeri jo xɔ sipyii pu mu wε, na jé Kaperinomɔ kulo li ni.

² Sɔrɔsii nunɔfɔɔ wa bye wà, wu kapyebye wemu kaa li bi dan wu ni xuuni ge, wee bi cuunɔ wε, wu bi zhaa di xhuu.

³ Ba wee nunɔfɔɔ w'a Yesu kaa logo wε, na Yawu-tuu nabelεyε ya tun pu she Yesu jæeri na wu pa wu kapyebye wu cuunɔ.

⁴ A p'i nɔ Yesu yiri, na yi jo wu mu. Na guri na wu jæeri xuuni na: «Ma bu lee pye we ná we mu, w'a yaa ni lee ni,

⁵ bani wèe shi wu kaa ya dan wu ni, wee w'a wèe Kilε-pεenε puga ki yerenε.»

6 A Yesu di gari ni pu ni.

Ba w'a tɛɛŋɛ sɔrɔsii juɔɔfɔɔ wu puga ki na wɛ, a wee di wu naniinɛɛ pii tun pu shɛ wu pye: «Kafɔɔ, ma ganha da mayɛ kanha wɛ, bani nɛ yaa mu wu jɛ nɛ puga wɛ.

7 Lee wuu na nɛ wu shɛ mu yiri, nɛ naye ta nɛ cɛrɛ lee bɛ ni. Ga jɔmɛɛ nigin yɛ jo, kɔnhɔ na kapyebye wu juunɔ.

8 Bani juɔɔfɛɛ pii wo fanha nɔhɔ ni nɛ jɛ, sɔrɔsii pii di jɛ nɛ bɛ mu. Nɛ bu wee wa pye: «Shɛ!» W'a gari. Nɛ bu wa bɛ pye: «Pa!» Wee bɛ na ba. Nɛ bu na kapyebye wu pye: «Le pye!» W'a lee pye.»

9 Ba p'a shɛ tee tuduro ti jo Yesu mu tuun wemu ni wɛ, a lee di wu fo. Sipyiire ti t'a bi taha wu feni ge, a wu ŋmahana jɛri pee shizhaa na pu pye: «N'a da yi jo yi mu, nɛ sanha we wo n'a daa wu tuugo ja sipya wa shishiin mu wɛ, ali Izirayeli fiige ki bɛ ni wɛ.»

10 Ba tudunmɔɔ p'a kuri kari pu juɔɔfɔɔ wu puga wɛ, a p'i shɛ kapyebye wu ni juunɔ ta wà.

Yesu ya naxhugoshɔ wa ja nixhugo jɛ

11 Lee nibyexhoo na a Yesu di gari kulo la ni lee mɛge jɛ Nayini. A wu kalaapiire te, ni sipyiire t'i gari ni wu ni.

12 Ba p'a tɛɛŋɛ kulo li tajege ki na wɛ, a p'i jiri sipyii pii na, pu na gaaji ni ná wa nixhugo ni faya ni. Wee yɛ nigin w'a bye wu nu mu. Wu nu wu bɛ di bye naxhugoshɔ. Kanha ki sipyii nijɛhɛmɛɛ pu bi foro pinne ni wee cee wu ni, na se gbo wu talɛŋɛ ni.

13 Kafɔɔ ya wee cee wu na tuun wemu ni ge, a wu nijaara di jé wu ni. A wu wu pye: «Ma ganha ba mɛɛ suu wɛ!»

14 A wu fulo pu na, na wu keɲɛ taha karaya yi na, a gbo wu lɔvɛɛ p'i yere. A Yesu di jo: «Nani we, nɛ w'a ma pye mu, yiri!»

15 A wu yiri tiin na jomɔ nɔ kɔn. A Yesu di wu kan wu nu wu mu.

16 A sipyii pu bɛɛri di fya, a p'i ganha na Kile sɔni na: «Kile tudunmɔ nigbɔ w'a wuyɛ shɛ wu niɲɛ ni. Kile w'a pa wu sipyii pu tɛgɛ.»

17 Le Yesu ya pye ge, a lee kaa di jaaga Yawutuu fiige ke, ni ki kabanugo kulogoo ki bɛɛri ni.

*Yesu labye w'a li shɛɛ na Shɔvɔɔ wu nɛ wii
(Macao 11:2-19)*

18 Yesu ya keree kiimu bɛɛri pye ge, a Yohana wo kalaapiire t'i shɛ kee bɛɛri paari wu mu, a wu pu shuun wa yiri,

19 na pu tun shɛ Kafɔɔ mu, pu wu yege na: «P'a Shɔvɔɔ wemu kaa jo na wu na ba ba ge, mu wu wa laa, ta wù watii naha wii?»

20 Ba p'a nɔ Yesu yiri tuun wemu ni wɛ, na wu pye: «Yohana Batizelipye w'a wèe tun pa na wèe pu pa ma yege na: «P'a Shɔvɔɔ wemu kaa jo na wu na ba ba ge, mu wu wa laa, ta wù watii naha wii?»»

21 Taapile ni a Yesu di sipyijɛhɛmɛɛ yama ni pu kanhama keree xɔ, na jinaa kɔri yege pii ni, na fyɛnmɛɛ niɲɛhɛmɛɛ nì mugi.

22 Lee kadugo na a wu Yohana wo tudunmɔ pu nɔ shɔ na: «Y'a lemu na, na lemu logo ge, yi shɛ lee paari Yohana mu na: Fyɛnmɛɛ wa naa, faannaa di naari, togo fɛɛ di juunɔ, nudunnɔɔ di nuri, xuu di nɛni, Kile Jozaama p'i yu la baa fɛɛ mu.

23 Sipyaya wemu ɲuŋɔ ya kyεεgi ne na wε, weefɔɔ ɲε duba pya!»

24 Ba Yohana wo tudunmɔɔ p'a kari wε, a Yesu di ɲɔ kɔn na yu ni sipyiire ti ni Yohana shizhaa na na: «Naha yee d'a she wii siwaga ki ni wε? Kafεεge ya wahagaanra lemu ɲeri ge, lere ya?

25 Wee tuun wu ni yee d'a she ɲaha wii wε? Fazaaya fɔɔ ge? Ga piimu p'a fazaaya leni, na yalijenεε li ge, pee ya daa saannaa piyεyε ni.

26 Yee d'a she ɲaha wii wε? Kile tudunmɔ ge? Uun, n'a da yi jo yi mu jo ali w'a peλε Kile tudunmɔ na.

27 Bani l'a ka Kile Kafila wu ni wu shizhaa na na: «Li wii, n'a na tudunmɔ we tun ma ɲahagbaa na wu ma koo li yaa yaha ma ɲaha na.»*

28 N'a da yi jo yi mu jo sipya wa shishiin sanha se Adama nagoo ni wemu w'a peλε Yohana na wε, Ga lee be na Kile saanra ti wo sipyii pu beeri wo nifenhεfenhεne ya peλε wu na.»

29 Sipyii pii p'a wu jomɔ pu logo ge, ni fanhafεε wari shɔvεεfanhafεε wari shɔvɔɔ, a pee di li she na fiinɲε na Kile ya tii, pee bi batize Yohana mu.

30 Ga Farizhεεn ni saliya karamɔgɔɔ ya she Kile wo ɲɔmεε li ni puyε pyaa shizhaa na, pu ya ta sɔɔ na batize Yohana mu wε.

31 A Yesu di jo sanha na: «Nε na já ɲiɲaa wo sipyii pii taanna ni jɔgɔ ye ni wε? Jɔgɔ ye feni pu d'a foro wε?

32 P'a foro nɔhɔpiire ta feni temu t'a tiin pinnεge kpεεnge na, na ti mujonɔɔ yaha nɔ tiyε na ge na: «Wεe ya faangaa wi yee mu yee di ya ta xɔnhɔ wε.

* 7:27 Malaki 3:1

Lee kadugo na a wèe di yamεhεε su yee mu yee di ya ta mehεε su wε.»

³³ Bani Yohana Batizelipye ya pa; wu bi yalijenεε li wε, wu bi duven gbuu wε, a yee di jo: «Jina wu jε wu ni.»

³⁴ A Sipyā Ja wu ba, na ganha na li na gbuu, a yee di jo na: «Lajehεε fɔɔ ni gba fɔɔ wu jε we ná we. Fanhafεε wari shɔvεε ni jurumupyii pii be wo najii wu jε wii.»

³⁵ Ga Kile wo koo li jaarivεε pu beeri ya kajii kan Kile wo fungɔngɔ fεεε ti mu.»

Dɔdɔshɔ wa wo jurumu ya yafa wu mu

³⁶ Caŋa ka, Farizhen wa ya pa Yesu jεeri na wu she li wu yiri. A Yesu di gari wee puga. A p'i ba jɔ kɔn na li.

³⁷ Lee di dɔdɔshɔ wa ta lee kulo li ni. Ba w'a yi logo tuun wemu ni na Yesu ya li wee ná wu puga wε, a wu gari wà ni lasikoli gboro la ni.

³⁸ A wu mesuwo di ba doro Yesu kadugo yiri, na she yere na saha ni wu tɔɔyɔ ye ni, na Yesu tɔɔyɔ yi fyenmi ni jεsinme ni, na wu juzhiire taga pee jɔgɔ, na ganha na wu tɔɔyɔ yi taala taala ni taanjεεge ni, na lasikoli wu wo yi na.

³⁹ Farizhen we w'a bi Yesu yiri yalige ki na ge, ba wee ya lee ja wε na jo wuyε funjɔ ni na: «We ná we da bi bye Kile tudunmɔ, we cee we w'a kpɔn wu na ge, wu bi da li ce na dɔdɔshɔ wu jε wii.»

⁴⁰ Wee tuun wu ni a Yesu di jomɔ pu lɔ na jo: «Simɔ, la wa nε mu na jo ma mu.» A Simɔ di wu jɔ shɔ na: «Karamɔgɔ, li jo.»

⁴¹ A Yesu di jo: «Fooleme wa fɔhɔɔ bye sipyii shuun na, wu wari kabɔfonjɔ kelεε gbarashuun ni

kaguro (w 75.000) shishiin bye wa na, wu wari kabɔfonɔɔ gbarashuun di xhuu kaguro (w 7.500) shishiin di bye shuun wo wu na.

⁴² Ba ma na jo se bye pu ni pu wu ta kan wε, lee funɲɔ ni, a wu pu beshuun wu fɔhɔɔ ki yaha pu na. Nε jo, we ná we kaa na daan wekε ni xuuni pu shuun wu ni wε?»

⁴³ A Simɔ di wu ɲɔ shɔ na: «Nε giin jo w'a niɲehεmε wu yaha wekε na ge.» A Yesu di wu pye: «M'a can jo.»

⁴⁴ Lee kadugo na a Yesu di ηmahana ɲeri cee wu shizhaa na Simɔ pye: «M'a we cee we ɲaa gε? Nε jé mu puga, mu ya tɔɔyɔ je lɔhɔ kan nε mu wε, ga we ya nε tɔɔyɔ fyenmi ni ɲesinmε ni, na pee jɔgɔ ni wu ɲuzhiire ni.

⁴⁵ Mu ya ta nε shaari ni taanɲεεge ni ba l'a tee na byi ni ɲɔsɔɔnrɔ ni wε. Ga nε di jé naha ge, taanɲεεge ni we cee we ya nε co, bani nε di jé ge, wu ɲε na nε tɔɔyɔ taala taala.

⁴⁶ Mu ya ta sinmε wo nε ɲuɲɔ ni wε, ga wee ya pεεwa lasikoli wo nε tɔɔyɔ na.

⁴⁷ Lee na n'a da yi jo yi mu, we cee we taanɲεεge nigbɔhɔ k'a li shεε na wu jurumu wu ni wu ɲehε bεeri ya yafa wu mu. Ga yafa bu bye wu ya pye sipya wemu mu jurumu niɲehεmε ɲuɲɔ tãan wε, weefɔɔ taanɲεεge na jεrε.»

⁴⁸ Wee tuun wu ni a Yesu di cee wu pye: «Ma jurumu w'a yafa ma mu.»

⁴⁹ A wu lijii p'i ɲɔ kɔn na yu puyε funyɔ ni na: «Jɔgɔ wu ɲε we, w'i sipyii jurumu yafani pu mu wε?»

⁵⁰ A Yesu di wee cee wu pye: «Ma n'a daa w'a ma shɔ. Ta se ɲaɲiɲε na!»

8

Cèe pii ya taha Yesu feni

¹ Kii keree kii kadugo na, Yesu bi kugbòhòò ni kupiire jaari, na Kile saanra ti Jozaama pu yeε li pyi. Wu kalaapiire ke ni shuun wu bye ni wu ni,

² ni cèe pii be. Wu bi pee cèe pu cuuṅò, na jinaa be kòri yeege pii ni pu ni. Cee nigin wa mege ki bye na Mariyama, pu bi wee yiri na Magadala sheen Mariyama, jinaa gbarashuun wu bi foro wee ni.

³ Wa mege je na Zhanε, wee bye Kuza wo shò. Kuza bi bye saannaa Heròdi wo koomò pu fanhafòò wa. Suzani, ni cèe niṅehemεε piitiilee be bye wà. Pee beeri bi Yesu ni wu kalaapiire ti t̄eri ni pu keṅε yaaya ni.

*Talenε lemu l'a jo nuguro ta shizhaa na ge
(Macoo 13:1-9; Marika 4:1-9)*

⁴ Sipyii pu bi yiri kulogoo ki beeri ni na se Yesu yiri. Sipyiire t'a pa binne wu t̄aan tuun wemu ni ge, a Yesu di le talenε le jo pu mu na:

⁵ «Caṅa ka ná wa ya foro na kari wu tege ni di zhe wu alikama shi wá fenε shi wagana na. Na wu yaha wu na wee nuguzhi wu waa, a wu nuguro ta di do koo ni tege ki jò na. A sipyii di tee tanhana tanhana, a shazheere di tee jò.

⁶ A nuguro ta di do faaga juṅò ni poṅehere di bye wà we. Ba t'a fin xò we, na waha, bani jime bye wà we.

⁷ A nuguro ta di do xhuyo niṅε ni. A ti ni xhuyo y'i ganha na legi; a y'i ba ti co, na ti li.

⁸ A nuguro ta di do nijenε na. A t'i fin, na le, na pya le, na ti teheε xhuu nigin (100) pye.»

Ba Yesu ya pee jomɔ pu jo wε, na sεle na: «Wemu na logo ge, wu logo dε!»

Yesu talenεε ki kajuu nuηɔ

(Macao 13:10-17; Marika 4:10-12)

⁹ A wu kalaapiire t'i wu yege na: «Le talenε le kɔri jε dii wε?»

¹⁰ A wu pu pye: «Na Kile saanra ti wo ηmɔhɔrɔ ti cε, yee mu lee ya kan. Ga sipyii pusamaa kunni, ti keree ki bεeri w'a yu pu mu talenεε ni, kɔnhɔ:

«Pu da wii,

ga p'i ganha ba yaaga ηaa wε.

P'i da niwegee shaan,

p'i ganha ba yi ηaha ceni wε.»*

Yesu ya nuguro ti wo talenε li kɔri jo

(Macao 13:18-23; Marika 4:13-20)

¹¹ «Lee talenε li kɔri we: Nuguzhi we, wee jε Kile jomɔ.

¹² Pii jε ba koo ηɔ jε wε, ba pee ya pe jomɔ pe logo wε, Shitaanni na ba pu wolo pu funyɔ ni, kɔnhɔ pu ganha dà, p'i shɔ wε.

¹³ Faaga wuu pu jε piimu p'a jomɔ pu logo, na pu co ni fundanga ni ge. Ga nire di jε pu na wε, p'a dà ye jεere ye funηɔ ni. Nɔwuuro bu pu ta p'a n'a daa wu yaha.

¹⁴ Xhuyo niηε wuu pu jε piimu ge, pee na pe jomɔ pe logo. Ga ke kɔηɔ ke wo funzhakeree, ni naafuu keree, ni xɔnhɔrɔ keree, na pu cɔnri, fo pu da lε wε.

¹⁵ Nijeηε wuu pu jε piimu ge, pee na pe jomɔ pe logo, na pu co see na ni zɔsaama ni, na gori yaha pee jomɔ pe na, fo na nagoo pye.

* **8:10** Ezayi 6:9

*Talenε le l'a jo sokinna shizhaa na ge
(Marika 4:21-25)*

¹⁶ «Wa shishiin ya sokinna leni wu yaaga shigile wu ɲuɲɔ ni, kelee w'i wu le karaga nɔhɔ ni wε. Ga yaaga ɲuɲɔ ni wu da wu taha, kɔnhɔ wu da kpεεnge yeege puga ki jevεε pu mu.

¹⁷ Bani kaɲmɔhɔnɔ la shishiin wa lemu da ba jε wε. Nɲmɔhɔrɔ ta shishiin wa temu da ba foro kpεεnge na wε.

¹⁸ Lee wuu na yi kasεεge ta yi kafila logogaɲaa na, bani la ɲε wemu mu ge, la na ba gan wee mu. Ga la ɲε wemu mu wε, w'a giin na nifɛnhɛfɛnhɛnε lemu bε li ɲε wu mu ge, lee bε na zhɔ wu na.»

*Jɔgɔ ye pu ɲε Yesu nu ni wu cebooloo wε?
(Macoo 12:46-50; Marika 3:31-35)*

¹⁹ Yesu nu ni wu ceboronamaa ya kari Yesu y'iri, ga pu ya já gbara wu na sipyii pu keɲε ni wε.

²⁰ A wa di yi jo wu mu na: «Ma nu we ni ma ceboronamaa pu niyereye yi wa kpεεnge ke na, pu funɲɔ ki wa p'i ma ɲa.»

²¹ Ga, a Yesu di jo: «Pii p'a Kilε jomɔ pu nuri, na pu koro ɲaari ge, pee pu ɲε nε nu ni nε ceboronamaa.»

*Yesu ya kafεεgbɔhɔ ka yerenε
(Macoo 8:23; Marika 4:35-41)*

²² Caɲa ka, Yesu ya wu kalaapiire ti pye: «Wù she gba wu kadugo.» A p'i jé kɔrɔgɔ ka ni na gaaji.

²³ Na pu yaha pu gaaji, a Yesu di ηmunɔ. A kafεεge ka di y'iri lɔhɔ ki ɲuɲɔ ni. A kɔrɔgɔ k'i ganha na zhaa di ɲii lɔhɔ na, fo pu na zhaa di mini.

²⁴ Wee tuun wu ni a wu kalaapiire t'i fulo wu na na wu ɲε, na wu pye: «Karamɔgɔ, Karamɔgɔ, wù na

da gori lóhó ni!» A wu yìri, na seLe kafεεγε ke ni lokuruyo yi na; a kafεεγε ke ni lokuruyo yi be di yere. A tunmó p'i yere.

²⁵ A wu wu kalaapiire ti pye: «Mii yee wo n'a daa wu wa wε?» A l'i bye pu fyaara wuu mu kakanhana, a p'i ganha na puyε pyi: «We ná we d'a sii jógó, fo wu na yu ni kafεεγε ni lóhó ni, y'i wu jómεε coní wε?»

*Yesu ya jinaa kóri yeege ná wa ni
(Macoo 8:28-34; Marika 5:1-20)*

²⁶ A Yesu ni wu kalaapiire t'i nó Gerasa fiige ki ni, kabanugo kulo la ni. Kee jε gba wu kadugo na saha ni Galile fiige ki ni.

²⁷ Ba Yesu ya foro kórógó ki ni wε, a ná wa di ba wu júnjó círi, kulo li shen wa. Jinaa pu bye wu ni. Fo taatuunnó ni wu bi gbara w'a fàya leni wε, wu bi goroo puga wε. Wu tatεengε ki bye faxhuu we.

²⁸ Ba w'a Yesu ja wε, na mujuugbóó la wá, na nuguro sin Yesu fεε ni, na jo ni mujuugbóó ni na: «Naha m'a zhaa nε feni wε, Kilε-gbótabaaga Ja Yesu? N'a ma jεeri, ma ganha bu na kanha wε!»

²⁹ W'a yee jo, bani Yesu bi jina wu pye na wu foro wee ná wu ni. Jina wu bu yìri wu feni tuun wemu ni, sipyii na wu kemε pó ni tóóró shónhóyó ni, na biriye le wu tóoyó na, kónhó pu da wu kaseri. Ga w'a tee póóró ti bεeri kón. Jina wu bi ma wu kóri kari siponjó ni.

³⁰ A Yesu di wu yege na: «Dii mu mεge di jε wε?» A wu jo: «Nε mεge jε <Wèe Ya Nεhε,>» bani jinaa nijehemεε pu bi jé wu ni.

31 A pee jinaa p'i Yesu ɲɛɛri xuuni na wu ganha bu pu yaha gari kakara wecogonɔ tɛhɛnɛ baa wogo ki ni wɛ.

32 Lee bi shaagbaga nijɛɛ ka ta ki na naha yaɲa ki kabanugo. A jinaa p'i Yesu ɲɛɛri na wu sɔɔ p'i shɛ jé pee shaalaa pu ni. A wu sɔɔ.

33 Wee tuun wu ni a jinaa p'i foro ná wu ni, na shɛ jé pee shaalaa pu ni. A shaagbaga k'i gburogi, na digi yaɲa gologoloyo yi ni, na jé gba lɔhɔ ki ni, na xhu wà.

34 Ba shaanahamaa p'a lee ɲa tapyege ni wɛ, a p'i baa kari na shɛ yee paari kanha ki ni, ni sitiinmɛɛ pu mu.

35 A sipyii p'i foro na shɛ lee nibyii li wii. Ba p'a nɔ Yesu tãan wɛ, na wee ná wu ɲa, jinaa pu bi foro wu ni. Wu nidɛɛngɛ di ɲɛ Yesu fɛɛ ni, fàya yi bye wu na, wu d'a cuunɔ. A p'i fya.

36 Ná jinaa wo w'a cuunɔ piimu ɲii na ge, a pee di kii keree kii bɛɛri paari pu mu.

37 Wee tuun wu ni a Gerasa shɛɛn pu bɛɛri di Yesu ɲɛɛri na wu laha pu wo ɲiɲɛ ki na, bani pu bi fya xuuni. A Yesu di jé kɔrɔgɔ ki ni, na laha pu wo ɲiɲɛ ki na.

38 Yesu nigariwo jinaa p'a foro ná wemu ni ge, a wee di wu ɲɛɛri na wu bi da já binne ni wu ni. Ga, a Yesu di wu kurunɔ, na jo:

39 «Kuri m'a se puga, Kile ya kagbɔhɔɔ kiimu bɛɛri pye ma mu ge, m'a shɛ kee paari.» Yesu ya kagbɔhɔɔ kiimu bɛɛri pye wu mu ge, a wu gari na shɛ kee keree ki paari kulo li bɛɛri ni.

Yesu ya cee wa cuunɔ, na Zhayirusi poro nixhugo
ɲɛ

(Macoo 9:18-26; Marika 5:21-43)

40 Ba Yesu ya kuri pa na yìri gba wu kadugo wε, a wu ba wu daan sipyii pu bεeri ni, bani pu bεeri bi wu sigee.

41 Lee bi ná wa ta wà, wu mεγε γε na Zhayirusi, wee wu bye wee xuu wu wo Kile-pεεηε puga ηυηοφοο. A wee di ba nuguro sin Yesu fεε ni, na wu ηεeri xuuni na wu shε wu puga,

42 bani fucεερε nigin ye li bye wu mu, li shi wu bye yee ke ni shuun. Lee li bi zhaa di xhuu.

Ba Yesu ya gaanjì wà wε, a sipyiiire t'i wu kuuri, na wu cōnri.

43 Lee bi cee wa bε ta wà shishan na woni wu feni fo yee ke ni shuun. Wu bi wu keηε yara bεeri kan wεbyii mu, ga wa shishiin ya já wu cuηηο wε.

44 A wu fulo Yesu na wu kadugo yíri, na ba gbōn wu fadegeηε na. Taapile ni a wu shishan p'i yere.

45 A Yesu di jo: «Jογο w'a kpōn nε na wε?» Ba pu bεeri ya yu pee bε wε, a Pyεeri di jo: «Karamογο, sipyii p'a mu cōnri xuuni de!»

46 Ga, a Yesu di jo: «Sipya wa w'a kpōn nε na, bani nε li cε na sefεερε ta t'a foro na ni.»

47 Ba wee cee w'a li ηa na li da já ηmōhο nige wε, a wu ganha na fuguri, na ba nuguro sin Yesu fεε ni. Lemu l'a wu pye w'a kpōn Yesu na, ni w'a cuηηο taapile ni cuηηοgana lemu na ge, a wu yee paari wu mu sipyii pu bεeri ηii na.

48 A Yesu di wu pye: «Na poro, ma n'a daa w'a ma cuηηο. Ta se ηaηiηε na!»

49 Na Yesu yaha pee jomο pu na, a tudunmο wa di ba na yìri Kile-pεεηε puga ηυηοφοο wu kaban, na ba wee pye na: «Ma poro fucεερε l'a xu. Ma ganha bu navunηο peλε nige Karamογο wu na wε.»

⁵⁰ Ga ba Yesu ya yee logo wε, na Zhayirusi pye: «Ma ganha bu fya wε; dà yε, ma poro wu na juunɔ.»

⁵¹ Ba Yesu ya she nɔ Zhayirusi kaban wε, wu ya sɔɔ wa shishiin wu jé ni wu ni puga ki ni wε, fo Pyεeri, ni Yohana, ni Yakuba, ni pya wu nu ni wu to.

⁵² Lee di sipyii pu bεeri ta pu na yamehεε suu na xhuulo. A Yesu di jo: «Yi ganha ba mehεε suu wε, bani pya wu ya ta xu wε, w'a ηmunɔɔ.»

⁵³ A p'i ganha na wu la wo, bani pu bi li cε na w'a xu xɔ.

⁵⁴ Ga, a Yesu di wu co kenε ke na, na jo ni mujuugbɔɔ ni na: «Pya we, yìri!»

⁵⁵ A wu munaa l'i guri pa wu mu. Taapile ni a wu yiri tiin. A Yesu di jo na pu yalige kan wu mu.

⁵⁶ A l'i bye kakanhana pya wu sefεε pu mu fo xuuni. Ga, a Yesu di yi jo waha pu mu na pu ganha lee nibyii le jo wa shishiin mu wε.

9

Yesu ya wu kalaapiire kε ni shuun wu tun (Macoo 10:5-15; Marika 6:7-13)

¹ Yesu ya wu kalaapiire kε ni shuun wu yiri, na sefεεε ni fanha kan pu mu jinaa bεeri na, pu da yama bε xu.

² Lee kadugo na a wu pu tun pu she Kile saanra ti yεε pye, p'i yama fεε cuunɔ.

³ A wu pu pye: «Yi nigariwuu ganha bu yaaga lɔ yi kenε ni wε, kagaanga bε wε, kushεyaaga bε wε, yalige yaaga bε wε, wari bε wε. Wa shishiin ganha da fadeye shuun lɔ wε.

⁴ Yi bu jé puga bεeri ni, y'i diin wà fo yi kariduun bu she nɔ.

⁵ Xuu wa shεen bu zhe pu da yi tirige wε, yi ba fòro lee kulo li ni, y'i yi tɔɔyɔ gbazhenhe nahara wo wà, lee na ba bye sεeri kaa pu feni.»

⁶ A kalaapiire t'i gari. A p'i Kilε wo Jozaama pu jo toro kulogoo ki bεeri ni, na yama fεε pu cuunɔ tεye yi bεeri ni.

Herodi hakili ya wuregi

(Macao 14:1-12; Marika 6:14-29)

⁷ Ba gbafeεεεε Herodi ya kii kapyegeε kii bεeri kaa logo tuun wemu ni wε, a wu hakili di wuregi, bani sipyii pii ya jo na: «Yohana Batizelipye w'a jε na foro xu ni.»

⁸ A pii di jo: «Kilε tudunmɔɔ Eli w'a kuri pa.» A pii bε di jo: «Wa w'a jε na foro xu ni taashiine li wo Kilε tudunmɔɔ pu ni.»

⁹ Ga, a Herodi di jo: «Nε Yohana junɔ kan p'a kɔn. Ayiwa, di wa kii keree kii nuri wemu wemu shizhaa na ge, wee jε jɔgɔ wε?» A wu ganha na li shaa wu Yesu ja.

Yesu ya yalige kan sipyii kabɔfoɔɔ kaguro mu

(Macao 14:13-21; Marika 6:30-44; Yohana 6:1-14)

¹⁰ A Tudunmɔɔ p'i guri pa Yesu yiri, na ba pu kapyegeε ki bεeri paari wu mu. A Yesu di gari ni pu ni pu ye na, na she nɔ kulo la jɔ na, lee mεge jε na Betisayida.

¹¹ Ba sipyiiire t'a pa li ce tuun wemu ni wε, na daha wu feni. A Yesu di pu co xuuni, na baari pu mu Kilε wo saanra ti keree na. Piimu mago bye sicuumɔ na ge, a wu pee cuunɔ.

¹² Ba caɲa k'a jɔ kɔn na diri wε, a kalaapiire ke ni shuun wu fulo Yesu na, na wu pye: «Sipyiiire ti

yaha, kònho p'i she wù tàan kulogoo ni sige buguro te na, p'i she yalige ni tashonyo sha wà, bani siponjo ni wèe ne naha.»

¹³ Ga, a Yesu di pu pye: «Yiyε pyaa ki yalige kan pu mu.» A p'i jo: «Yaaga ne wèe mu buuri nyuɔ kaguro ni fyaa shuun ye kadugo na we, fo ma la bi ne wù she yalige sho pii sipyii pii beeri mu.»

¹⁴ Pu bi namaa kabofonjo kaguro (5.000) shi taro pee ni. A Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yi pu tenε kelεε kaguro kaguro (50) shishiin.»

¹⁵ A p'i li pye mu na sipyiire ti beeri tenε lee tenεgana li na.

¹⁶ A Yesu di yee buuri nyuɔ kaguro we ni fyaa shuun wu lo, na naha ke yirige fugba we ni, na baraga taha Kile na. A wu xho na yi kegi kegi na kan kalaapiire ti mu, na pu yee yerenε sipyii pu tàan.

¹⁷ A pu beeri di li na din. Yalige kemu k'a kori ge, a p'i kee sanja kemε fo na saganaa ke ni shuun ni.

*Pyεeri ya yere li na na Kirisa wu ne Yesu
(Macao 16:13-19; Marika 8:27-29)*

¹⁸ Cana ka, na Yesu yaha Kile-nerεge na wu ye, wu kalaapiire ti bye wu kabanugo na. A Yesu di pu pye: «Sipyii pu wa yu na jɔgɔ ne ne we?»

¹⁹ A p'i wu no sho na: «Pii wa yu na Yohana Batizelipye, pii di yu na Kile tudunmɔ Eli, pii be di yu sanha na taashiine li wo Kile tudunmɔ wa w'a ne na foro xu ni.»

²⁰ A Yesu di pu yege na: «Ga yee do, yeeyε pyaa ki mu ne di ne jɔgɔ we?» A Pyεeri di wu pye: «Kile ya Kirisa wemu naha bulo ge, wee mu ne.»

*Yesu ya jo wu xu ni wu ne wu keree na
(Macao 16:20-28; Marika 8:30-9:1)*

21 A Yesu di yi waha pu mu na pu ganha yee jo wa shishiin bε mu wε.

22 A Yesu di jo sanha na: «Li waha l'i waha, fo Sipyaa Ja bu ganha xuuni. Nɔhɔlɛɛ, ni saraya naha shɔɔnrivɛɛ nɔnɔfɛɛ, ni saliya karamɔɔɔlɔɔ na ba zhe wu ni. Pu na ba wu gbo, wu caxhugo caɔa taanri wogo wu na ba nε.»

23 Lee kadugo na a wu yi jo pu bɛɛri mu na: «Wa funɔɔ bi nε wu binne ni na ni, wu she wuyɛ ni, niga bɛɛri wu wu korikoritige ki lɔ taha na feni.

24 Bani sipyaa we w'a giin wu wuyɛ pile munaa nɔnɔ wolo nijaa ge, wee na ba buun wu munaa ni niga na. Ga we w'a bɔnri wu munaa ni nijaa nε wuu na ge, wee wu da ba wu munaa nɔnɔ wolo niga na.

25 L'a naha nɔ sipyaa na wu kɔnɔ yanmuyɔ bɛɛri ta, wu ba buun wuyɛ pile munaa ni, wu gyɛɛgi wε?

26 Lee wuu na sipyaa sipyaa w'a shiige le wuyɛ ni, na bye wu ya nε ni na jomɔ pu kaa yu sipyii mu-i ge, Sipyaa Ja wu ba ba tuun wemu ni ni wuyɛ pyaa nɔɔrɔ wu ni, ni wu To Kile wo we, ni fɛfɛɛɛɛ mɛlɛkɛɛ pu wo we, wu bε na ba shiige le wuyɛ ni weefɔɔ shizhaa na.

27 Can na n'a da yi jo yi mu, sipyii pii pu wa naha ge, pii wa da xhuu pu ni bada na ta pu ya Kile wo saanra te nɔa wε.»

Yesu nɛwiine l'a nɛri

(Macao 17:1-8; Marika 9:2-8)

28 Pe jomɔ pe ya jo cabyaa gbarataanri shishiin, a Yesu di gari ni Pyɛɛri, ni Yohana, ni Yakuba ni faabobonɔ ka fugba ni, kɔnhɔ p'i she Kile nɛɛri.

29 Na wu yaha nɛrɛge ki na, a wu nɛwiine l'i nɛri, a wu fàya y'i fiinɔɔ, na ní.

30 Taapile ni a p'i namaa shuun wa ja pee na yu ni Yesu ni, pee bye Musa ni Eli.

31 P'a puyε she ni nɔɔɔɔgbɔ ni. Yesu na ba wu labye wu ja fa, na xhu xugana lemu na Zheruzalemu ni ge, pu bi yu ni wu ni kee keree kii na.

32 Lee bi ηmunɔgbɔ ta p'a Pyεeri ni wu kaafεε pu shan. Ga ba p'a je we, na Yesu ni pee namaa shuun wu nɔɔɔ wuu ja.

33 Tuun wemu ni pee namaa p'a laha Yesu taan ge, a Pyεeri di wu pye: «Wu Karamɔɔ, wɛe bu gori naha, lee ya ja xuuni de. Wu buguloo taanri yereηε, mu wo nigin, Musa wo nigin ni Eli wo nigin.» Ye wu bi yu ge, wu ya yi ce we.

34 Na wu yaha pee jomɔ pu na, a jahaηa ka di ba pu tɔ. Kalaapiire ti nijewuu kee jahaηa ki ni, a p'i fya.

35 A mujuu la di foro kee jahaηa ki ni na: «Ne jidaan Ja wu je we. Ne w'a wu shɔɔnri lɔ. Y'a wu nijoyo nuri!»

36 Ba lee mujuu l'a foro we, a p'i Yesu ta wu ye. A kalaapiire t'i cari, pu ya pu kaηagaa ki paari sipya wa shishiin mu wee tuun wu ni we.

*Yesu ya pya wa cuuηɔ jina bye wemu ni ge
(Macao 17:14-18; Marika 9:14-27)*

37 Kee caηa ki jimuguro, pu na tigi xɔ faaboboηɔ ki na, a sipyiηehemεε di she Yesu jaηɔ ciri.

38 A nά wa di mujuugbɔɔ la jo sipyiire ti te ni na: «Karamɔɔ, n'a ma jeeri, ja mayε na m'a na ja wu wii, we ye nigin pe wu je na mu.

39 Jina wa wu je wu ni, wu bu wu co, taapile ni w'a ganha na xhuulo. Jina wu na wu jahara, fo

kakaya na fòro wu jɔ ni. Wee jina wu foromɔ pu ma bɛn wu ni, wu nivorogo, w'a wu kanha xuuni.

⁴⁰ Nε ma kalaapiire ti jɛeri jo pu wu kɔri, ga p'i ya já wε.»

⁴¹ A Yesu di jo: «Ee! Yee kunni jε sipyikuuyo n'a daa baa fεe! Nε na gori yaha naha ni yee ni, na yee keree xu fo tuun wekε wε? Pa ni ma ja wu ni naha.»

⁴² Ba pya w'a fulo Yesu na wε, a jina wu wu shan jinε na, na wu jahara xuuni. Ga, a Yesu di din jina wu na, na pya wu cuuɔ, na wu kan wu to wu mu.

⁴³ A Kile wo sefεεε nigbɔɔɔ t'i bye kakanhana sipyii pu bεeri mu.

Yesu ya wu xu wu jo sanha

(Maco 17:22-23; Marika 9:30-32)

Na Yesu kapyegee ki yaha k'a pye pu mu kakanhana, a Yesu di wu kalaapiire ti pye:

⁴⁴ «Yi niwegee shan y'i pe jomɔ pe logo: Pu na ba Sipyaa Ja wu le sipyii keye ni.»

⁴⁵ Ga pu bi pee jomɔ pu kɔri cε wε. Pee bi ηmɔhɔ pu na, kɔnhɔ pu ganha bu pu kɔri cε wε. A p'i fya pu ya já wu yege pee keree na wε.

Wekε w'i jε jahagbaa fɔɔ wε?

(Maco 18:1-5; Marika 9:33-37)

⁴⁶ Nakaara ya jé kalaapiire ti tε ni, na wekε wu jε pee bεeri wo jahagbaa fɔɔ wε?

⁴⁷ A Yesu di pu fungɔnyɔ cε, na nɔhɔcεεε la lɔ, na lee yereɲε wuyε tàan,

⁴⁸ na pu pye: «Sipyaa sipyaa w'a le nɔhɔcεεε le la shi co xuuni nε wuu na ge, nε w'a co xuuni. We w'a nε co xuuni ge, nε tunvɔɔ we w'a co xuuni. We

wu wa yee beeri nifenhafenhenε ge, wee wu wa yee beeri wo sipyigbo.»

*Sipya wemu ne yee pen we, yee nii wu ne
(Marika 9:38-40)*

49 A Yesu kalaapire Yohana di jomɔ pu lɔ na jo: «Karamɔgɔ, wèe ya ná wa ja, wu na jinaa kori na yeege sipyii ni mu mege na. A wèe di wu jaha kon lee bye na, bani wu ne wèe wa we.»

50 A Yesu di wu pye: «Yi ganha bu wu jaha kon we, bani sipya wemu ne yee pen we, yee nii wu ne wii.»

*Samari fiige ki kulo la shεen ya soɔ na Yesu keme
we*

51 Yesu bi yaa wu foro konɔ puga w'a gaanji fugba wu ni tuun wemu ni ge, ba wee ya teene we, a wu li yaha wuyε funɔ ni na fo wee bu jé Zheruzalεmu ni,

52 a wu tudunmɔ pii tun kari wuyε jaha na. A pee nigariwuu di jé Samari fiige ki kulo la ni, na p'i shε tajege sha wà wu mu.

53 Ga lee kulo li shεen ya soɔ wu jé pu mu we, bani Zheruzalεmu ni wu bi gaanji.

54 Ba wu kalaapiire, Yakuba ni Yohana ya lee ja we, a p'i jo: «Kafɔɔ, ma la ne wu jo na ki yiri fugba we ni, ki tigi pa pu kyεgi ya?»

55 Ga, a Yesu di ηmahana jeri pu shizhaa na, na din pu na xuuni.

56 Lee kadugo na a p'i gari kulo latii ni.

*Piimu p'a bi giin p'i daha Yesu feni ge
(Macoo 8:19-22)*

⁵⁷ Na pu yaha koo na pu na gaanji, a ná wa di Yesu pye: «Wù Kafɔɔ, xuu bɛɛri ni m'a se ge, nɛ na daha ma fɛni.»

⁵⁸ A Yesu di wu pye: «Sige puun wa ni wejeye ni, fugba shazhɛɛɛ di jɛ ni shiire ni. Ga tashɔngɔ wa Sipyaa Ja wu mu kemu jɛ wuyɛ pyaa wogo wɛ.»

⁵⁹ A Yesu bɛ di wa pye: «Taha na fɛni!» Ga, a wee ná wu wu pye: «Kafɔɔ, na yaha di ba fɛnhɛ na to wu le.»

⁶⁰ A Yesu di wu jɔ shɔ na: «Xuu pu yaha sipyix-uyo ye mu yee di da pee leni, mu kunni wu shɛ Kile wo saanra te yɛɛ pyi.»

⁶¹ A ná watii bɛ di jo sanha na: «Kafɔɔ, nɛ na daha ma fɛni, ga ma di sɔɔ di fɛnhɛ zhɛ na puga shɛɛn funɔ to.»

⁶² A Yesu di wu jɔ shɔ na: «Sipyaa sipya w'a niiye tuugo conɪ, na gari na wii kadugo yiri ge, wee ya yaa ni Kile wo saanra te ni wɛ.»

10

Yesu ya kalaapiire kɛɛɛ gbarashuun ni shuun tun

¹ Kee keree kii kadugo na, a Yesu di sipyii kɛɛɛ gbarashuun ni shuun (72) watii bɛ jaha bulo sanha. Wu bi yaa wu shɛ kulogoo ni tɛyɛ yemu bɛɛri ni ge, a wu pu tun kari shuun shuun wuyɛ jaha na yee tɛyɛ yi ni.

² A wu pu pye: «Shinma nigɔnbaama w'a jɛhɛ, ga kapyebyii pu d'a cɛɛ. Lee wuu na, yi shinma wu kafɔɔ wu jɛɛri na wu kapyebyii pii bɛ tun sanha, p'i shɛ wu shinma wu kɔn.

³ Y'a se! N'a yi tun na kari ba dubyapiye jɛ mɛ yacoyo niɲɛ ni wɛ.

4 Yi ganha bu wari tayahaṅa lɔ wɛ, kelee kushɛyɛɛyɛ wɛ, kelee tanhaya yatii wɛ! Yi ganha bu yere koo na di wa shishiin shaari wɛ!

5 «Yi bu jé puga bɛɛri ni yi fɛnhɛ jo: <Naɲɲɛ ki pye kee puga ki ni.>

6 Naɲɲɛ pya wa bu da wà yi wo naɲɲɛ ki na digi wee na, lee kaa bɛ wɛ ki na guri ba yi mu.

7 Yi diin kee puga ki ni! Pu ba lemu kaan yi mu, y'a lee li, yi da lee gbuu! Bani kapyebye ya sii yaa ni wu saraa ni. Yi ganha ba jin da mari piyɛyɛ yi ni wɛ!

8 «Yi bu jé kulo bɛɛri ni, a p'i yi co xuuni, yalige ke pu da gan yi mu ge, yi kee li.

9 Yi yama fɛɛ pu cuuṅɔ wà, y'i yi jo pu mu na Kile saanra t'a tɛɛɲɛ pu na.

10 Ga yi bu jé kulo la ni, pee di ya sɔɔ na yi co wɛ, y'i she pu tatiinyɛ yi ni, y'i jo:

11 <Ali yee kulo li gbazhɛnhɛ ke bɛ k'a mara wèe tɔɔyɔ yi na ge, wèe da ki pɔ pɔ yee fɛni. Lee bɛ na, yi li cɛ na Kile saanra t'a tɛɛɲɛ.>

12 N'a da yi jo yi mu, Sodɔmu kanhama keree na ba bɔrɔ lee kulo li wogoo na kiiri wu cagɔngɔ.»

*Kulogoo kiimu k'a Yesu jomɔ pu she ge
(Macao 11:20-24)*

13 A Yesu di jo sanha na: «Bɔɔngɔ ki wa yee Korazen shɛɛn wogo! Bɔɔngɔ ki wa yee Bɛtisayida shɛɛn wogo! Bani kakanhaṅaa kiimu k'a pye yee ni ge, kee da bi bye Tiiri ni Sidɔn kulogoo ki ni, nime bi da pee ta pee ya daajeɲɛ jo, na pu jurumu wu yaha l'a mɔ, na bɔrɔyɔ le puyɛ na, na diin shɔɔnrɔ ni.

14 Lee na Tiiri ni Sidɔn wo kanhama keree na ba bɔrɔ yee wogoo ki na kiiri wu cagɔngɔ.

15 Mu do Kapεrinomɔ? Go mu wa giin na mu na ba yirige fo fugba we ni ya? Ahayi de! Mu da ba dirige fo Jahanεme we ni.»

16 A wu wu kalaapiire ti pye sanha na: «Wa bu yi jomɔ logo, ne jomɔ w'a logo. Wa bu yi she, ne w'a she. Wa bu ne she, we w'a ne tun ge, we w'a she.»

Tudunmɔ keke gbarashuun ni shuun w'a she na pa

17 Pee tudunmɔ keke gbarashuun ni shuun (72) wu fundanga wuu ya kuri pa, na jo: «Kafɔ, ali jinaa be ya kuu wɛe mu mu mege ki gbɔɔɔ ni!»

18 A Yesu di pu pye: «Ne Shitaanni nidogo ja na yiri fugba we ni ba Kile-jine je we.»

19 Li wii, n'a se kan yi mu y'a jaari wɔɔ ni namaa juɔ ni, y'i wu Pen wu wo sefeere ti beeri tɔnhɔɔ yi tɔɔɔ ni, yaaga ka shishiin wa da ja kakuunɔ pye yi na we.»

20 Ga lee be na yi funyɔ ganha bu daan na jinaa ya kuu yi mu we. Ga yi funyɔ yi taan, bani yi meye wa ka fugba we ni.»

*Yesu ya funyɔ taan
(Macao 11:25-27; 13:16-17)*

21 Wee tuun wu ni a Yesu di ji fundanga na Fefere Munaa li gbɔɔɔ ni, na jo: «Na To Kile, fugba ni jine ki Kafɔ, n'a baraga taha ma na, bani m'a kii keree kii ηmɔhɔ fungonyɔ fee ni kalaagbɔ fee na, na ki she nɔhɔpiire na. Uun, na To Kile, bani lee l'a taan mu mu.»

22 Ne To w'a keree ki beeri le ne keje ni. Wa shishiin ya ce jɔgɔ wu je Kile Ja wu we, fo To Kile wu ye nigin. Wa shishiin be di ya ce jɔgɔ wu je To

Kilɛ wu wɛ, fo wu Ja wu yɛ nigin, ni wu la jɛ wu To wu shɛ sipya wemu na ge.»

²³ Lee kadugo na a Yesu di ηmahana jɛri wu kalaapiire ti yiri, na pee yɛ pye: «Nii kii k'a yee wo kaɲagaa kii ja ge, kee jɛ duba wogoo.

²⁴ Bani n'a da yi jo yi mu na jo lemu yee wa jaa ge, Kilɛ tudunmɔɔ nijehemɛɛ ni saannaa nijehemɛɛ funɲɔ ya pye na lee ja, ga p'i ya li ja wɛ. Yemu yee wa nuri ge, pu funɲɔ ya pye na yee logo, ga p'i ya yi logo wɛ.»

Talɛ lemu l'a jo Samari fige shɛn nizaama wu shizhaa na ge

(Marika 12:28-31)

²⁵ Caɲa ka, saliya karamɔɔ wa ya pa yiri yere, na Yesu jɔ yege na: «Karamɔɔ leke nɛ yaa na pye, kɔnhɔ di jii sicuumɔ nixhɔbaama ta wɛ?»

²⁶ A Yesu di wu pye: «Karamɔɔ, leke l'a ka, Kilɛ wo saliya wu ni wɛ? Leke mu wa galaa wà wɛ?»

²⁷ A wee ná wu wu jɔ shɔ na: «Ma Kafɔɔ Kilɛ wu taan ma mu, ma zɔ wu bɛɛri na, ni ma munaa li bɛɛri, ni ma fanha ki bɛɛri, ni ma fungɔngɔ ki bɛɛri,» na fara lee na: «Ma sipyinjii wu taan ma mu ba mayɛ pyaa ki jɛ wɛ.»*

²⁸ A Yesu di wu pye: «Ma jɔshɔɔɔ t'a jɔ. Ta lee pyi ma na ba jii sicuumɔ ta.»

²⁹ Ga wee saliya karamɔɔ we funɲɔ bye wu kaɲii kan wuyɛ mu, a wu Yesu yege na: «Weke di jɛ nɛ sipyinjii wɛ?»

³⁰ A Yesu di wu jɔ shɔ ni talɛ la ni na: «Ná wa w'a yiri Zheruzalɛmu ni, na wu da digi Zheriko ni. A java fɛɛ di shɛ do wu na, na wu fàya wolo, na wu

* **10:27** Dutɛrɛnɔmɛ 6:5; Levitike 19:18

yu. Na wu kpɔn fo na wu bana xuuni, na gari na wu yaha w'a ciregi.

³¹ Wee tuun wu ni a saraya naha shɔɔnrivɔɔ wa di doro lee koo li ni. Ba w'a shɛ wee ná wu na wɛ, na waa toro.

³² Lee kadugo na a ná wa bɛ di nɔ wee xuu wu ni, wee nɛ Kilɛ-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki kapyebye wa, na wu na. A wee bɛ di waa toro.

³³ Ga, a Samari fiige shɛn wa kushɛwo di shɛ nɔ wu na, na wu na, a wu ninaara di jé wu ni xuuni.

³⁴ A wu fulo wu na, na sɪnmɛ ni duvɛn le nɔɔyɔ yi ni, na yi pɔ. Na xhɔ na wu durogo wuyɛ pyaa kafaɲa na, na gari ni wu ni nabuun tatiginɛ xuu wa ni, na wu keree yari.

³⁵ Nimuguro ti na, a wu wari wa wolo kan xuu wu kafɔɔ wu mu, na wu pye: «Ta we ná we keree yari. Ma bu latii li wu nɔnɔ tãan na toro le tãan, na niguribawo na lee t'ɛɛɛɛ ma na.»

³⁶ A wu saliya karamɔgɔ wu pye: «Mu nii ni java fɛɛ p'a to ná wemu na ge, pii taanri we ni, weke w'a pye wu sipiyinii wɛ?»

³⁷ A saliya karamɔgɔ wu wu nɔ shɔ na: «We w'a nɔnɔ naari wu na ge.» A Yesu di wu pye: «Ma bɛ wu shɛ lee shi pye.»

Yesu ya kari Marite ni Mariyama yíri

³⁸ Na Yesu ni wu kalaapiire ti yaha koo na, a wu jé kulo la ni. A cee wa di wu lenɛ wu puga wee mɛgɛ nɛ Marite;

³⁹ wu ceboroshɔ wa mɛgɛ nɛ Mariyama. A wee di diin Kafɔɔ tɔɔyɔ tãan, na wu jomɔ nuri.

⁴⁰ Ga lee di Marite hakili wu ta w'a wuregi xuuni wu wo puga ki kapyɛɛɛ ki nɛhɛ na. A wu gari na

shε Yesu pye: «Kafɔɔ, nε ceboroshɔ w'a nε ye nigin yaha kapyenεε ki na, lee wa kaa mu jii ni-i gε? Yi jo wu mu na wu na tεge!»

⁴¹ A Kafɔɔ di wu jɔ shɔ na: «Marite, Marite, mu wa mayε kana, na keree nijehenεε taga mayε funjɔ pεn.

⁴² Ga kaa nigin ye kapɔɔ di jε. Mariyama w'a taa nizaana li shɔnri. Lee wa da ba shɔ wu na wε.»

11

Nεεγε pyegana

(Macoo 6:9-13; 7:7-11)

¹ Caɲa ka, Yesu bi Kile jεeri. Ba w'a xɔ wε, a wu kalaapire la di wu pye: «Wù Kafɔɔ, wù taanni Kile-jεεge ni, ba Yohana ya wu wo kalaapiire ti taanni taannigana lemu na wε.»

² A Yesu di pu pye: «Yi ba da Kile jεeri y'i jo: <Wèe To Kile, mu mεge ki pye fεεfεε, ma saanra ti pa.

³ Wù caɲa bεeri wo jɔlige kan wù mu.

⁴ Wù jurumu wu yafa wù mu, bani wèe bε ya wù sipyiɲii wo nahama pu yafani pu mu.

Ma ganha bu wù yaha wù jé nɔwuuro ni wε.»»

⁵ A Yesu di pu pye sanha na: «Yee ni, jɔgɔ wu d'a bye ni naɲii ni, ma bu shε wu yiri ɲiɲiε na na wu pye: <Na naɲii buuri juyɔ taanri foo le na na,

⁶ bani nε naɲii wa w'a pa nime na yiri kulo la ni, yaaga di jε nε mu di gan wu mu wε.»

⁷ Wee bu diin puga ki funjɔ ni na wu jɔ shɔ na: <Ma ganha bu na kanha wε. Gbura k'a shɔhɔ, nε ni na nagoo ya sinnε xɔ. N'a da já yiri di buuri kan ma mu wε.»»

8 A Yesu di jo: «Ayiwa, n'a da yi jo yi mu, wu bye wu ya yiri na wu kan naɲεεγε ki wuu na we, wu na yiri na wu ɲidaan yaɲmuyɔ beeri kan wu mu wu navunɲɔ ki wuu na.

9 «Ne kunni na yi jo yi mu, y'a ɲεeri, yi na da daa. Y'a zhaa, yi na da ɲaa. Y'a gbura ki kuuni, gbura ki na da muri yi mu.

10 Bani sipyaa sipya w'a ɲεεγε pyi ge, wee na da daa. Wemu w'a zhaa ge, wee na da ɲaa. Wemu w'a gbura ki kuuni ge, gbura ki na da muri weefɔ mu.

11 «Pya to weke wu wa yee ni wu ja wu fya ɲεeri wu mu, wu wɔ kan wu ja wu mu fya wu wege ni we?»

12 Kelee yee wa pya bu xhucere ɲεeri wu mu, wufɔ na zɔɔ di nà kan wu mu xhucere li wege ni ge?»

13 Wee tuun wu ni, yee piimu p'a kolo ge, yee bi yasaaya kangana ce mu yi nagoo pu mu. Ayiwa, ta yee fugba To wu da ba Fεfεere Munaa li kan fo xuuni li ɲεerivεε pu mu we?»

*Yesu wo fanha ki ya ta yiri Shitaanni yiri we
(Macao 12:22-30; Marika 3:20-27)*

14 Yesu bi jina bobo wa kɔri yeege ná wa ni. Jina wu na foro xɔ, a wee ná wu já na yu. A lee di bye kakanhana sipyiire ti beeri mu.

15 Ga, a pii di jo pu ni na: «Jinaa ɲunɲɔfɔ Belize-buli fanha ni w'a jinaa pu kɔri.»

16 Piitiilee be funɲɔ bye p'i wu taanna wii. A pee di ɲaha sheshεere kakanhana la ɲεeri wu mu na yiri fugba we ni.

17 Ga, a Yesu di pu fungonyo ce na jo: «Saanra beeri t'a yiri tiye kaa na ge, tee na gyeeɛgi. Puga beeri, ki sipyii bu yiri puyɛ kaa na, kee na gyeeɛgi.

18 Shitaanni be bu yiri wuyɛ kaa na, wu saanra ti na bye dii kyeeɛgi baa we? Bani yee ya jo na Belizebuli gbɔɔro ni ne jinaa kori na yeege sipyii ni.

19 Ne bi jinaa kori na yeege sipyii ni Belizebuli gbɔɔro ni, yee wo nagoo p'i wa pu kori jɔgo gbɔɔro ni we? Peeye pyaa na ba kiiri kon yee na.

20 Ga ne bu da ne na jinaa pu kori Kile wo sefeere ti baraga ni, lee w'a li shee na Kile saanra t'a no yee na.

21 «Fanhanehenɛ fɔɔ wemu ne ni kashen yanmuyo nijeye ni ge, wee ba wu puga kaseege pyi; sipya wa shishiin da ja wee keɛ yanmuɔ lo we.

22 Ga na wemu fanha k'a nehe wu wogo na ge, wee ba ba se ta wu na, wu bi daa yagboyo yemu na ge, wu na yee beeri sho wu na, na wu keɛ yanmuyo yi beeri xuu, na yi taa taa wu kaafee na.

23 Wemu ne ne nii we, wee ne ne pen. Wemu ya ne tɛri na yaana pyi we, wee ne kakabye.»

Jina na kuri je sipya ni
(Macoo 12:43-45)

24 «Jina bu foro sipya ni tuun wemu ni, tɛye yemu y'a waha waha ge, w'a ganha na jaari yee ni na tanmuɔ shaa. Wu bye wu ya kee ta we, w'a jo wuyɛ funɔ ni na: «Na puga kemu ni ne foro ge, n'a da guri da se kee ni.»

25 W'a guri kari, na she kee puga ki ta p'a ki po feefe, na ki keme xuuni.

26 Wee tuun wu ni w'a gari, na she ba ni jinaa gbarashuun watii ni, piimu ya kolo wuyɛ pyaa ki na ge. Wu ni pee na ba je kee puga ki ni, na diin wa.

Lee funṅɔ ni wee sipya we wo taxɔḡ na ba golo na toro taashiine li be tãan.»

Jɔḡɔ ye pu ne duba nagoo pu we?

²⁷ Na Yesu yaha pee jomɔ pu na, a cee wa di mujuugbɔɔ wá, na wu yaha sipyiire ti niṅe ni na: «Cee we w'a yere mu yacere na, na jire kan mu mu ge, wee ne duba pya.»

²⁸ A Yesu di jo: «Uun, ga piimu p'a Kile jomɔ pu nuri na pu koro naari ge, pee pu ne duba nagoo puyere pyaa!»

*Sipyiire t'a naha sheshere kakanhana shaa
(Macoo 12:38-42)*

²⁹ Na sipyiire ti yaha t'a Yesu maha fo na wu cɔnri, a wu jomɔ nɔ kɔn na: «Ninaa sipyii p'a kolo. P'a naha sheshere kakanhana la shaa, ga la shishiin da zheɛ pu na we, fo Kile tudunmɔɔ Zhonasi wuu le.

³⁰ Zhonasi ya pye naha sheshere na she Ninive shen na shɛgana lemu na ge, mu Sipya Ja be na ba bye naha sheshere na she ninaa sipyii na.

³¹ Kiiri wu cagɔngɔ, Seba fiige ki Saanzho* wu na ba yiri wu ninaa sipyii pu jaagi. Bani wee ya pa na yiri niṅe ki tehenɛ na, kɔnhɔ wu ba saannaa Solomani wo fungɔngɔ fere jomɔ pu logo. Wa di wa naha wemu w'a pele Solomani na ge!

³² Kiiri wu cagɔngɔ, Ninive shen na ba yiri na ninaa sipyii jaagi, bani Ninive shen ya yere pu jurumu wu na Zhonasi wo Kile jomɔ yere li funṅɔ ni. Wa di wa naha wemu w'a pele Zhonasi na ge!

* **11:31** 1 Saannaa 10:1-10

*Sipya n̄i ki j̄e wu ceepuuro sokinna
(Macoo 5:15; 6:22-23)*

³³ «Wa shishiin ya sokinna leni wu wu ηm̄oh̄o, kelee wu yaaga shigile wu j̄uη̄o ni wε. Ga yaaga j̄uη̄o ni wu da wu taha, k̄nh̄o puga ki j̄evεε da wu kp̄εngε j̄aa.

³⁴ Sipya n̄i ki j̄e wu ceepuuro sokinna. Ma j̄i ki bu j̄o, ma ceepuuro ti b̄eri ti wa kp̄εngε ni, ga ma j̄i ki bu bye ki ya j̄o wε, ma ceepuuro ti b̄eri ti wa piige ni.

³⁵ Ta mayε kas̄eri, k̄nh̄o ma fun̄o kp̄εngε ki ganha bye nibiige wε.

³⁶ Lee na, ma ceepuuro ti b̄eri bu bye kp̄εngε ni, piige bu bye k'i j̄e ti xuu wa shishiin ni wε, ti b̄eri na kp̄εngε yeege, ma na jo ba sokinna ya kp̄εngε yeege yeegegana lemu na wε.»

*Yesu ya pu kaala ni Yawutuu j̄ahagbaaf̄ε pu kaa
ni
(Macoo 23:1-36; Marika 12:38-40)*

³⁷ Na Yesu yaha pee jom̄o pu na, a Farizh̄en wa di wu j̄eri na wu sh̄e cāja yalige li wee puga. A Yesu di j̄e puga ki ni, na diin na li.

³⁸ Ba wee ya Yesu j̄a wu na li wu keye jebaa wε, a lee di wu fo.

³⁹ Ga, a Kaf̄o di wu pye: «Yee Farizh̄een kunni wa c̄εεgbuugoo ni gol̄yε kaduyo j̄i na fiinni, na ta yee funȳo d'a j̄i nagaara keree ni kuum̄o tuugo b̄eri na.

⁴⁰ Funḡonȳo baa f̄ε! Kile wemu w'a yan̄muȳo yi kaduyo ȳa ge, ta wee b̄e w'a yi funȳo yi b̄e ȳa wε?

⁴¹ Ga yi gol̄yε yi fun̄o yasaaya yi kan la baa f̄ε mu, lee na yi b̄eri na bye f̄εf̄ε yi mu.

42 «Bɔɔngɔ ki wa yee wogo Farizhɛɛn, bani yee wa nanayi, ni shiga yanmuyɔ ni loyɔ yanmuyɔ yi saya bɛɛri jagi wo. Ga y'i da gbara yi taan ni Kile ni, y'i da tiimɛ keree pyi wɛ. Yee bi yaa na kii kagbɔhɔɔ kii pyi, na te nibiire te fara kee na.

43 «Bɔɔngɔ ki wa yee wogo Farizhɛɛn, bani yee wo nidaan wu jɛ Kile-pɛɛɛɛɛ piyɛyɛ yi wo nahagbaa tatiinyɛ, ni sipyii p'a yi shaari pinnerɛ kpɛɛnyɛ na.

44 Bɔɔngɔ ki wa yee wogo, bani yee ya foro faya fɛni yemu y'a nɔmɔhɔ ge. Sipyii wa jaari yi na na ta pu ya yi cɛ wɛ.»

45 A saliya karamɔgɔ wa di wu pye: «Karamɔgɔ, ba mu wa pe jomɔ pe yu wɛ, wɛɛ bɛ mu wa fanri.»

46 A Yesu di wu jɔ shɔ na: «Bɔɔngɔ ki wa yee saliya karamɔgɔlɔɔ pu bɛ wogo, bani tuguro temu lɔmɔ p'a pɛn ge, tee yee wa dɛri sipyii juyɔ ni, y'i da zɔɔ yi pu tɛgɛ ni yi kabee bɛ ni wɛ.

47 «Bɔɔngɔ ki wa yee wogo, bani yee wa Kile tudunmɔɔ pu faya yi yari na jɔgi, na ta yee sefɛlɛɛ d'a pu gbo.

48 Lee wa li shɛɛ na yee wa sɔɔ yi sefɛlɛɛ pu kapyegeɛ ki na, bani pee p'a Kile tudunmɔɔ pu gbo, a yee kunni di pu faya yaa.

49 Lee wuu na Kile ya jo wu fungɔngɔ fɛɛɛɛ ti ni na: «Nɛ na ba Kile tudunmɔɔ ni tudunmɔɔ tun pu mu. Pu na ba pii gbo, na daha pii fɛni na gana.»

50 Lee na ba bye, kɔnhɔ Kile tudunmɔɔ piimu wo shishan p'a wo fo koɔɔ ki jɔ kɔnduun wu ni ge, pee bɛɛri foo di ba yege nijaa sipyii na.

51 Na jɔ kɔn Abɛli wo shishan pu na, fo na pa nɔ Zakari wo shishan pu na, wee wemu p'a gbo saraya yi tawologo ke, ni Kile-pɛɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki tɛ

wu ni ge. Uun, n'a da yi jo yi mu, pee shishan pu bεeri foo na ba yege niḡaa sipyii na.

⁵² «Bɔɔngɔ ki wa yee wogo saliya karamɔgɔlɔɔ, bani yee ya Kilε saanra ti cεmε pu kenikaan li wolo, yiyε pyaa ya jé wε. Piimu p'a giin p'i jé ti ni ge, a yee di pee bε ḡaha kɔn.»

⁵³ Ba Yesu ya yiri wee xuu wu ni wε, a saliya karamɔgɔlɔɔ ni Farizhεen p'i ḡɔ kɔn, na wu kana, na wu ḡɔ yegee yegegana bεeri na.

⁵⁴ Pu bi wu kaseri, kɔnhɔ p'i wu tɔɔgɔ talenε ta ni wuyε pyaa ḡɔ kafila ni.

12

*Yesu ya kasεεgε dajo shuun shuun juuro keree na
(Macoo 10:26-27)*

¹ Wee tuun wu ni sipyiire ti bi tiyε pinne, pu bi sii ḡεhe fo na doro. A p'i ḡɔnri, fo na duri puyε tɔɔyɔ na. A Yesu di fenhe jomɔ ḡɔ kɔn ni wu wo kalaapiire ti ni na: «Y'a yiyε kaseri Farizhεen wo buuri shizhenherε ti na! Tee ḡε pu shuun shuun juuro te.

² Yaaga ka shishiin niḡmɔhɔḡɔ wa kemu da ba foro kpεengε na wε. Kaḡmɔhɔnɔ la shishiin wa lemu da ba ḡε wε.

³ Lee wuu na y'a yemu bεeri jo nibiige ni ge, yee na ba logo kpεengε na. Y'a yemu bεeri jo sipyii mu kalɔhɔrɔ ni maaya ni ge, pu na ba yee caaga kataya na.»

*Wemu na p'a yaa na fyagi ge
(Macoo 10:28-31)*

⁴ «Na napiineε, n'a da yi jo yi mu, piimu na já sipya gbo, na ta p'i da já latii pye lee kadugo na-ε ge, yi ganha ba fyagi pee na wε.

⁵ Lemu na y'a yaa na fyagi ge, n'a da lee shε yi na. Se wa Kile wemu ni na sipya munaa wolo, na xhɔ na li wá Jahanεmε ni ge, y'a fyagi wee na. Uun, n'a da yi jo yi mu, y'a fyagi wee na.

⁶ Ta cɔnrilɔɔ kaguro bε p'a bεrεε wari pyaa shuun wε? Lee bε na, ali wee wa nigin bε, Kile funɲɔ ya wuu wu na wε.

⁷ Yee kunni Kile ya ali yee ɲuzhiire teyε pyaa bεeri ɲɔ cε. Yi ganha ba fyagi wε; y'a ye cɔnrilɔɔ niɲehεmεε na!

*Na sɔɔ Yesu na, kelee na she wu ni
(Macoo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ «N'a da yi jo yi mu, sipyaa sipya w'a yere li na sipyii naha tãan na nε wo wee ɲε ge, Sipya Ja wu bε na ba yere li na Kile wo mεlekεε pu naha tãan na weefɔɔ ɲε wee wo.

⁹ Ga wemu bu foro nε kaa tãan sipyii naha tãan, Sipya Ja wu bε na ba foro weefɔɔ kaa tãan Kile wo mεlekεε pu naha tãan.

¹⁰ Sipyaa sipya w'a joguumɔ jo wá Sipya Ja na ge, lee na yafa wufɔɔ mu. Ga wemu bu Fεfεrε Munaa li mεge kyεegi, weefɔɔ da lee wo yafa ta wε.

¹¹ «Sipyii ba se na kiiri kɔɔn yi na Kile-pεεɲε piyeyε yi ni, ni kiirikɔɔn, ni fanhafεε naha tãan, yi ɲɔshɔɔɔ ni yi nijoyo ganha bu da bye yi mu funzhaga wε.

¹² Bani jomɔ pemu y'a yaa na jo ge, Fεfεrε Munaa na ba yi kalaa pu ni taapile ni.»

Talenε lemu l'a jo naafuu fɔɔ fungɔngɔ baa fɔɔ keree na ge

13 A ná wa di diin sipyiire ti te ni na Yesu pye: «Karamɔgɔ, yi jo na ceborona wu mu na wu wù cɛn wu loolo wù na!»

14 Ga, a Yesu di wu jɔ shɔ na: «Na nanii, jɔgɔ w'a nɛ tenɛ na pye yee kiiri kɔnvɔɔ, kelee yi cɛn loolovɔɔ wɛ?»

15 Lee kadugo na a wu yi jo pu bæeri mu na: «Y'a yiyɛ kasɛri jɛgbɔɔ keree na, bani sipya naafuu jɛhɛ jɛhɛ jɛhɛgana bæeri na, wu jiiɛɛɛɛ ya fɔro wee ni wɛ.»

16 Wee tuun wu ni a wu le talenɛ le jo pu mu na: «Faa ya taan ná naafuu fɔɔ wa na xuuni.

17 A wu wu funɔɔ sha na: «Lekɛ nɛ da bye wɛ, bani na shinma wu bæeri tayahaɲa wa wɛ?»

18 A wu jo: «Li wii, le n'a da bye. N'a da na kpɔngɔɔ ki ja di kiitiigee yerenɛ, di kee pɛɛɛ nizhiigee ki na, di ba na shinma ni na kenɛ yaɲmuyɔ bæeri pinne le kee funyɔ ni.

19 Lee kadugo na, di nayɛ pye jo yaɲmuyɔ nijɛhɛyɛ y'a gbegele yaha nɛ mu yee nijɛhɛɲɛɛ jaha na, n'a da nayɛ ɲmɔ di da li, di da gbuu, di da kalɛɲɛɛ pyi.»

20 Ga, a Kilɛ di wu pye: «Mu nahanaha we! Nijaa piige ke ni mu munaa da zhɔ mu na. Wee tuun wu ni, yaɲmuyɔ ye m'a pinne ge, yee ma bye jɔgɔ woyɔ wɛ?»

21 Ayiwa, lee funɔɔ ni a Yesu di jo: «Sipyaa sipya w'a naafuu pinneɛ wuyɛ nigin wuu na ge, na ta wu jɛ naafuu fɔɔ Kilɛ kabaɲa na-ɛ ge, mumɛ weefɔɔ jɛ.»

*Yi Kilɛ pye yi tadanja
(Macao 6:25-34)*

22 Wee tuun wu ni a Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Lee wuu na n'a da yi jo yi mu, yi ganha ba yi funyɔ shaa ni yi nɔshaga ni na naha y'a da li wɛ. Yi ganha ba yi funyɔ shaa ni yi cére fàya ni, na naha y'a da leni wɛ.

23 Bani sipya munaa ya ye yalige na, wu ceepuro bɛ d'a ye cére fàya na.

24 Yi shazhɛɛyɛ kanraya ye wii. Yi wa yemɛ nuri wɛ, y'i wa shinma kɔɔn wɛ. Yanmuyɔ tayahaŋa kelee kpɔɔn wa yi mu wɛ, lee bɛ na, Kilɛ di yi nɔ shaa. Ta yee ya ye shazhɛɛyɛ na na kanha wɛ?

25 Jɔgɔ wu wa yee ni, wemu na já ali jɛɛɛ bɛ fara wuyɛ pyaa shi wu na ni funzhaga ni wɛ?

26 Lee wuu na, yee bye yee da já lee kapire le pye wɛ, naha na yee di yi funyɔ shaa ni keree kisaŋaa ni wɛ?

27 «Yi yaweye yi fyɛngana li wii, y'a fyɛnrɛ nizaara temu pyi ge! Yi wa kapyɛnɛ pyi wɛ, y'i wa fàya shin wɛ! Ga n'a da yi jo yi mu, ali saannaa Solomani ni wu naafuu wu bɛɛri ni, wu fàŋa ka ya ke yawege ke ka fyɛnrɛ nigin bɛ xɔ saana ni wɛ.

28 Nà ke ki wa sige ki ni nijaa, na ta na di da ba kee sòrogo niga na ge. Ni Kilɛ ya kee nɔhɔ tɔni lee tɔgana li na, go wu na ba yee nɔhɔ tɔ xuuni na ye kee na dɛ! Yee n'a daa w'a cɛɛ dɛ!

29 Yi na ba kemu li na kemu gba ge, yi ganha ba yi funyɔ shaa ni yee zha ni wɛ! Yi ganha ba yiyɛ kaala yee da na wɛ!

30 Kilɛ cɛbaalaa p'a ye yanmuyɔ ye bɛɛri shaa, ga yee To Kilɛ w'a li cɛ na yee bɛ mago wa yee na.

31 Yee kunni p'a Kilɛ wo saanra te shaa. Lee kadugo na Kilɛ na ye yanmuyɔ ye kan yi mu, na la taha yi na.»

*Fugba naafuu keree
(Macao 6:19-21)*

³² Lee kadugo na a Yesu di wu kalaapiire ti pye sanha: «Yi ganha bu da vya wε, yee piimu pu jε ba yatɔɔgbara jε-ε ge, bani l'a taan yee To Kile ni na wu saanra ti kan yee mu.

³³ Yi yi kenε yanmuyɔ perε kan la baa fεε mu. Yi wari tayahaya nilebaaya yàa yiyε mu, y'i naafuu nixhɔbaama pinne fugba wu ni, nagaa wa wà wε, fyεenre da já wu kyεegi wε.

³⁴ Bani xuu wemu ni ma naafuu wa ge, wà ma zɔ wu bε funzhaga wa.»

Kapyebyii pii p'a kori j̄ni na ge

³⁵ «Yi yiyε pɔ xuuni ni kirimehεε ni labye wu feni, y'i yi sokinnaa pu j̄ni yaha.

³⁶ Y'i bye ma na giin kapyebyii piimu p'a pu j̄nɔɔfɔɔ sigege ge, wu ba ma na ȳiri cekaanra tεge ni tuun wemu ni, kɔnhɔ wu bu ba kuj̄ɔɔ li kuu, p'i kuj̄ɔɔ li mugi wu mu tɔvuyo na.

³⁷ J̄nɔɔfɔɔ wu ba kapyebyii piimu ta pu na wu j̄aha wii, pee j̄ε duba nagoo. Can na n'a da yi jo yi mu, wu na ba wuyε pɔ xuuni ni kirige ni wu pee tenε yalige ki j̄nɔɔ ni, wu yalige ki taa taa pu na.

³⁸ Wu ba ba j̄in̄in̄ε kelee jimuguj̄ɔ na, na ba pu ta j̄ni na, pee j̄ε duba nagoo.

³⁹ Yi li cε na puga fɔɔ da ba li cε na we lεeri we na nagaa da ba ba nibiige ni, wu da ga gbara nagaa wu j̄ε wu puga wε.

⁴⁰ Yi bε pu gbegele yaha, bani yee ya Sipya Ja wu son̄i tuun wemu ni wε, wee tuun weyε pyaa ni wu da ba.»

*N'a daa kapyebye ni kapyebye niguumə keree
(Macoo 24:45-51)*

⁴¹ A Pyεeri di wu pye: «Kafɔɔ, wɛe yε wuu na m'a le talenε le yu laa, ta sipyiire ti bεeri wuu na?»

⁴² A Kafɔɔ di jo: «Kanahashɔɔnrimɔ jomεε fɔɔ fungɔngɔ fɔɔ wemu wo kafɔɔ w'i da ba wu tenε wu kapyebyii pusamaa jɔnɔ ni, na wu pye na w'a pu jɔlige keree jaha wo ki tuun ni ge, wee jε jɔgɔ wε?»

⁴³ Wee kapyebye wu kafɔɔ wu ba ba, na ba wu ta wu na li pyi li pyegana na, wee jε duba pya.

⁴⁴ Can na n'a da yi jo yi mu, wee kapyebye wu kafɔɔ wu na ba wu tenε wu kenε yanmuyɔ yi bεeri jɔnɔ ni.

⁴⁵ Ga wee kapyebye wu bu li yaha wuyε funɔɔ ni na wee kafɔɔ w'a da zhε mɔ wu da ba wε. W'a jɔ kɔn na wu kapyebyenii namaa ni cɛe pu sani, na li, na gbuu, na wuyε jini sinmε na.

⁴⁶ Ayiwa, caɲa kemu ni tuun wemu wu jε kapyebye wu ya wu kafɔɔ wu sonji-i ge, kee caɲa ke ni wee tuun we ni wu da ba. Wu na ba wee kapyebye we kɔri, na wu taa pinne ni Kilε cɛbaalaa wuu ni.

⁴⁷ «Kapyebye we w'a wu jɔnɔfɔɔ jidaan cε ge, wu bye wu ya gbegemε pye, na kapyenεε pye na bε ni wu jidaan wu ni wε, wee wo kpɔɔnrɔ ti fanha na bεε.

⁴⁸ Ga kapyebye wemu ya wu jɔnɔfɔɔ jidaan cε wε, wu bu keree kii pye kiimu k'a wu kakpɔɔn xɔ ge, wee wo kpɔɔnrɔ ti fanha na jεε. Nijehenεε ya kan wemu mu ge, nijehenεε na ba zha wee mu. Nijehenεε kaa ya le sipya wemu kenε ni ge, pu na ba wee yege sanha nijehenεε na.»

*Waagi we wu da já bye Yesu wuu na ga
(Macao 10:34-36)*

⁴⁹ «Na ne pa wá jinε ki na. Nime da ba ki ta ki na ní na xɔ, lee bi da daan ne ni!

⁵⁰ Kanhama nigbɔ pa wa wà, ne yaa na jé pee ni. Ga na funjonrɔgɔ wo w'a pee sigee.

⁵¹ Yee wa giin na janiε ni ne pa konɔ na ya? Ahayi de, n'a da yi jo yi mu, fo waagi.

⁵² Fo nime sipyii kaguro na ba bye puga nigin ni, pu na ba daa. Sipyii taanri na ba yiri sipyii shuun feni; shuun wu be na ba yiri taanri wu feni.

⁵³ To na ba yiri wu ja feni, ja be na ba yiri wu to feni. Nu na ba yiri wu poro fuceere feni, poro fuceere be na ba yiri li nu feni. Yashɔ na ba yiri wu ja shɔ feni, ja shɔ be na ba yiri wu yashɔ feni.»

*Teegeε keree cegana
(Macao 16:2-3)*

⁵⁴ A Yesu di yi jo sipyiire ti mu sanha na: «Yee bu Kile wu ja w'a wɔ suumɔ lɔhɔ ki jujɔ na camutomɔ yiri tuun wemu ni, taapile ni yee na jo na zanha ki da do, li shiin na bye mu.

⁵⁵ Kafεεε bu foro Kile-parama yiri, yee na jo na kafugo ki da ba bye, li shiin na bye mu.

⁵⁶ Shuun shuun joveε! Yee wa fugba we ni jinε ke keree ce na shɔnri kiyε ni, naha d'a li pye yee ya we tuun we keree ce na shɔnri-i wε?

*Be wo gbegeme keree
(Macao 5:25-26)*

⁵⁷ «Naha k'a li pye yee ya ta kodiine ce shɔnri yiyε ni-i wε?

⁵⁸ Na ma ni ma kiiri kɔnii wu yaha, yi na se kiiri wu takɔngɔ ki ni, la le y'i be yi na ma ni wu ni na yi

yaha koo li na, lee bε wε, wu na zhε ni ma ni kiiri kɔnvɔɔ wu mu, wee na ma kan gɛdii pu mu p'a le kaso ni.

⁵⁹ N'a da yi jo ma mu, ma bu jé wee kaso wu ni, ma da ga foro wà ni wari pile nigin bε foo ni wε.»

13

Na daburajε jo jurumu na, kelee na kyεεgi

¹ Wee tuun wu ni Pilate bi Galile shεen pii gbo na pu yaha saraga yatɔɔgbuu li na, na pee wo shishan ni saraga yatɔɔyɔ yi shishan wuregi puyε ni. A sipyii pii di shε wee kafila wu jo Yesu mu.

² A Yesu di pu pye: «Yee w'a giin na pii Galile shεen pii wa jurumupyii na toro Galile shεen pusamaa bεeri taan, na lee wuu na p'a pu gbo le gbogana le na gε?

³ N'a da yi jo yi mu jo ahayi dε. Ga yee bye yee y'a daburajε jo yi jurumu wu na wε, yee bεeri na ba gyεεgi mu.

⁴ Silowε zangaso-tɔɔngɔ k'a to sipyii kε ni gbarataanri (18) wemu juɲɔ ni na gbo ge, yee wa giin na pee bye jurumupyii na toro Zheruzalεmu shεen pusamaa tãan ya?

⁵ N'a da yi jo yi mu jo ahayi dε. Ga yee bye yee ya daburajε jo yi jurumu wu na wε, yee bεeri na ba gyεεgi mu.»

Talε lemu l'a jo nitoodige nagoo pyebaaga ki shizhaa na ge

⁶ Lee kadugo na a Yesu di le talε le jo na: «Nitoodige ka bi nɔri ná wa εrεzen tεge ni. A wu ganha na se na nitoronɔ shaa ki na, ga wu da ga nitoronɔ ta ki na wε.

⁷ Wee tuun wu ni a wu yi jo wu kapyebye wu mu na: «Nε yee taanri wuu li wa le na pya shaa ke nitoodige ke na nε da wu ta wε. Ki kɔn! Naha na k'i wa jinε ki na tawaga ni wε?»

⁸ Ga, a kapyebye wu wu jɔ shɔ na: «Na jɔnɔfɔɔ, ki yaha k'i yee pye sanha. Di wege tugi daga ki maha di kaafugo le ki ni.

⁹ La wa la ni ki na nagoo pye yee la, lee na bɔrɔ. Ga ki bye k'i ya nagoo pye wε, m'a ki kɔn.»

Yesu ya cee wa cuunɔ cadεεngε ka ni

¹⁰ Cadεεngε ka ni, Yesu bi sipyii kalaa Kile-pεεnε puga ka ni.

¹¹ Lee di cee wa bε ta wà, jinaa yama bye wu ni fo yee kε ni gbarataanri (18). Pee bi wu kuri; wu bi já yiri tii wε.

¹² Ba Yesu ya wu ja wε, na wu yiri na wu pye: «Cee we, m'a shɔ ma yama pu na nijaa.»

¹³ A Yesu di wu keye taha wu na. Taapile ni, a wu yiri tii, na Kile pεε.

¹⁴ Ga, a Kile-pεεnε puga ki jɔnɔfɔɔ wu luu di yiri, bani Yesu ya yama fɔɔ wa cuunɔ cadεεngε ni. A wu sipyii pu pye: «Cabyaa gbaara wu jε wà kapyenεε ya yaa na byi kiimu funnɔ ni ge. Y'a ma yee caya yi na, kɔnhɔ y'i juunɔ. Yi ganha ba ma cadεεnyε ni wε.»

¹⁵ A Kafɔɔ di wu pye: «Yee shuun shuun jovεε piiri! Ta yee bεeri nigin nigin ya yi niyyε, kelee yi kafaya sanhana cadεεnyε ni, na se na yi kaan yi na gbuu wε?»

¹⁶ We cee we wu jε Ibirayima wo pya wa ge, wu nibɔgɔ di jε Shitaanni mu fo yee kε ni gbarataanri

(18) ge, ta tee pɔɔrɔ te ya yaa na sanha wu na cadεεngε ni wε?»

¹⁷ Tuun wemu ni Yesu ya yee jo ge, a wu pεεn pu bεeri di zhiige, ga, a sipyii pu bεeri di fundanga ta wu kagbɔhɔɔ ki bεeri bye wuu na.

*Yesu ya talenε la jo mutaridi pile shizhaa na
(Macoo 13:31-32; Marika 4:30-32)*

¹⁸ Ayiwa a Yesu di pu pye: «Kilε saanra ti ni naha k'a foro yiyε feni wε? Ni naha ni n'a da ti taanna wε?»

¹⁹ T'a foro mutaridi pile feni. A ná wa di li lɔ nugi wu tεgε ni. A l'i belε, na bye tigbɔhɔ. A shazhεεε di ba ti shiire tagi ki geye na.»

*Yesu ya talenε la jo buuri shizhεnhεεε shizhaa na
(Macoo 13:33)*

²⁰ Yesu ya jo sanha na: «Ni naha ni n'a da Kilε wo saanra te taanna sanha wε?»

²¹ Ti nε ba buuri shizhεnhεεε nε wε. Cee wa ya tee le wu farani myε kiloo kelεε shuun ni kaguro (25) ni na tɔnhɔ, a wu bεeri di yiri.»

*Kupɔjii nifεnhεfεnhεεε keree
(Macoo 7:13-14, 21-23)*

²² Yesu bi kugbɔhɔɔ ni kupiire n̄aari. W'a bi gaanji Zheruzalem ni, wu nigariwo bi sipyii kalaa.

²³ A wa di wu pye: «Kafɔɔ, sipyii pii pu da ba shɔ ge, pee ya c̄εε ya?» A Yesu di pu bεeri pye:

²⁴ «Yi la le y'i jé kupɔɔ nifεnhεfεnhεεε li ni. Bani n'a da yi jo yi mu, sipyinhεmεε na ba jegana shaa p'i jé, ga pu da já wε.

²⁵ Kaaŋa ki fɔɔ wu ba yiri, na kupɔɔ li shɔhɔ tuun wemu ni, na yee yaha kadaan li na, yee na ba nɔ kɔn na yeree kupɔɔ li nɔ na, na li kuuni na yu:

«Kafɔɔ, gbura ki mugi wù mu!» Wu na ba yee ɲɔ shɔ na: «Nɛ yee tayirige cɛ wɛ.»

²⁶ Wee tuun wu ni yi na ba ɲɔ kɔn na wu pyi na: «Wèe ya li, na gba ma ɲii na, m'a wèe kalaa wèe kulogoo ki kakuutoroyo yi ni.»

²⁷ Wee na ba yee ɲɔ shɔ na: «Nɛ yee tayirige cɛ wɛ, yi toro laha na tàan, yee kakuubyii bɛeri!»

²⁸ Wee xuu wu ni yi ba Ibirayima, ni Ishaaga, ni Yakuba, ni Kilɛ tudunmɔɔ pu bɛeri ɲa Kilɛ wo saanra te ni tuun wemu ni, yi na da mɛhɛɛ suu wà, na ganhaa kuri. Bani p'a yee wá kpɛngɛ ki na.

²⁹ Sipyii pii na ba na yìri Kilɛ-nɔhɔ, ni camutomɔ, ni Kilɛ-parama kabaya shuun wu na, na diin na li Kilɛ wo saanra ti ni.

³⁰ Wee tuun wu ni, kadugo yìri wuu pii na ba bye ɲahagbaa wuu. ɲahagbaa wuu pii na bye kadugo yìri wuu.»

*Yesu ya jo Zheruzalɛmu keree na
(Macao 23:37-39)*

³¹ Wee tuun wuyɛ pyaa ni a Farizhɛɛn p'i fulo Yesu na na wu pye: «Yiri laha naha, bani Herɔdi funɲɔ wa wu ma gbo.»

³² A Yesu di pu ɲɔ shɔ na: «We nanmahara fɔɔ we kanna sige poɲɔ ki, yi she yi jo wu mu na: «Nɲaa ni ɲiga n'a da jinaa kɔri yeege sipyii ni, di yama fɛɛ cuunɔ. Caɲa taanri wogo ki na nɛ na xhɔ lee ni.»

³³ Ga li waha l'i waha nɛ yaa na pye koo li na, nɲaa, ni ɲiga, ni ɲigabudoro, bani li ya ta saha Kilɛ tudunmɔ wu gbo xuu watii ni ni Zheruzalɛmu ni bɛ wɛ!

³⁴ «Zheruzalɛmu, Zheruzalɛmu, mu wemu w'a Kilɛ tudunmɔɔ pu xuli ge, piimu p'a dumni ma mu ge, na kagereye taga na pee bɛ waa na xhuli ge, nɛ

funḡo ya pye tεεγεε niḡehεḡεε ni di ma nagoo pu pinne, ba xhuu ya wu nagoo pinneε me wu kapaḡa nḡo ni we. Ga yee di ya ta sḡo lee na we.

³⁵ Ayiwa yi puga ki na ba yaha wà nime fεεfεε, ki niwaga. N'a da yi jo yi mu, na co nime na, y'a da na ḡa nige we, fo yi ba she yu tuun wemu ni na: «Wemu w'a ma me Kafḡo mege na ge, wee ḡe duba pya.»»

14

Yesu ya tinme gban fḡo wa cuḡḡo cadεengε ni

¹ Cadεengε ka na, Yesu ya kari Farizhεεn pu wo sipyigḡo wa puga, na li wà. Farizhεεn piimu pu bye wà ge, pee bi wu kasεri.

² Ná wa bye wà tinme gban na ḡe wu na.

³ A Yesu di jomḡo pu lo, na saliya karamḡoḡo ni Farizhεεn pu yege na: «Na saha ni saliya wu ni, l'a saha na yama fḡo cuḡḡo cadεengε ni laa, kelee li ya saha we?»

⁴ Ga, a p'i cari puyε na, wa ya jo we. Wee tuun wu ni, a Yesu di wee yama fḡo we lo, na wu cuḡḡo, na wu yaha kari.

⁵ Lee kadugo na a wu pu pye: «Yee wa ja, kelee wu niḡε na to keeḡε ni, ta yee da zhe wu wolo tḡvuyo na we, ali ki pye cadεengε ki be we?»

⁶ Pee ya já wu ḡo shḡo we.

Tatiinceḡε naha bulogana

⁷ Sipyii piimu p'a yiri yalige na ge, Yesu ya talenε jo pu mu, bani w'a li seeri na pu ma ḡahagbaa tatiinyε yi ḡaha buloo. A wu pu pye:

⁸ «Wa bu ma yiri cekaanra yaligee na, ma ganha da zhe diin ḡahagbaa tatεengε ni we. Ma ya li ce ni

wemu tayerege k'a pεε ma wogo na ge, ni wee bε ya yiri wε.

⁹ Wemu w'a yi bεshuun yiri ge, wee ba ma pye ma tatεεngε ki kan we ná we mu, wee tuun wu ni ma shiige wo na zhε diin kadugo yíri tatεεngε ka ni.

¹⁰ Ga ba ma yiri wε, shε diin kadugo yíri tatεεngε ni, kǎnhǎ ma yirivǎǎ wu ba ba, wu ma pye: «Na nanii, shε diin nahagbaa tatεεngε ki ni.» Wee tuun wu ni ma na pεεηε ta ma lijii pu jii na.

¹¹ Bani sipyaa sipya w'a wuyε durogo ge, wee na ba dirige. Sipyaa sipya w'a wuyε tirige ge, wee na ba durogo.»

¹² Wemu w'a Yesu yiri yalige ki na ge, a wu wee bε pye: «Ma bu yalijehεηεε pye caηa ni kelee piige ni, ma ganha da ma naniiεε yiri, kelee ma nu sii, kelee ma cebooloo, kelee ma tiinjii naafuu fεε wε. Pee bε na ba já ma yiri yalige na ma wo yire li footǎǎ.

¹³ Ga ma bu yaliye pye, m'a la baa fεε, ni taafεε, ni faannaa, ni fyεnmεε yiri.

¹⁴ Ma na duba ta, bani pee wa da já ma yiri li footǎǎ na wε. Ma na ba lee footǎǎ ta sipyitiimεε pu nixhuyo yi caηεηε.»

*Cekaanra ligbǎhǎ ki wo talenε le
(Macoo 22:1-10)*

¹⁵ Ba yalilimε wa ya pee jomǎ pu logo wε, na jo: «Wemu wu da ba li Kile wo saanra te ni ge, wee ηε duba pya.»

¹⁶ A Yesu di wu pye: «Ná wa bi yaliye pye piige yalige, na sipyijehεmεε yiri.

¹⁷ Ba yaliye yi liduun ya nǎ wε, p'a sipyii piimu yiri cekaanra ti ni ge, a wu wu kapyebye wu tun na

wu pee pye: «Yi pa, bani yanmuyɔ yi beeri ya keme Xɔ.»

18 Ga, a pu beeri nigin nigin di ganha na fenri na foro yire li tãan, na yu na wu kafari pee mu. A nizhiime wu wu pye: «Tegε ka ne shɔ, ne yaa na she kee wii. N'a ma jεeri, le yafa na mu.»

19 A wa be di wu pye: «Nupεhεε ke ne shɔ, n'a da zhe kee taanna. N'a ma jεeri, le yafa na mu.»

20 A wa be di wu pye: «Nime ne cee leɲε, lee l'a li pye, ne da jã zhe we.»

21 A kapyebye wu guri she juɲɔfɔɔ wu yiri, na kii keree kii beeri paari wu mu. A kaanɔ ki fɔɔ wu luu di yiri, a wu wu kapyebye wu pye: «Fyaala she kulo li pinnerε kpεenyε, ni kakuutoroyo yi ni, m'a la baa fεε, ni taafεε, ni fyεnmεε, ni faannaa yiri pa naha.»

22 «Ba w'a she pee yiri na pa we, na ba wu juɲɔfɔɔ wu pye: «Na juɲɔfɔɔ, m'a tuduro temu kan ge, n'a ti pye, ga lee be na puga ki sanha ji we.»

23 A juɲɔfɔɔ wu kapyebye wu pye: «She kodoroyo yi ni, ni kobiire te, m'a sipyii pu karamu p'i ba, kɔnhɔ na puga k'i ji.

24 Bani sipyii pii ne fenhe yiri a p'i li she ge, n'a da yi jo yi mu, ne wo yalige ka je wee wa shishiin jɔ ni we.»»

*Kaa lemu li wa fanha Yesu kalaapiire ti na ge
(Macao 10:37-38)*

25 Shennehεmεε bi taha Yesu feni. A wu ηmahana jeri pu shizhaa na na pu pye:

26 «Wa bu daha ne feni, ne kaa bye l'i ya dan weefɔɔ ni na toro wu to, ni wu nu, ni wu shɔ, ni wu nagoo, ni wu ceboronamaa, ni wu ceboroshaa, ni wuyε pyaa be tãan we, wee da jã bye ne kalaapire we.

27 Wemu ya wu korikoritige lɔ, na daha nε feni wε, wee da já bye nε kalaapire wε.

28 «Wa ba giin wu zangaso-tɔngɔ yerenε yee ni, ta wu da venhε diin na ki yerenε yerenε perεmε pu tɔrɔ, yaaga bu da na jε wu kenε ni, di ki yerenε xhɔ wε?»

29 Wu ma fyagi wu bu ki nɔhɔ shan, wu bi da já ki saɲa xɔ, ni ki javεε ya pa jɔ kɔn na zheheni wu na wε,

30 na wu la wo, na yu: «Wee ná we ya puga ki yerenε jɔ kɔn, ga wu ya já ki xɔ wε.»

31 Kelee saan wa ba giin wu kashen kɔn saan wa na, ta wu da venhε diin na wu funɲɔ sha, wu ni namaa kabɔfonɔ kε (10.000) bu da na da já saan wa ni namaa kabɔfonɔ kelεε shuun (20.000) jɲɲɔ círi wε?

32 Wu bye wu da já wε, na wee saan wu yaha tatɔngɔ ni, w'a tudunmɔ yaha kari wu she taanηεεε sha.

33 Lee pyegana li na, wemu ya kahari wu kenε yanmuyɔ bεeri ni wε, wee da já bye nε kalaapire wε.

*Tipoomɔ jε suumɔ pemu ni wε
(Macao 5:13; Marika 9:50)*

34 «Suumɔ ya jɔ, ga pu tipoomɔ bu foro pu ni, jaha na pu taan sanha wε?»

35 Pu da yafiin bε jɔ jɲjε na wε, pu da já bye kaafugo jɲjε na wε, sipyii na pu wá kadaan na. Wemu na logo ge, wu logo de!»

15

*Yesu ya talenε la jo dubyapεεngε shizhaa na
(Macao 18:12-14)*

¹ Fanhafεε wari shɔvɔɔ ni jurumupyii pii bε ya fulo Yesu na, na wu jomɔ logo.

² Lee na a Farizhεεn ni saliya karamɔgɔlɔɔ p'i ganha na kalɔhɔrɔ yu na: «We ná we ya jurumupyii coni na jɔgi, w'a li ni pu ni shiizhan.»

³ A Yesu di le talenε le jo pu mu na:

⁴ «Jɔgɔ wu wa yee ni, dubyaa xhuu nigin (100) bu bye wu mu, a nigin di biin, ta wu da kelee gbarashεεε ni gbarashεεε (99) wu samaa yaha wà sige ki ni, wu shε nibεenge ki sha fo wu ki ja wε?»

⁵ Ba w'a shε wu ja wε, wu fundanga wo na wu le wu katigoo ni.

⁶ Ba w'a nɔ puga wε, w'a wu naniinεε ni wu tiinjii yiri, na pu pye: «Wù fundanga ta shiizhan, bani nε na dubyapεεnge ki ja.»»

⁷ A Yesu di jo: «Lee na n'a da yi jo yi mu, jurumupye nigin bε bu yere wu jurumu na, fundanga na bye wee wuu na fugba we ni na toro sipyitiimεε kelee gbarashεεε ni gbarashεεε (99) tãan, piimu mago jε nige jurumu yafa na wε.»

Talenε lemu l'a jo warifyεn nibεenge shizhaa na ge

⁸ A Yesu di jo sanha na: «Kelee cee wekε wu da bye ni warifyεn tuuyo kε ni, nigin bu biin yi ni, ta wu da sokinna le wu puga ki pɔ wu ki sha xuuni fo wu ki ja wε?»

⁹ Wu bu ki ja tuun wemu ni, w'a wu pushaniinεε ni wu tiinjii cèe yiri na pu pye: «Wù fundanga ta shiizhan, bani nε warifyεn tuunɔ ke ki bi piin ge, nε ki ja.»

10 Lee wuu na, n'a da yi jo yi mu, fundanga ki wa kii melekεε pu mu jurumupye nigin na yere wu jurumu na.»

Talε lemu l'a jo ja nibεεngε shizhaa na ge

11 A Yesu di jo be sanha na: «Jalaa shuun bye ná wa mu.

12 A kurogo ja wu tofɔɔ wu pye: «Na to, lemu na ba nɔ na na cen wu ni ge, lee kan na mu nimε!» Ba w'a yee jo wε, a tofɔɔ wu sɔɔ na naafuu wu taa pu shuun wu na.

13 Cabyaa kii nidorogo na, a kurogo ja wu wu taa wari wu beeri wá wuyε na. Na gari taliige fiige ka ni, na she wuyε yaha wà fungɔngɔ baa sipya. Na wari wu beeri kyεεgi ɲuɲɔ baa keree ni.

14 Ba wari wu beeri ya xɔ wε, a xuugbɔhɔ di jé kee fiige ki ni. A kanhama di nɔ wu na.

15 A wu she jé baari ni kee fiige ki sipya wa mu, a wee di wu yaha kari wu keεyεε ni shaanahana na.

16 A xuugo di shɔ wu ni xuuni. Yaliye yemu pu bi gaan shaalaa pu mu ge, a wu funɲɔ di bye wu li yee ni, ga wa shishiin ya ya kan wu mu wε.

17 «Ba w'a wu funɲɔ sha wε, na jo: «Kapyebyii niɲεhemεε pu wa ne to puga. Pu ma li, na yalige ki sanja yaha, ne kunni di zhaa di xhuu naha xuugo keɲε ni.

18 N'a da guri zhe na to wu puga ki ni, di she wu pye: Na to, n'a nahana Kile mu, na nahana mu be mu.

19 Ne yaa na yiri nige mu ja sanha wε. Na co ba ma kapyebye wa ɲε wε.»

20 A wu yiri kari puga.

«Na wu yaha taliige ni, a wu to wu wu nibawo ɲa, a wu ɲiɲaara di jé wu ni. A wu baa kari na she

jafɔɔ wu shaari ni taanɲεεε ni, na wu keye migile wu katige ni.

21 A ja wu to wu pye: «Na to, nε nahana Kilε mu, na nahana mu bε mu, nε yaa na yiri mu ja nige wε.»

22 Ga, a wu to wu yi jo kapyebyii pu mu na: «Yi fyaala pa ni fadeye yi bεeri nizaanɔ ki ni yi pa le wu na, y'i kabelenε le wu kabee na, y'i tanhaya le wu na.

23 Y'i ba ni nupepinɲε sɪnmε wogo ni yi pa gbo. Wù li wù funɲɔ taan,

24 bani nε pya we w'a ɲa ge, wu bi xu, w'a kuri pye ɲiifεεε ni. Wu bi piin, w'a ɲa.» A p'i kalenε ɲɔ cɔ.

25 «Lee bi wu jashiimε wu ta wee na ɲε tεgε ki ni, ba wee ya tεɲε puga na wε, a wu yatinyε yi tunmɔ ni xɔnhɔɔ ti tunmɔ pu logo.

26 A wu kapyebye wa yiri na wu yege lee kalenε li ɲunɔ na.

27 A wee di wu ɲɔ shɔ na: «Mu cuun wu w'a pa, a ma to wu nupepinɲε sɪnmε wogo gbo wu mu, bani wu ja w'a pa jé sicuumɔ na.»

28 A jashiimε wu luu di yiri, wu ya ta sɔɔ na jé puga wε. Ba wu to w'a yee logo wε, na foro kari wu feni, na she wu ɲεeri na wu ɲɔ wuyε na wu jé.

29 Ga, a wu tofɔɔ wu pye: «Wii mε dε! Nε yee ya ɲehε na kapyenεε pyi mu mu. Nε ta mu ɲɔmεε yaha tuun wa yafiin ni wε. Lee bε na, ali mu ya ta sikapire nigin bε kan ɲa nε mu, kɔnhɔ nε ni na najiinεε di fundanga pinne pye shiizhan wε.

30 Ga we wu wa mu ja wu ge, w'a mu naafuu wu bεeri kyεεgi dɔdɔshaa ni. Ba w'a pa wε, a mu nupepinɲε sɪnmε wogo gbo wu mu!»

31 «A wu to wu wu ɲɔ shɔ na: «Na ja, tuun bεeri

ni mu wa ne tàan naha, ne yanmuyɔ yi bæeri wa mu woyo.

³² Ga wèe ya yaa na funɔ taan, na kalene pye, bani ma cuun we wu wa we ge, wu nixhugo ki bye, ga w'a niifεεε ta nimε. W'a bi piin, ga w'a na.»

16

Naafuu fɔɔ wa ni wu wari kaɔahashɔɔnrimɔ

¹ A Yesu di yi jo sanha wu kalaapiire ti mu na: «Ná naafuu fɔɔ wa bye wà, kaɔahashɔɔnrimɔ wa di jε wu mu, a sipyii di wee tɔɔgɔ le na w'a wu jɔɔfɔɔ wu kabyaa ki kyεεgi.

² A jɔɔfɔɔ wu wu yiri na wu pye: «Lekε ne di nuri mu shizhaa na wε? Wù keree ki jaha wolo, bani mu wa da já bye nige ne kaɔahashɔɔnrimɔ wε.»

³ «Wee tuun wu ni a wee kaɔahashɔɔnrimɔ wu yi jo wuyε funɔ ni na: «Lekε ne da ba byi wε? Na jɔɔfɔɔ w'a na leri wu kabyaa ki jɔɔ ni. Faa fanha wa na ni wε; jεεge shiige di jε na na.

⁴ Uun! Le n'a da bye ge, n'a lee cε, kɔnhɔ di ba laha kabyaa ki jɔɔ ni, pii di na círi lenε pu kaban.»

⁵ Wee tuun wu ni pii p'a fɔhɔɔ lɔ wu jɔɔfɔɔ wu mu ge, a wu ganha na pee yiri nigin nigin. A wu nizhiimε wu pye: «Ne jɔɔfɔɔ wu juu wu wa mu na wε?»

⁶ A wee di wu jɔ shɔ na: «Sìnme barigoo kelee shuun (20).» A wu wu pye: «Ma sεmε wu lɔ, m'a diin tɔvuyo na m'a sìnme barigoo ke ka.»

⁷ Lee kadugo na a wu wa bε pye: «Mu do, juu di wa mu na wε?» A wee di wu jɔ shɔ na: «Shinma bɔrilɔɔ xhuu nigin (100).» A wu wee pye: «Ma sεmε wu lɔ m'a shinma bɔrilɔɔ kelee gbarataanri (80) ka.»

8 A ɲuŋɔfɔɔ wu wee kaɲahashɔɔnrimɔ tifire baa fɔɔ we sɔ wu shizhiinmɛ pu na, bani ke koŋɔ ke sipyii wa keree pyi ni shizhiinmɛ ni puyɛ tɛ ni, na toro kpɛɛngɛ nagoo tãan.»

Naafuu ni Kile da já binnɛ bye yee ɲuŋɔfɛɛ wɛ

9 A Yesu di wu kalaapiire ti pye: «Yee bu ke koŋɔ ke wo naafuu wu lɔ na taga sipyii tɛgɛ, na naɲɛgɛ sha ni wee ni. Yee wo caɲa ɲii li ga ba xhɔ caɲa kemu ke koŋɔ puga ke ni, lee na ba bye kaɲuŋɔ na baraji kan yi mu Kile yíri Alijinɛ ni.

10 We wu ɲɛ n'a daa sipya kafɛnhɛfɛnhɛɲɛɛ ni ge, wee wu ɲɛ n'a daa sipya kagbɔhɔɔ bɛ ni. We wu ɲɛ tifire baa fɔɔ kafɛnhɛfɛnhɛɲɛɛ ni ge, wee wu ɲɛ tifire baa fɔɔ kagbɔhɔɔ bɛ ni.

11 Lee wuu na, ke koŋɔ ke wo naafuu we w'a sipyii faanna ge, yee bye yee di ya pye n'a daa sipyii wee keree ni wɛ, ta naafuu can can wo wu kaa na ba le yee keɲɛ ni?

12 Naafuu we wu ɲɛ watii wo ge, yee bye yee di ya pye n'a daa sipyii wee wo keree ni wɛ, ta yeeyɛ pyaa wo wu na ba gan yee mu?

13 Kapyebye wa shishiin da já da kapyɛɲɛɛ pyi ɲuŋɔfɛɛ shuun mu wɛ. Bani wa na bɛn wu mu, wa na daan wu mu, kelee wu nɔrɔ wa na, wu laraga kɔn we wu na. Yee da já da kapyɛɲɛɛ pyi Kile mu, yi da ki pyi naafuu bɛ mu wɛ.»

Yesu wo yɛɛ li kafila wa

(Macao 11:12-13; 5:31-32; Marika 10:11-12)

14 Farizhɛɛn pii pu ɲɛ wari na dan pu ni ge, ba pee ya yee bɛɛri logo wɛ, na ganha na wu la wo.

15 A wu pu pye: «Pii p'a puyɛ pyi sipyitiimɛɛ sipyii ɲii na ge, pee pu ɲɛ yere. Ga Kile ya yee zɔlɔɔ pu cɛ,

bani yaaga kemu sipyyawyyi ya bεε ge, kee ki jε makɔŋɔ yaaga Kilε jaha tãan.

16 «Musa wo saliya we ni Kilε tudunmɔɔ Kitabuu pu bye wà, fo na shε nɔ Yohana Batizelipye wo tuun wu na. Na lɔ fo wee tuun wu na Kilε saanra ti wo Jozaama p'a yu, a sipyyi bεeri di yatenyε waha p'i jé ti ni.

17 Fugba we ni jɪŋε ke toromɔ na ba daan fo xuuni na toro Kilε wo saliya wu kamapile fuduunɔ nigin bε wo do na.

18 «Sipyaa sipya w'a wu shɔ gbaga xɔ na watii lenε ge, dɔdɔɔrɔ m'a pye. Wemu bu ná wa wo ceforomɔ lenε, dɔdɔɔrɔ w'a pye.»

Ná naafuu fɔɔ ni Lazari keree

19 «Ná naafuu fɔɔ wa bye wà na saannaa fàya leni, na fanhafεε yaliye li jɪga bεeri.

20 Ná la baa fɔɔ wa bε di bye wà, wee mεge jε na Lazari. Wu ceesεεge ki bεeri ki bye nɔɔkuuyo. Pu bi shε wee sinniŋε wee naafuu fɔɔ wu kaɔŋa ki kujɔɔ jɔ na,

21 Yalijahara te ti bi wo na dun naafuu fɔɔ wu tabali wu nɔhɔ ni ge, wu funŋɔ bye wu da tee li. Na wu yaha wu ya tee bε ta li wε, a ponɔɔ bε di nɔhɔ na ma na wu nɔɔyɔ yi laala sanha.

22 «Caŋa ka, a wee la baa fɔɔ wu ba xhu, a mεlekεε di wu munaa lɔ na shε yaha tatiincenε ka ni Ibirayima kanige cε. A naafuu fɔɔ wu bε di ba xhu, a p'i wu le.

23 Na wu niganhaŋa yaha xuu kulo li ni, a wu wu jaha yirige, na Ibirayima ja taliige ni, na Lazari bε ja wu kanige cε.

24 Wee tuun wu ni, a wu xhuulo na jo: «Na to Ibirayima, ɲɔɲɔ ɲaari na na! Lazari yaha wu she wu kabee le munaa le fyɛnmi lohɔ ni, wu ba na ɲile le ɲiɲɛ, bani na niganhaɲa ki wa xuuni ke na ke ni.»

25 A Ibirayima di wu ɲɔ shɔ na: «Na ja, ma funɲɔ kɔn li na na mu ya ma kasaɲaa ki beeri ta na mu yaha koɲɔ na, a Lazari di kakuuɲɔɔ ta lee tagana le na. Nimɛ wee ɲaha wa ɲiɲɛ, ga mu kunni ɲaha d'a wɛri.»

26 Na fara lee na, wecogoɲɔ nagaɲa ki ɲɛ wèe ni yee tɛ ni, kɔnhɔ piimu ba giin p'i foro naha p'a se yee y'iri, pu ganha bu já wɛ. Piimu ba giin p'i y'iri yee be y'iri p'a ma naha, pu be ganha bu já wɛ.»

27 «Wee tuun wu ni a naafuu fɔɔ wu jo: «Na to, na ma ɲɛri, Lazari yaha she na to pugana ki ni.»

28 Bani nɛ ceboronamaa kaguro wu wa wà. Wu she pu sɔnmi, kɔnhɔ pu ganha da ba we kanhama xuu we ni wɛ.»

29 A Ibirayima di wu ɲɔ shɔ na: «Musa ni Kile tudunmɔɔ kafila wu wa pu keɲɛ ni, pu wee logo.»

30 Ga, a wu jo: «Ahayi, na to Ibirayima, lee ye wa da yaa wɛ dɛ! Ga fo gbo nigin be na ɲɛ na she pu y'iri wà; lee bu bye, pu na daburaje jo pu jurumu wu na.»

31 A Ibirayima di wu pye: «Pu bye p'i ya Musa ni Kile tudunmɔɔ pu wo kafila wu logo wɛ, ali gbo wa ɲɛhe ɲɛ foro pusamaa tɛ ni, pu da ga dà wɛ.»»

17

*Nugyɛɛgi keree ni jurumu yafa
(Macao 18:6-7, 21-22; Marika 9:42)*

¹ A Yesu di yi jo wu kalaapiire ti mu na: «Nugyεεgi keree da ga já bye pyebaa wε. Ga sipya wemu wu da kee pye ge, bɔɔngɔ ki wa weefɔɔ wogo.

² Wemu wu ƚε nɔhɔcεrεε n'a daa koo ni ge, sipyaa sipya w'a wee wa ƚuƚɔ kyεεgi ge, na faatabaaga pɔ wu katige ni, na wu wá suumɔ lɔhɔ ni, lee ya pɔrɔ wu mu li bye na.

³ Y'a yiyε kasεri kee keree kii na. Ma ceboro bu jurumu pye, jo ni wu ni. Wu bu daburajε jo, m'a lee yafa wu mu.

⁴ Wu bu wɔrɔ ma ni tɔɔƚii gbarashuun caƚa ƚii ni, wu bu guri she ma mu tɔɔƚii gbarashuun na ma pye kafari, m'a kee bεeri yafa wu mu.»

N'a daa wu keree

⁵ Caƚa ka, tudunmɔɔ p'a pa Kafɔɔ pye: «La fara wu n'a daa wu na.»

⁶ A Kafɔɔ di jo: «Yee n'a daa wu da bi ali mutaridi pilere bε xɔ pεrε ni, yee bi da yi jo ke tigbɔhɔ ke mu na ki kɔɔngi k'i she nɔri suumɔ lɔhɔ ni, k'a yee ƚɔmεε cɔ.

Kapyebye tayerege ƚε kemu ge

⁷ «Kapyebye bu bye yee wa mu, wu bi faa pyi kelee na yatɔɔyɔ naha, wu bu yiri sige ni na pa tuun wemu ni, wu ma wee kapyebye wu pye wu pa diin yalige ƚuƚɔ ni ya?

⁸ Ta wu da wee kapyebye wu pye wu yalige shɔhɔ, wu bu xhɔ wu wu faleye yi faa, wu fεnhε she ki yereƚε wufɔɔ yε pyaa tɔan, wufɔɔ di li fo wu din, wu gba bε wε? Lee kadugo na kapyebye wu bε di na li wε? Ta wufɔɔ ƚε ma li pye mu wε?

⁹ Kapyebye we w'a wu nijogoo ki pye ge, baaga kakaan ƚuƚɔ ƚε wee mu wε.

10 Lee na yee be, ye y'a jo yee mu ge, yee bu yee beeri pye, y'a yaa yi jo na go kapyeyii yee ya sii, na yi nibyii y'a pye. Yi kayahana nuṅo ye y'a pye.»

Yesu ya togo fεε ke cuuṅo

11 Na Yesu yaha koo na wu na se Zheruzalemu ni, a wu doro Samari fiige ke ni Galile fiige ki te ni.

12 Wu nijewo kulo la ni, a togo fεε namaa ke wa di ba wu nuṅo círi, ga, a p'i yere na laara kɔn wu na,

13 na mujonṅo wá na: «Karamṅo Yesu, nuṅo jaari wu na!»

14 Ba w'a pee ja we, a wu pu pye: «Yi she yiyε she saraya naha shɔnriwṅo pu na.» A pu nigariwuu di juuṅo.

15 Ba shen nigin wa ya wuyε ja w'a cuuṅo we, na ḡmahana kuri, na ganha na Kile sɔni na ma ni mujuugbɔo ni.

16 Ba w'a pa nɔ Yesu na we, na she nuguro sin wu fεε ni na wu naha buri ninε ki na, na baraga taha wu na. Na ta wee di bi bye be Samari shen.

17 A Yesu di jo: «Ta sipyii ke be w'a cuuṅo we?»

18 Pusamaa gbarashεεε wu wa mii we? Wa yafin ya ta pa Kile pele nabunna we kadugo na we.»

19 Lee kadugo na a wu wu pye: «Yiri m'a se! Ma n'a daa w'a ma cuuṅo.»

Kile wo saanra ti ba naha sheshεεε

(Macoo 24:23-28, 37-41)

20 Caṅa ka, Farizhεεn p'a pa Yesu yege na: «Tuun weke ni Kile wo saanra t'i da ba we?» A wu pu jo shɔ na: «Kile wo saanra ti da ba ba na saha ni sipyii kasεεε ni we.

21 Pu da ga ba jo be: «Wu we naha,» kelee «Wu we me we,» bani Kile wo saanra ti wa yee niŋe ni.»

22 Lee kadugo na a wu wu kalaapiire ti pye: «Caya ya wa ma, li bi da daan yee ni na Sipya Ja caŋa ka ŋa, ga yee da kee ŋa we.»

23 Sipyii na ba yee pyi na: «Wu wa naha,» kelee «Wu wa me,» ga yi ganha da zhe wà we, yi ganha da daha pu feni we.

24 Sipya Ja cabaŋa, kee na ba bye ba Kile-ŋiŋeŋe ŋe we, ma ŋi taapile ni, kpeenge ki ma yiri fugba wu kabaŋa ka na, na nɔ ka na.

25 Ga yani kee caŋa ke ki nɔ ge, li waha l'i waha wu na ba ganha xuuni, niŋaa sipyii di zhe wu ni.

26 «Ba Nuxhun wo caŋa ŋii li keree k'a pye we, mu l'a da ba bye Sipya Ja wu be cabaŋa.»

27 Sipyii bi li na gbuu, na cèe leŋeŋe, kelee na pu nagoo kaan gbaya ni, fo na she nɔ caŋa kemu Nuxhun ya jé kɔɔgbɔhɔ ki ni ge. Wee tuun wu ni a logbɔhɔ di ba pee beeri kyeeŋi.

28 «Keree kiimu k'a pye Lɔti caŋa ŋii ni ge, kee tuugo na ba bye sanha. Lɔti caŋa ŋii ni, sipyii bi li na gbuu, na zhuu na beereŋe, na faa pyi, na piyeye yereŋe.»

29 Ga Lɔti ya foro Sodɔmu kulo li ni caŋa kemu ge, kee caŋa ke, na ni kirimu ya yiri fugba wu ni, na do ba zanha ŋe we, na pu beeri kyeeŋi.

30 «Caŋa kemu Sipya Ja da ba wuye she ge, kii keree kii beeri tuuyo na ba bye sanha.»

31 Kee caŋa ke wemu ŋe wu puga katanja na ge, wee ganha bu digi jé puga ki ni yaaga feni we, mu wemu be wu ŋe ma kereye ni ge, mu be ganha bu

guri da ma puga wε. Ga wa bεeri di da wu jubile yε shaa.

³² Yi funyɔ yi to Loti shɔ wu wuu li na!

³³ Wemu w'a wu munaa jɔɔ shaa di wolo nijaa ge, wee na ba buun li ni jiga na. Wemu w'a bɔnri wu munaa ni nijaa ge, wee na ba wu munaa jɔɔ wolo jiga na.

³⁴ N'a da yi jo yi mu, kee caɲa ke, shεen shuun na ba bye yasinneɲɔ na piige ni, wa na ba lɔ na wa yaha.

³⁵ Cèe shuun na ba shinma tiree shiizhan, wa na ba lɔ na wa yaha. [

³⁶ Namaa shuun na ba bye tεge ni, wa na ba lɔ na wa yaha.»]

³⁷ A kalaapiire t'i wu yege na: «Kafɔɔ, xuu weke ni lee da ba bye wε?» A wu pu jɔ shɔ na: «Xuu wemu ni yaxugo jε ge, wà tobinyε ya yiyε pinnεε.»

18

W'à yaa na Kile jεeri tuun bεeri ni

¹ Yesu ya talenε jo pu mu na jahha tii ni Kile-jεεge ni, na sipyii ya yaa p'a Kile jεeri tuun bεeri ni, pu ganha bu ganha wε.

² W'a jo: «Kiiri kɔnvɔɔ wa ya bye kulo la ni, wu bi fyagi Kile na wε, wu mago bye sipya wa yafin bε ni wε.

³ Naxhugoshɔ wa bye lee kulo li ni, wee bi ma se wu yiri na wu pyi na wu wu pεen kakuuyo footɔnɔ kan pu mu.

⁴ L'a mɔ, kiiri kɔnvɔɔ wu bi sanha sɔɔ wε. Kadugo tàan a wu wuyε pye: «Ali nε jεhe bye nε fyagi Kile

na wε, ali nε mago jεhε bye wu jε sipya yafiin bε ni wε,

⁵ lee bε na we naxhugoshɔ we, w'a nε kana, lee wuu na n'a da wu pεen pu kakuuyo footɔnɔ kan pu mu, kɔnhɔ wu ganha ba ma da na kana tuun bεeri ni wε.»

⁶ A Kafɔɔ di jo: «Kiiri kɔnvɔɔ tiibaama w'a yemu jo ge, yi yee logo.

⁷ Kile ya piimu jaha bulo pee di mεhεε suu wu feni canja ni piige ge, ta wu da ba pee wo pεen pu kakuuyo yi footɔnɔ kan pu mu wε, ali na ta w'a luu gbo bε pu tɔan wε?

⁸ N'a da yi jo yi mu, kakuuyo ye p'a byi yi na ge, wu na ba yee wo footɔnɔ kan tɔvuyo na. Ga Sipya Ja wu ba ba tuun wemu ni, ta wu na ba n'a daa ta jinε ki na gε?»

Farizhen wa ni we wa li shaa pu wu jurumu yafa wu mu ge

⁹ Sipyii piimu p'a bi daa puyε na na pee ya tii ge, na ta p'i ya bi pusamaa wii na pu jε yafiin bε wε ge, Yesu ya le talenε le jo pu shizhaa na na:

¹⁰ «Namaa shuun wa ya shε Kile-pεenε pugbɔhɔ ki ni na shε Kile jεeri: Nigin bye Farizhen, shuun wo wu jε fanhafεε wari shɔvɔɔ.»

¹¹ A Farizhen wu yiri yere na Kile jεeri wuyε tɔan mumε, na: «Kile, n'a baraga taha ma na, bani nε ni sipyii pusamaa wa nigin wε: nagaalaa, ni kakuubyii, ni dɔdɔɔ, nε wa ba we fanhafεε wari shɔvɔɔ we wa wε.

¹² Cewuu cewuu, nε ma suun le cabyaa shuun. Kuduun we nε daa ge, nε wee bεeri jagi wo.»

¹³ Ga, a fanhafεε wari shɔvɔɔ wu yere kabanugo na. Wu ya ta sɔɔ, ali na wu jaha yirige fugba wu ni

wε, ga, a wu wu dodonɔ kpɔn kpɔn natanhaɲa kenε ni na jo: «Kilε, ɲunɔ ɲaari na na, jurumupye nε ɲε.»

14 «N'a da yi jo yi mu, we ná we kaɲii da wo ya kari puga, ga Farizhen wu ya li ta wε, bani sipyaa sipya w'a wuyε durogo ge, wee na ba dirige. Sipyaa sipya w'a wuyε tirige ge, wee na ba durogo.»

*Yesu ya duba nɔhɔpiire ta mu
(Macoo 19:13-15; Marika 10:13-16)*

15 Cana ka, sipyii pii ya pa Yesu mu ni nɔhɔpiire ta ni, kɔnhɔ wu gbɔn ti na. Ba wu kalaapiire t'a lee ɲa wε, na yogo jo ni pu ni.

16 Ga, a Yesu di tee nɔhɔpiire ti fulo wuyε na na jo: «Yi nɔhɔpiire ti yaha ti da ma na mu, yi ganha ba ti ɲaha kɔn wε! Bani pee shi tuugo wuuro ti ɲε Kilε wo saanra te.

17 Can na, n'a da yi jo yi mu, sipya wemu ya Kilε wo saanra ti co ba nɔhɔcεrεε ɲε-ε wε, wee da ga ba jé ti ni bada wε.»

*Naafuugbɔ fɔɔ jemε p'a pɛn Kilε wo saanra ti ni
(Macoo 19:16-30; Marika 10:17-31)*

18 Yawutuu ɲunɔfɔɔ wa ya Yesu yege na: «Karamɔgɔsaama, ɲaha nε yaa na pye, kɔnhɔ di ɲii sicuumɔ nixhɔbaama ta wε?»

19 A Yesu di wu pye: «Naha na m'a na pyi nizaama wε? Nizaama wa shishiin wa wε, fo Kilε yε.

20 «M'a Kilε wo saliya wu ɲɔmehεε ki cε: «Ma ganha bu dɔdɔrɔ pye wε! Ma ganha bu sipya gbo wε! Ma ganha bu nagaara pye wε! Ma ganha bu kafinεyε taha ma sipyijii na wε! Ma da ma nu ni ma to pεlε!»»

21 A wee ná wu jo: «Fo na n̄h̄opiire ti tuun wu ni ne j̄o k̄on na kii koro jaari.»

22 Ba Yesu ya yee logo wε, na wu pye: «Kaa nigin ye l'a mu kuun̄o sanha! She ma keŋε yan̄muȳo yi beeri peεε, m'a wee wari wu kan la baa feε mu! Wee tuun wu ni, ma na naafuu ta fugba we ni. Lee kadugo t̄aan m'a ba daha na feŋi.»

23 Ga ba ná w'a yee logo wε, a wu jaaha di sii tanha xuuni, bani naafuugb̄o w'a bye wu mu.

24 Ba Yesu ya wu jaaha ja k'a tanha wε, na jo: «Naafuugb̄o f̄oo jeme p'a pen Kile wo saanra ti ni de!

25 N̄oh̄o jeme ya taan museni wii ni, na toro naafuugb̄o f̄oo je na Kile wo saanra ti ni.»

26 A pee jom̄o pe logovεε di jo: «Aa! Wee tuun wu ni sipya weke na ja pa sh̄o wε?»

27 A Yesu di jo: «Le l'a sipyii ja ge, lee ya Kile jani wε.»

28 Wee tuun wu ni a Pyεeri di jo: «Li wii, w̄e ya kahari yan̄muȳo beeri ni na daha mu feŋi.»

29 A Yesu di pu pye: «Can na n'a da yi jo yi mu, sipyaa sipya w'a kahari wu puga ni ge, kelee wu sh̄o, kelee wu cebooloo, kelee wu sefeεε, kelee wu nagoo, Kile wo saanra ti wuu na ge,

30 weef̄oo na ba yee beeri yahaŋaa nijeh̄eh̄εε ta na wu yaha koŋo na, na ba j̄ni sicuum̄o nixh̄obaama be ta jiga na.»

*Yesu ya wu xu ni wu je wu jo sanha
(Macao 20:17-19; Marika 10:32-34)*

31 A Yesu di wu kalaapiire ke ni shuun wu ye yiri, na pu pye: «W̄u wii gaaji Zheruzal̄emu ni, Kile tudunm̄oo p'a keree kiimu ka Sipya Ja wu shizhaa na ge, kee beeri na ba bye na ki fa.

32 Wu na ba jé shi watii keɲe ni, pee na ba zhehe wu na, na wu shehele, na jəɓɓɔ tugi wu na,

33 na wu kpən ni susəɓɓ ni, na na wu gbo. Ga wu caxhugo caɲa taanri wogo ki na w'a ɲe.»

34 Ga kalaapiire ti ya ta yafiin be ɲaha ce kii keree kii ni we. Bani pe jomɔ pe kəri bi ɲmɔhɔ pu na. Ye y'a jo pu mu ge, pu ya ta yafiin be kəri ce we.

Yesu ya fyen wa ɲii mugi

(Macao 20:29-34; Marika 10:46-52)

35 Ba Yesu ya teɲe Zheriko na we, lee ya bi fyen wa nidεengε ta koo li ɲɔ na na saraya ɲeri.

36 Ba wee ya sipyiire ti nidorowuu tunmɔ logo we, na yegeɲe pye na: «Le di ɲe ɲaha we?»

37 A p'i wu pye: «Nazarɛti sheen Yesu w'a doroo.»

38 Wee tuun wu ni a wu mujuu wá na: «Dawuda Ja Yesu, ɲuɲɔ ɲaari na na!»

39 Pii pu bye sipyiire ti ɲahagbaa na ge, a pee di wu kaa jo na wu co wuyε na, ga, a wu sii la fara mujuu li na na yu: «Dawuda Ja, ɲuɲɔ ɲaari na na!»

40 A Yesu di yere, na jo na pu pa ni wu ni. Ba fyen w'a fulo Yesu na we, a Yesu di wu yege na:

41 «M'a giin di ɲaha pye ma mu we?» A wu wu ɲɔ shɔ na: «Kafɔɔ, di da ɲaa!»

42 A Yesu di wu pye: «Ta ɲaa! Ma n'a daa w'a ma cuuɲɔ.»

43 Taapile ni a wu ganha na ɲaa. A wu daha Yesu feni, na ganha na Kile peɓe. Tuun wemu ni sipyiire ti beeri ya lee ɲa ge, a pu be di ganha na Kile sɔni.

19

Yesu ni fanhafεε wari shɔvɔɔ Zangε keree

¹ Caɲa ka Yesu ya pa doroo Zheriko kulo li ni.

² Ná wa bye wà wu mεεε jε Zangε. Wee bye fanhafεε wari shɔvɔɔ jɔnɔfɔɔ, naafuu fɔɔ w'a bye wii.

³ Wu bi giin wu Yesu ja wu wu cε, ga sipyiire ti jεhε wuu na wu ya ta já wu ja wε, bani wu bi gberε.

⁴ Lee na a wu baa kari jahagbaa na, na shε dugi tige ka ni, kemu mεεε ki jε na Sikoməri ge, kɔnhɔ wu Yesu ja, bani wu na ba doro wà.

⁵ Ba Yesu ya nɔ wee xuu wu ni wε, a wu wu jaha yirige na Zangε pye: «Zangε, tigi tɔvuyo na, bani mu puga n'a da zhe digi nijaa.»

⁶ A Zangε di digi tɔvuyo na, na wu jɔnɔ círi ni fundanga ni.

⁷ Ba sipyii p'a lee ja wε, a pu bεeri di ganha na ηmunu-ηmunɔ na yu: «W'a shε digi jurumupye wa mu.»

⁸ Ga, a Zangε di yere Kafɔɔ jaha tàan, na wu pye: «Li wii, Kafɔɔ, n'a da na naafuu wu taaga ki kan la baa fεε mu. Li bu da na nε wa yanmunɔ ka ηmahana, nε na ki tuuyo shishεεε tεεηε weefɔɔ na.»

⁹ A Yesu di wu pye: «Nuwuuro ya jé nijaa ke puga ke bε ni, bani we bε jε Ibirayima wo ja wa.

¹⁰ Bani piimu p'a piin ge, Sipya Ja ya pa pee sha wu pee shɔ.

Wari w'a kan kapyebyii piimu mu na p'a kegaanja pyi ge

(Macao 25:14-30)

¹¹ Na sipyii pu yaha pu na kii keree kii nuri, a Yesu di le talenε le jo pu mu, bani ba w'a tεεηε Zheruzalem na wε, a p'i ganha na giin na lee taapile li ni Kilε wo saanra t'a da tiyε shε.

12 Lee wuu na w'a jo: «Ná wa ya se kpɔɔncenɛ la na, na gari fiitɔɔngɔ ka ni kɔnhɔ p'i shɛ saanra kan wu mu, lee kadugo na wu guri pa.

13 Na wu yaha wu sanha gari wɛ, a w'i wu kapyebyii kɛ yiri, na pu bɛɛri kan warifyɛn tuuyo nigin nigin, na pu pye: «Y'a yi kenɛ kaɔɔa ni we ni fo di ba shɛ ba.»

14 Ga ba w'a kari wɛ, a wu shi shɛɛn di wu kɔ, na tudunmɔɔ tun wu mu, na wu pye: «Wèe funɔɔ wa mu wu tiin wù ɲunɔɔ ni wɛ.»

15 «Ba w'a kuri wɛ, saanra ti na kan xɔ wu mu wɛ, w'a bi wari wu kan piimu mu ge, a wu pee yiri, kuduun wemu p'a ta ge, kɔnhɔ wu wee cɛ.

16 A nizhiimɛ wu ba na jo: «Na ɲunɔɔfɔɔ, n'a ma wari wu taga kapyɛɛ pye, a wu wu shi kɛ ta.»

17 A wu wee pye: «L'a ɲɔ kapyebye nizaama, ba na jo m'a pye ɲɔmɛɛ fɔɔ kapigee ni wɛ, n'a da ma pye kugbɔhɔɔ kɛ gbafɛɛri.»

18 A shuun wo wu ba na jo: «Na ɲunɔɔfɔɔ, n'a ma wari wu taga kapyɛɛ pye, a wu wu shi kaguro ta.»

19 A wu wee pye: «Mu bɛ wu pye kugbɔhɔɔ kaguro gbafɛɛri.»

20 A wa bɛ di ba na jo: «Nunɔɔfɔɔ, ma warifyɛn wu we wu siimɛ na, nɛ bi wu migile sicogo ni na kemɛ yaha.

21 Nɛ fya mu na, bani nɛ bi li cɛ jo mu keree k'a waha, mu ya kemu yaha wɛ, kee mu ya luu, mu ya kemu nugi wɛ, kee mu ya gɔɔn,»

22 A wu kafɔɔ wu wu pye: «N'a da ma kiiri kɔn na bɛ ni ma kafila wu ni, kapyebye niguumɔ, a mu ya li cɛ na nɛ keree k'a waha ge, nɛ kemu yaha wɛ na kee luu, nɛ kemu nugi wɛ na kee kɔɔn ge.

23 ɲaha na m'a ya ta ne wari wu yaha banji na, kɔnhɔ di ba wu lɔ ni wu kuduun ni na niguribawo we?»

24 Lee kadugo na piimu p'a bye wà ge, a wu pee pye: «Yi wu wo wari wu shɔ wu na, y'i wu kan ke fɔɔ wu mu.»

25 A p'i wu pye: «Nunɔfɔɔ we! Go wu wo wu shi ke wu wa wu mu na xɔ!»

26 A wu pu pye: «N'a da yi jo yi mu, la ɲe wemu mu ge, la na ba gan wee mu na fara wu wuu li na. Ga la ɲe wemu mu we, ali nifɛnhɛfɛnhɛne lemu be li ɲe wu mu ge, lee be na ba shɔ wu na.

27 Ne pɛɛn piimu ya ta sɔɔ ne wu pye pu nunɔfɔɔ we ge, yi pa ni pee ni naha y'i pee gbo na jii na.»

Yesu ya jé Zheruzalɛmu ni ba saan ɲe we

(Macao 21:1-11; Marika 11:1-11; Yohana 12:12-19)

28 Ba Yesu ya yee jo xɔ we, na doro sipyiire ti nahagbaa na, na se Zheruzalɛmu ni.

29 Tuun wemu ni w'a tɛɛɲɛ Betɛfaje ni Betani kulogoo ki na ge, faaboboɲɔ ki shizhaa na kemu mɛge p'a yiri Oliviye faaboboɲɔ ki ge, a wu wu kalaapiire shuun wa tun, na pu pye:

30 «Yi she yi nahagbaa kulo li ni, yi ba she jin li ni, yi na kafabige ka nibɔgɔ ta wà sipya sanha dugi ɲa kemu na we, y'i kee sanha yi pa naha.

31 Sipya wa bu yi pye: «Naha na yee di ke sanhana we?» Yi weefɔɔ pye: «Wèe Kafɔɔ wu mago wu wa ki na.»

32 Piimu pu bye tudunmɔɔ pu ge, a pee di gari na she yi ta ba Yesu ya yi jo pu mu we.

33 Na pu yaha pu na kafabige ki sanhana, a ki kafεε di pu yege na: «Naha na y'i wa ke kafabige ke sanhana wε?»

34 A p'i jo: «Wèe Kafɔɔ wu mago wu wa ki na.»

35 A p'i ba ni ki ni Yesu y'iri, na ba pu fadegbɔyɔ ya taha ki na, na Yesu durogo ki na.

36 Ba w'a gaanji wε, a sipyii p'i ganha na pu fadegbɔyɔ piini koo li ni.

37 Tuun wemu ni wu bi tεεηε Zheruzalεmu na ge, Oliviye faabobonɔ ki tatiginε ki shizhaa na ge, a kalaapiire ti pinnεε ki bεeri di ji fundanga na, na ganha na Kile pele ni mujonɔɔ nigbɔhɔɔ ni. P'a kakanhanaa kiimu bεeri ja ge, kee wuu na.

38 A p'i jo:

«Pye duba fɔɔ, saan,
mu wemu w'a ma
Kafɔɔ Kile mεεε na ge!»*

«Najinε ki pye fugba wu ni,
nɔɔɔ di daha Kile mεεε na
fugba lii lii wu ni!»*

39 Farizhεεn piimu pu bye sipyiire ti ninε ni ge, a pii di Yesu pye: «Karamɔɔ, jo ni ma kalaapiire ti ni na pu co puyε na!»

40 A wu pu jɔ shɔ: «N'a da yi jo yi mu, ali pu bu jo puyε na bε, kagereye y'a da sipyaa suu pu tεε!»

Yesu ya mεε su Zheruzalεmu wuu na

41 Ba Yesu ya tεεηε Zheruzalεmu na wε, ba Yesu ya wu ja wε, na mεε su wu wuu na, na jo:

* 19:38 Zaburuu 118:26 * 19:38 Luka 2:14

⁴² «Kaa le li da já n̄an̄iŋe kan mu mu niŋaa wo caŋa nii le ni ge, mu da bi lee ta ce! Ga nimε, lee ya ŋm̄oh̄o mu na!

⁴³ Bani caya ya wa ma mu mu, ma p̄een na ba kas̄or̄oḡo yeren̄e na taga ma maha, na ma kuuri, na do ma na.

⁴⁴ Pu na ba ma ni ma sipyii pu b̄eri t̄on̄h̄on̄o, pu da ga kafaan pile la shishiin nidahaŋa yaha la n̄uŋo ni wε, bani Kile ya pa mu dege kaa na tuun wemu ni ge, mu ya ta lee ce wε!»

Yesu ya Kile-p̄eŋe pugb̄oh̄o ki pye f̄eŋe
(*Macoo 21:12-17; Marika 11:15-19; Yohana 12:13-22*)

⁴⁵ Lee kadugo na a Yesu di j̄e Kile-p̄eŋe pugb̄oh̄o ki ni. Sipyii piimu pu bi b̄ere ni zh̄o pyi w̄a ge, a wu ganha na pee k̄ori na yeege.

⁴⁶ A wu pu pye: «L'a ka Kile Kafila wu ni na: «Pu na ba n̄e puga ki pyi Kile-ŋ̄erege puga,»^{*}» A Yesu di n̄oh̄o jo sanha na: «Ga yee kunni ya ki pye nagaalaa talaraga.»

⁴⁷ W'a bi kalaa kaan caŋa b̄eri Kile-p̄eŋe pugb̄oh̄o ki ni. A saraya n̄aha sh̄on̄riv̄ee n̄uŋof̄ee, ni saliya karam̄oḡol̄o, ni sipyiiire ti sipyigb̄oo p'i ganha na wu shaa di gbo.

⁴⁸ Ga pu ya ce dii pu da lee pye wε, bani sipyiiire ti bi wu jom̄o pu nuri ni see ni.

20

Mii Yesu wo sef̄ere ti d'a ȳiri wε?
(*Macoo 21:23-27; Marika 11:27-33*)

* **19:46** Ezayi 56:7

1 Canja ka, na Yesu yaha wu na kalaa kaan Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni, na Kile wo Jozaama pu yu, a saraya naha shɔɔnrivɔɔ, ni saliya karamɔgɔlɔɔ p'i nɔ na fara nɔhɔlɛɛ pu na,

2 na wu pye: «Sefɛɛɛɛ teke gbɔɔrɔ ni mu ya kii keree kii pyi ge, tee jo wù mu, kelee jɔgɔ w'a tee sefɛɛɛɛ ti kan mu mu wɛ?»

3 A Yesu di pu pye: «Nɛ bɛ w'a da yi yege.

4 Jɔgɔ w'a Yohana tun na w'a batizeli pyi wɛ? Kile laa sipyii?»

5 A p'i puyɛ pye: «Wù bu jo: <Kile w'a wu tun,> wu na jo: <Naha na yee di ya ta dà wu na-ɛ wɛ?»

6 Wù bu nɔhɔ jo: <Sipyii p'a wu tun,> sipyiiire ti na wu wá gbo ni kagereye ni, bani pu bɛɛri ya dà li na na Kile tudunmɔ wu bye Yohana.»

7 Lee na a p'i wu pye na pee ya cɛ jɔgɔ w'a wu tun wɛ.

8 A Yesu bɛ di pu pye: «Ayiwa nɛ bɛ ya she, sefɛɛɛɛ temu t'a nɛ pye nɛ na ki pyi ge, nɛ bɛ da tee jo yee mu wɛ.»

*ɛɛɛɛn faapyii niguumɔɔ pu wo talenɛ le
(Macao 21:33-46; Marika 12:1-12)*

9 Lee kadugo na a Yesu di ganha na le talenɛ le yu pu mu na: «Ná wa w'a bi ɛɛɛɛn tɛgɛ ka shan, na ki kaa le ɛɛɛɛn faapyii pii kenɛ ni, na gari fiige katii ni, na she mɔ wà.

10 Ba ɛɛɛɛn w'a pa lɛ wɛ, a wu kapyebye wa tun pee ɛɛɛɛn faapyii pu mu, kɔnhɔ p'i ɛɛɛɛn wa yaha pa wu kan. Ga, a ɛɛɛɛn faapyii p'i wee kpɔn, na wu kewaye wo yaha kari.

11 A wu nɔhɔ kapyebye wa bɛ tun kari, a p'i wee bɛ kpɔn na wu cogana kolo, na wu bɛ kewaye wo yaha kari.

12 A wu taanri wo tun kari sanha, a p'i wee bana, na wee kəri wá.

13 «A tεγε ki kafɔɔ di jo: «Lεke n'a da bye wε? Na Ja nigin pe, na jidaan Ja we, wee n'a da dun pu mu. La wa la ni pu na pεηε taha wee na.»

14 Ga ba ερεzen faapyii p'a wee ja wε, na puyε pye: «Cεn wu lɔvɔɔ wu jε we. Yi pa wù wu gbo, kɔnhɔ cεn wu bye wù wo.»

15 A p'i gari ni wu ni ερεzen tεγε ki kadugo yíri, na wu gbo.

«Wee tuun wu ni tεγε ki kafɔɔ wu da ba jahaha pye pu na wε?

16 Wu na ba ba, na pee ερεzen faapyii pu gbo, na ερεzen tεγε ki kaa le piitiilee keηε ni.»

Ba p'a yee logo wε, na jo: «Kilε wu wù tánha lee na!»

17 Ga, a Yesu di pu wii na jo: «Wee tuun wu ni jomɔ pe p'a ka Kilε wo Kitabu wu ni ge, na:

«Puyirilee p'a faakagerεηε kemu she ge,
kee k'a pye puga ki gunηmii li faakagerεηε
nijenε.»*

Pee jomɔ pu kəri di jε dii wε?

18 Sipyaa sipya w'a to kee kagerεηε ke ηunɔ ni ge, weefɔɔ na gegi gegi. Kee kagerεηε ki shiin bu do sipya bεeri ηunɔ ni, weefɔɔ na dɔnhɔnɔ.»

19 Lee taapile li ni a saliya karamɔgɔlɔɔ ni saraya jahaha shɔɔnrivεε ηunɔfεε p'i ganha na cogana shaa Yesu na, bani p'a li cε na pee na Yesu ya le talenε le jo wà. Ga, a p'i fya sipyii pu na.

* 20:17 Zaburuu 118:22

*P'a Yesu yege munaa pεrεmε keree na
(Macoo 22:15-22; Marika 12:13-17)*

²⁰ A p'i diin na Yesu kaseri, na ba kalɔhɔjuu pii tun, na pu puyε pye sipyitiimεε, pu da kafila tifuuyo shaan Yesu tãan, p'i kafila ta wu ɲɔ na, kɔnhɔ p'i wu le fanhafεε ni gbafenεmε wu sipyii pu kenε ni.

²¹ A pee di wu yege na: «Karamɔgɔ, wèe ya li cε na jo mu ya yu, na sipyii kalaa ni tiimε ni, mu ya sipya wa wo wa ni wε. M'a sipyii pu fiinɲε na galaa bε Kilε koro li ni.

²² Ayiwa, l'a saha wèe p'a munaa pεrεmε kaan Oromε saannaa Sezari mu laa, li ya saha wε?»

²³ Ba Yesu ya pee wo namari wu ɲa wε, na pu pye: «Yi wari dεɲε wa shε na na.»

²⁴ A p'i nigin wa shε wu na. A wu jo: «Jɔgɔ wo jaa ni wu kama pu wa we na wε?» A p'i wu ɲɔ shɔ na: «Oromε saannaa Sezari.»

²⁵ A Yesu di pu pye: «Wee tuun wu ni, y'a Sezari wuu li kaan Sezari mu, y'i da Kilε bε wuu li kaan Kilε bε mu.»

²⁶ Pu ya ta nahama ta Yesu jomɔ ni pemu pu da daga wu tɔɔgɔ le sipyii pu ɲaha tãan wε. Ga, a wu ɲɔshɔɔɔ t'i pu ɲaha wɔ, a p'i fεhε.

*Sadushεen p'a Yesu yege xujεnε li keree na
(Macoo 22:23-33; Marika 12:18-27)*

²⁷ Lee kadugo na, Yawutuu ɲuɲɔfεε pii bye wà, Sadushεen pu bye pii. Pee bi yu na xujεnε da ba bye ɲiga na wε. A pii di ba shε Yesu y'iri, na shε wu pye:

²⁸ «Karamɔgɔ, Kilε tudunmɔɔ Musa ya le ɲɔmεε le ka na kan wèe mu na: «Ná wa wo ceborona bu xhu, na ta wu ya pya ta wu shɔ na wε, na wu wee

naxhugoshɔ wu lɔ, kɔnhɔ wu nagoo ta di yaha wee ná wu nixhugo ki mu.»

²⁹ «Lee ya bi ceboronamaa gbarashuun wa ta wà. A nizhiimɛ wu cee lenɛ, na xhu pya baa.

³⁰ A shuun wo wu wee cee wu lɔ, na xhu pya baa, a taanri wo wu bɛ di wu lɔ na bye mu.

³¹ A pu gbarashuun wu bɛɛri di cee wu lenɛ, a pu bɛɛri di xhu pu ya nɔhɔpiire ta wɛ.

³² Lee kadugo na a cee wu bɛ di xhu.

³³ Wee tuun wu ni xuu pu caɲɛɲɛ ke, wee cee w'i da ba bye pu shɛn nigin wekɛ wo wɛ? Bani pu gbarashuun wu bɛɛri ya wu lenɛ toro.»

³⁴ A Yesu di pu pye: «Ke kɔɲɔ ke sipyii ya cèe lenɛɛ, na gbaya jii,

³⁵ Ga piimu p'a yaa pu pa jé Kilɛ wo kobaɲa ki ni ge, pee ba ba xhu na ba ɲɛ na foro xu ni ɲiga na, pee wa da cèe lenɛ, kelee na gbaya je wɛ.

³⁶ Pee da xhuu nige wɛ, bani pee na bye ba fugba mɛlɛkɛɛ pii wa wɛ. Pu na bye Kilɛ nagoo, bani pee ɲɛ xɔɲɛɛ li sipyii.

³⁷ Kilɛ tudunmɔɔ Musa yɛ pyaa ya li shɛ na xɔɲɛɛ na ba bye, bani xuu wemu ni na ki wo tire li kaa ya yu ge, wee xuu wu ni w'a Kafɔɔ Kilɛ pyi: «Ibirayima wo Kilɛ, ni Ishaaga wo Kilɛ, ni Yakuba wo Kilɛ.»

³⁸ Pee jomɔ pe ya li shɛɛ na Kilɛ ɲɛ xuu wo Kilɛ wɛ, ga wyii wo Kilɛ wu ɲɛ wii. Bani wee mu pu bɛɛri wa ɲiifɛɛɛ ni.»

³⁹ A saliya karamɔgɔlɔɔ pii di kafila wu lɔ, na jo: «Karamɔgɔ, ma jomɔ p'a ɲɔ.»

⁴⁰ Wa shishiin ya luu waha na wu yege nige kaa la shishiin na wɛ.

*Shɔvɔɔ wu ya ta pye Dawuda ja ye nigin we
(Macoo 22:41-46; Marika 12:35-37)*

⁴¹ Wee tuun wu ni a Yesu be di pu yege na: «Naha na sipyii ya yu na Shɔvɔɔ wu ya ta sii pye watii Dawuda ja ye kadugo na-ε we?»

⁴² Bani Dawuda ye pyaa ya yi jo Zaburuu Kitabu wu ni na:

«Kafɔɔ Kile ya yi jo ne Kafɔɔ mu na:

Tiin saanra tateenge ki ni na kanige ce,

⁴³ fo di ba ma peen pye ma jidahaa tatahaɲa.»*

⁴⁴ Dawuda ya Shɔvɔɔ wu pyi Kafɔɔ, wee tuun wu ni w'i ne dii wu ja ye nigin we?»

*Yesu ya pu kaala ni saliya karamɔgɔlɔɔ pu kaa ni
(Macoo 23:1-36; Marika 12:38-40)*

⁴⁵ Sipyiire ti beeri nii na a Yesu di wu kalaapiire ti pye:

⁴⁶ «Y'a yiyε kaseɾi saliya karamɔgɔlɔɔ pu na. Na fadɔɔɔnyɔ leni na jaari lee l'a dan pu ni, ni sipyii na gbɔɔrɔ fɔ kaan pu mu pinnerε kpεenyε na. Kile-peɛɛɛ piyεyε yi wo jahagbaa tatiinyε, ni yalicenεε wo tatiinceye be di dan pu ni.

⁴⁷ P'a naxhugoshaa keɲε yaɲmuyɔ beeri ηmahana na zhuu pu na, na mɔni Kile-ɲεεεε na, kɔnhɔ p'i puyε pye see sipyii. Pu wo jaagi kanhama pu na ba golo fo xuuni.»

21

*Naxhugoshɔ wu Kile yakanga
(Marika 12:41-44)*

* 20:43 Zaburuu 110:1

¹ A Yesu di wu ɲuŋɔ yirige, na naafuu fεε pu ɲa pu na Kile wo taa li leni keshi wu ni.

² A wu naxhugoshɔ la baa fɔɔ wa ɲa wu bε ya wari tuuŋɔɔ nifεnhεfεnhεŋεε shuun le wu ni.

³ A wu jo: «Can na n'a da yi jo yi mu, we naxhugoshɔ la baa fɔɔ we ya lemu le ge, lee ya ɲεhε pusamaa bεeri wuu li na.

⁴ Bani pusamaa bεeri ya wolo wolo pu naafuu ni na kan, ga wee kunni ni wu la baara ti ni, w'a wu ɲɔshaga wuu li bεeri kan.»

*Yesu ya Kile-pεεŋε pugbɔhɔ ki ja wu jo
(Macoo 24:1-2; Marika 13:1-2)*

⁵ Lee kadugo na pii bi Kile-pεεŋε pugbɔhɔ ki kaa yu wu kalaapiire ti ni na k'a sii ɲɔ ni ki faaya yi ni, ni sipyii pu wo Kile yakanya yi bε. Ga, a Yesu di pu pye:

⁶ «Yemu bεeri yee wa ɲaa naha ge, caɲa ka wa ma, kagerεŋε ka shishiin wa da ba gori naha ka ɲuŋɔ ni wε. Yi bεeri na ba do fεεfεε.»

*Keree kiimu na ba byi sani koŋɔ ki xɔ ge
(Macoo 24:3-14; Marika 13:3-13)*

⁷ A p'i wu yege na: «Kee keree kii na ba bye tuun wemu ni ge, wee shε wu na! Ki ba da bye, ɲaha sheshεere teke t'i da bye wε?»

⁸ A Yesu di pu pye: «Y'a yiyε kaseri, kɔnhɔ yi ɲuyɔ ganha bu gyεεgi wε. Bani sipyii niɲεhεmεε na ba ma ni nε mεge ni na yu: <Nε wu ɲε wii> kelee <Tuun w'a nɔ.> Yi ganha bu daha pu feni wε.

⁹ Yi ba kashen ni n'a she keree nuri tuun wemu ni, yi ganha da vya wε. Li waha l'i waha kee keree k'a yaa na fεnhε pye, ga lee di wa nago wee tuun wuyε pyaa ni koŋɔ k'a da xhɔ wε.»

10 Lee kadugo na a wu pu pye: «Shi wa na ba yìri shi watii kaa na. Saanra ta na ba yìri saanra tatii kaa na.

11 Ninε cελεηε nigbòhò na ba byi tεyε ya ni, ni xuugbòhò, ni banikuuyo. Fyaara kagbòhòò ni naha sheshεεεε nigbòòò na ba naa na yìri fugba we ni.

12 «Ga yani lee li pye ge, pu na ba yi conì, na yi naani xuuni. Pu na ba se ni yi ni Kilε-pεεηε piyεyε yi ni, na kiiri kòon yi na, na yi leni kaso ni. Pu na ba se ni yi ni saannaa ni gbafεnεεεεε mu nε mεγε wuu na.

13 Lee na ba bye kapuηò yi na Kilε wo Jozaama pu jo pu mu.

14 Jomò pe yi da ba she jo pee di yi puηò wolo ge, yi ganha ba pee shaa da yeri yi funyò ni wε.

15 Bani nε na ba ηò kan yi mu, na fungòngò fεεεε kan yi mu, fo sipya bε da da yi pεεn pu ni, wemu na já yi ηò shò, kelee di yi kafila kaala wε.

16 Ali yi tii, ni yi nii, ni yi puga shεen, ni yi cebooloo, ni yi najiinεε bε na ba yi leni keye ni. Pu na ba pii gbuu yi ni.

17 Sipyii bεεri na ba yi kò nε mεγε wuu na.

18 Ga, ali yi ηuzhige nigin we wa bε da biin wε.

19 Lee wuu na, yi la le yiyε ni, y'i yi logoo mara, lee funηò ni y'a da yi munahaa puηò wolo.

*Yesu ya Zheruzalεmu kulo li ja wu jo
(Macoo 24:15-21; Marika 13:14-19)*

20 «Yi ba kashen keye ηa y'a Zheruzalεmu maha tuun wemu ni, y'i li cε na wu jaduun w'a nò.

21 Wee tuun wu ni, piimu na ba bye Zhude fiige ki ni ge, pee di ba fe p'a se faaboboyo xuu ni. Piimu na ba bye Zheruzalεmu kulo liyε pyaa funηò ni ge,

pee di ba fe p'a fòro. Piimu na ba bye sige ni ge, pee ganha bu jé kanha ki ni wε.

²² Kee cabyaa ki na ba bye Kilε wo kiiri cabyaa Zheruzalemu na, kónhɔ yemu bεeri Kilε tudunmɔ p'a ka Kitabu wu ni ge, yi bεeri jɔ di fa.

²³ Bɔɔngɔ na ba bye lahaa fεε ni puɲmaraya fεε wogo yee caya yi na. Bani kanhama nigbɔ pu da ba bye fiige ki ni. Kilε na ba wu loyire li shε ki sipyii pu na.

²⁴ Nɲɔparaa na ba pii gbo, p'a pii co kari fiye yatii ni na pye buloo. Shi wemu jε Yawutuu wε, wee na ba Zheruzalemu kana fo pu wo tuun wu ba shε doro.

Sipya Ja nibaɲa keree

(Macoo 24:29-31; Marika 13:24-27)

²⁵ «Yi na ba ɲaha sheshεεre ɲaa caɲa, ni yeɲε, ni wɔrɔɔ kii ni. Lokuruyo nigbɔyɔ na ba sani na yiri suumɔ lɔhɔ ni ɲiɲε ke na, yi tunmɔ na ba beλε fo na fyaara ni funbεεnrε yaha ɲiɲε ki sipyii pu bεeri na.

²⁶ Sipyii na ba jiregi na xhuli ɲiɲε ke wo kapegee fyaara ni ki ɲibaɲa funbεεnrε keɲε ni. Bani ali fugba wu sefεεrε ti na ba jeλε.

²⁷ Wee tuun wu ni pu na ba Sipya Ja nibawo ɲa fugba ɲahaya ye na ni sefεεrε ti bεeri, ni nɔɔrɔ nigbɔ ni.

²⁸ Yi ba kee keree kii ɲaa k'a jɔ kɔn na byi tuun wemu ni, y'i yiri tii, y'i yi ɲuyɔ yirige, bani yi ɲuɲɔ woloduun w'a tεεɲε.»

Kalaa wemu ya daa nitoodige keree na ge

(Macoo 24:32-35; Marika 13:28-31)

²⁹ Lee kadugo na a Yesu di le talenε le jo pu mu na: «Yi nitoodige ni tiye yi saya bεeri wii.

30 Yee ba yi naa yi na funni tuun wemu ni, yee wa ma li ce yiyε ni na ki nagoo pyeduun w'a tεεηε.

31 Mu li wa, yi ba kii keree kii naa ki na byi tuun wemu ni, y'i li ce na Kile saanra t'a tεεηε.

32 Can na n'a da yi jo yi mu, ninaa wo sipyii pii bεeri wa da xhuu kii keree kii di na pye wε.

33 Fugba we ni jinε ke na ba doro, ga ne jomɔ pe wa da doro bada wε.»

Yi kori yaha ni na

34 «Yi kasεεεε yaha yiyε na, yi ganha da gori ligbɔhɔ ye na, ni gba, yi da yi funyɔ shaa ni koɔɔ yanmuyɔ da ni, fo di zhe ne cabaɔa pye ki pa yi be fo wε.

35 Bani ne cabaɔa na ba jinε ki sipyii pu bεeri fo, ba jɔ ma fyaa fo na pu tɔ wolo wε.

36 Ga yi kori yaha ni na, yi da Kile jεeri tuun bεeri ni, kɔnhɔ y'i fanha ta, y'i ba shɔ kii keree nibaɔaa kii bεeri na, y'i ba ja yere Sipyaa Ja wu nahagbaa na.»

37 Yesu bi ma sipyii pu kalaa Kile-pεεηε pugbɔhɔ ki ni caɔa ni, ga piige bu wɔ, w'a she shɔn Oliviyε faabobɔɔ ki na.

38 Yani niga ki mugi ge, sipyii pu bεeri na she wu nuɔɔ ciri Kile-pεεηε pugbɔhɔ ki ni, na wu jomɔ pu nuri.

22

Yawutuu nuɔɔfεε p'a woni pye Yesu kaa na (Macoo 26:1-5; Marika 14:1-2; Yohana 11:45-53)

1 Shizhenhere Baa Buuri Kalene lemu li je na Nuwuuro ti wo Kalene li ge, lee bi dεεηε.

² Saraya naha shəonrivεε nuɲɔfεε ni saliya karaməgəɓɓ pu bi gbogana shaa Yesu na, ga na fyagi sipyii pu na.

*Zhudasi ya gbegele wu Yesu le keɲε ni
(Macoo 26:14-16; Marika 14:10-11)*

³ Wee tuun wu ni, Zhudasi we p'a yiri na Isikariyɔti ge, a Shitaanni di ba jé wee ni. Kalaapi-ire ke ni shuun wu wa w'a bye wii.

⁴ A Zhudasi di she saraya naha shəonrivεε nuɲɔfεε, ni Kilε-peɲɲε pugbɔhɔ ki gɛdii nuɲɔfεε pu mu. Wu na já Yesu le pu keɲε ni legana lemu na ge, a p'i jo be lee na.

⁵ A lee di daan pu ni xuuni. A p'i be yi na na pee na ba wari kan wu mu.

⁶ A Zhudasi di sɔɔ pu mu na ganha na pyegazana shaa wu Yesu le pu keɲε ni sipyiiire ti kategee.

*P'a Bulooro Nuwuuro ti wo Kalenε li yalige ki li shiizhan
(Macoo 26:17-25; Marika 14:12-21; Yohana 13:21-30)*

⁷ Shizhenherε Baa Buuri Kalenε li caɲa k'a nɔ ge, kee caɲa ke Nuwuuro ti wo Kalenε li saraga dubyapige ki ma yaa na gbo.

⁸ A Yesu di Pyεeri ni Yohana tun na pu pye: «Yi she Nuwuuro ti wo Kalenε li yalige ki gbegele, kɔnhɔ wù she ki li.»

⁹ A p'i wu pye: «Ma funɲɔ wa wù she ki gbegele xuu weke ni we?»

¹⁰ A wu pu ɲɔ shɔ: «Wii, yi ba jin kanha ki ni, yi na zhe saha ni ná wa ni w'a lɔhɔ shɔɔ tugo, y'i daha wee fɛni. Wu ba she jé puga kemu ni, yi be di jé wà.

¹¹ Y'i kee puga ki kafɔɔ pye: «Wù Karaməgɔ w'a jo na wee ni wu kalaapiire ti na ba Nuwuuro ti wo

Kalenε li yalige ki li talige puga kemu ni ge, na mii ki wa wε?»

¹² Wu na pugbɔhɔ ka shε yi na zangaso wu ni, kee wa gbegele xuuni na yaha, y'i kalenε li yalige ki gbegele wà.»

¹³ A p'i gari na shε keree ki ta ba Yesu ya yi jo pu mu wε. A p'i Nuwuuro ti wo Kalenε li yalige ki gbegele wee xuu wu ni.

Kafɔɔ Fεfεεε yalige ki keree

(Macao 26:26-30; Marika 14:22-26; 1 Korente Shεεn 11:23-25)

¹⁴ Ba liduun w'a pa nɔ wε, a Yesu ni wu tudunmɔɔ p'i diin na li.

¹⁵ A wu pu pye: «Na le Nuwuuro Kalenε le wo yalige ki pinnε li ni yee ni, nε lee la pye fo xuuni, yani di ba ganha ge.

¹⁶ Bani n'a da yi jo yi mu, n'a da kee ka shi li nige wε, fo caɲa kemu Kile da ba ki yàa wu saanra ti ni ge.»

¹⁷ Wee tuun wu ni a wu ερεZEN lɔhɔ cεεgbuu li lɔ, na baraga taha Kile na na jo: «Yi ke co y'i ki taa taa yiyε na.

¹⁸ Bani n'a da yi jo yi mu, n'a da ερεZEN lɔhɔ gba nige wε, fo Kile wo saanra ti ba ba.»

¹⁹ Lee kadugo na a wu buuri wa lɔ, na baraga taha Kile na, na wu kegi kegi na kan pu mu na jo: «Nε ceepuuro ti wa te, yee wuu na t'a kan. Y'a le pyi kɔnhɔ yi funyɔ di da dun ni na kaa ni.»

²⁰ Ba p'a li xɔ wε, a wu ερεZEN lɔhɔ cεεgbuu li bε lɔ kan pu mu, na jo: «Kile ya karijεεε jɔmεε nivonɔ lemu lɔ sipyii mu nε shishan baraga ni ge, lee li wa mε ke ερεZEN lɔhɔ ke. Yee wuu na pee shishan p'a wo.

21 Ga, lee be na we w'a da ne le keɛ ni ge, wee we na li ni ne ni.

22 Sipyaa Ja wu kunni, wu na ba xhu ba Kile ya li jo wu shizhaa na we. Ga wemu w'a da ba wu le keɛ ni ge, boɔngɔ ki ne weefɔɔ wogo.»

23 A p'i jo kon na puyee yegee na weke wu da ba le pye pee ni we.

Kalaapiire t'a nakaara pyi nahagbaa fεεε keree na

(Macao 20:25-28; Marika 9:33-34; Marika 10:42-45; Luka 9:46)

24 Lee kadugo na a kalaapiire t'i ba do nakaara na na byi. Pu bi puyee yegee na weke w'a yaa na pye pu beeri nahagbaa fɔɔ we?

25 A Yesu di pu pye: «Shi wemu ne Yawutuu we, wee shi wu wo saannaa ya pu juɔfεεεε pyi wu na. Pii pu wa fanhafεε pu ge, a pee funjo di bye shi wu w'a pu meye yiri na: «Kasaanjaa pyevεε.»

26 Ga, li ya yaa na pye mu yee mu we, ga we wu wa yee beeri nahagbaa fɔɔ ge, wee ya yaa na pye ba pu beeri noɔcεεεε ne we. We wu ne juɔfɔɔ ge, wee di bye ba kapyebye ne we.

27 Kapyebye we w'a sori ge, ni wu juɔfɔɔ we wu da ba diin ye wu li ge, weke w'a pele pu shuun wu ni we? We wu da ba diin ye wu li ge, ta wee be w'a pele we? Ga lee be na ne ne yee ni ne ni ba kapyebye ne we.

28 Yee ya pye sipyii, pii p'a pye ni ne ni na noɔwuuro ti keree ki ni ge.

29 Lee wuu na n'a da Kile wo saanra ti jo yaha yee mu, ba na To w'a ti jo yaha na mu we.

³⁰ Yi na ba binne li, na binne gba ni na ni na saanra ti ni. Yi na ba diin saanra korogoo ni, na kiiri kɔn Izirayeli gbaweye ke ni shuun wu na.»

Yesu ya li she na Pyɛeri na ba foro wee kaa tɔan
(Macoo 26:31-35; Marika 14:27-31; Yohana 13:36-38)

³¹ Lee kadugo na a Yesu di jo: «Simɔ, Simɔ, Shitaanni ya li sha na wu yee nɔhɔ wolo saama na, wu yee suguri ba p'a shinma sani na wo wu kugun ni we.»

³² Ga ne Kile jɛeri mu mu, kɔnhɔ ma n'a daa wu ganha bu guunɔ we. Ma ba daburaje jo tuun wemu ni, na guri pa na mu, m'a ma cebooloo pusamaa logoo waha.»

³³ A Pyɛeri di wu pye: «Kafɔɔ, w'a pye kaso la, w'a pye xu la, n'a gbegele xɔ di jɛ ni ma ni ki beeri ni.»

³⁴ A Yesu di wu pye: «Pyɛeri n'a da li she ma na, yani xhupoo wu pa mɛɛ su nijaa piige ge, mu na ba foro ne kaa tɔan tɔɔnii taanri na mu ya ne ce we.»

Yesu ya wu kalaapiire ti yeri na pu gbegele

³⁵ Lee kadugo na a Yesu di pu pye: «Tuun wemu ni ne yee tun kari na ta wari, ni kushɛyɛɛyɛ, ni tanhaya bye yee mu-i ge, yaaga ya yee kuunɔ ya?» A p'i wu jɔ shɔ na: «Yaaga be ya wɛɛ kuunɔ we.»

³⁶ «Ga nime, wari je wemu mu ge, wu wu lo, kushɛyɛɛyɛ je wemu mu ge, wu yi lo, nmɔpara je wemu mu we, wee di wu fadenje perɛ taga la shɔ.

³⁷ Bani n'a da yi jo yi mu, lemu ya ka ne shizhaa na ge, li waha l'i waha, lee jɔ ya yaa na fa. L'a ka Kitabu ni na: «W'a tɔrɔ le kakuubyii ni.» Lemu di je ne shizhaa wuu li ge, lee jɔ na ba fa.»

38 A kalaapiire t'i wu pye: «Kafᵔᵔ, li bu da lere, ᵓmᵔparaa shuun wu wa mε.» A Yesu di jo: «K'a yaa mu xuuni.»

*Yesu ya shε Kile jεeri Oliviyε faaboboᵓᵔ ki na
(Macao 26:36-46; Marika 14:32-42)*

39 Lee kadugo na a Yesu di foro, na gari Oliviyε faaboboᵓᵔ ki na, ma na jo ba w'a tee na li pyi pyegana lemu na wε. A wu kalaapiire ti bε di daha wu feni.

40 Ba p'a nᵔ wee xuu wu ni wε, a Yesu di pu pye: «Yi Kile jεeri, kᵔnhᵔ yi ganha bu jε nᵔwuuro ni wε.»

41 Ba w'a yee jo wε, na laha pu tᵔaan, na shε naha na jeri, na nuguro sin, na Kile jεeri.

42 Na jo: «Na To Kile, li bu da l'a taan ma mu, le kanhama cεεgbuu le sanha lii na na. Ga nε wo jidaan ganha bu bye wε, fo mu wo jidaan.»

43 Wee tuun wu ni a mεleke wa di ba foro wu mu na yiri fugba we ni, na lowaa kan wu mu.

44 Yesu funᵓᵔ ki bi cᵔnri fo xuuni. A wu la fara Kile-jεerege ki na. A wu ba fun, a wu fun fun lᵔhᵔ k'i jeri ba shishan jε wε, na niᵓεε na dun jiniε na.

45 Ba w'a xᵔ Kile-jεerege ki na wε, na guri pa kalaapiire ti yiri, na ba pee ta pee ya ᵓmunᵔ jatanhaᵓa kanhama keᵓε ni.

46 A wu pu pye: «Naha na yee di ᵓmunᵔᵔ wε? Yi yiri y'i Kile jεeri, kᵔnhᵔ yi ganha bu jε nᵔwuuro ni wε.»

*Yawutuu p'a Yesu co
(Macao 26:47-56; Marika 14:43-50; Yohana 18:3-11)*

47 Na Yesu yaha pee jomᵔ pu na, a sipyiire ta di nᵔ, Zhudasi w'a bye pee nahagbaa na. Yesu wo kalaapiire ke ni shuun wu wa w'a bye wii. A wu

gbara Yesu na, kònho wu she jòsònrò fò kan wu mu.

⁴⁸ Ga, a Yesu di wu pye: «Zhudasi, go jòsònrò fò ni mu ya Sipya Ja wu le keɛ ni ge?»

⁴⁹ Pii pu bye ni Yesu ni ge, ba pee ya li ce na Yesu taconɔ ni p'a ma we, a p'i jo: «Kafò, wù ñmòparaa lo pu feni ya?»

⁵⁰ A pu shen nigin wa di saraya naha shònrivɛɛ wo jùɔfɔgbò wu wo kapyebye wu kanige ce niwɛɛ paa laha.

⁵¹ Ga, a Yesu di pu pye: «Yi yere me!» A wu gbòn ná wu niwɛɛ ki na, na wu cuunɔ.

⁵² Lee kadugo na, saraya naha shònrivɛɛ jùɔfɛɛ, ni Kile-pɛɛɛɛ pugbòho ki gɛdii jùɔfɛɛ, ni nòhɔɛɛ pii p'a she Yesu feni ge, a wu pu pye: «A yee di ba ni ñmòparaa ni pubegeɛ ni ne taconɔ ni ma na jo kakuubye di je ya?»

⁵³ Na ta ne bi bye ni yee ni caɲa beeri Kile-pɛɛɛɛ pugbòho ki ni, yee di ya ta ne co we. Ga nime, yee wo tuun wu w'a nò, ni nibiige fanha ki wo tuun we.

Pyɛɛri ya foro Yesu kaa tàan

(Macoo 26:57-58, 69-75; Marika 14:53-54, 66-72; Yohana 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Ba p'a Yesu co we, na gari ni wu ni saraya naha shònrivɛɛ wo jùɔfɔgbò wu kaban. A Pyɛɛri di laraga kòn pu na, na daha pu feni,

⁵⁵ fo na she jé kaɲa ki ni. A sipyii pii di na gberi kaɲa ki niɲɛ ni, na diin ki tàan na wahani. A Pyɛɛri be di diin pu te ni.

⁵⁶ Ba kapyebyezho wa ya pa Pyɛɛri ja na ki tàan we, na wu wii xuuni na jo: «We be wu wa Yesu wo sipya wa.»

⁵⁷ Ga, a Pyεeri di foro wu kaa tàan na jo: «Cee we, nε ta wu cε bε wε.»

⁵⁸ A jεεε di bye, a ná wa di wu ja, na wu pye: «Go mu bε wu wa pu ni!» A Pyεeri di wee ná wu bε pye: «Ee! Nε wa pu ni-i dε!»

⁵⁹ A λεeri nigin shishiin di doro, a ná wa bε di ba wu ja. A wee di sii yi jo waha na: «Nakaara baa we ná we bε wu bye ni Yesu ni, bani Galile shen wu wa wu bε.»

⁶⁰ Ga, a Pyεeri di wu ja shɔ na: «Ná we, ye mu wa yu ge, ali nε yi shi cε wε.» Na Pyεeri yaha wu na yee yu, taapile ni a xhupoo di mεε su.

⁶¹ A Káfɔɔ di ηmahana jeri na Pyεeri wii wu jaha niηe ni. A Pyεeri funηɔ di do ni Káfɔɔ kafilajo wu ni na: «Yani xhupoo wu mεε su niηaa ge, mu na ba foro nε kaa tàan tɔɔnii taanri na mu ya nε cε wε.»

⁶² A Pyεeri di foro kpεεnge ki na na she mεε su fo xuuni.

Sipyii p'a Yesu shehεε na wu kpɔn

(Macao 26:67-68; Marika 14:65)

⁶³ Yesu bi bye namaa piimu kenje ni ge, pee bi wu la wo, na wu kpɔn.

⁶⁴ A p'i wu jaha pɔ, na ganha na wu yegee na: «Jɔgɔ w'a mu kpɔn wε? Ma kpɔnvɔɔ wu mεge yiri ge!»

⁶⁵ A p'i wu shehεε, na joguumɔ niηehεmε pa bε jo ni wu ni.

Yesu kiiri ya kɔn kiirikɔɔn kurunɔ ki jaha tàan

(Macao 26:59-66; Marika 14:55-64; Yohana 18:19-24)

⁶⁶ Ba jiga k'a mugi wε, a nɔhɔlee, ni saraya jaha shɔnrivee junɔfeε, ni saliya karamɔgɔlɔɔ di she

puyε ja, na she ni Yesu ni pu wo kiirikoon kurunɔ ki mu.

⁶⁷ A p'i wu pye: «Ma bu da ma na je Shɔvɔɔ we, yi naha jo wù mu.» A Yesu di pu jɔ shɔ: «Nε jehe yi naha jo yee mu, yee wa da dà yi na wε;

⁶⁸ nε di bu yee yege, yi wa da na jɔ shɔ wε.

⁶⁹ Ga na da nijaa na, Sipyia Ja wu na zhe diin Se Bεeri Fɔɔ Kile kanige ce.»

⁷⁰ A pu bεeri di binne jo na: «Wee tuun wu ni ta mu wu je Kile Ja we?» A Yesu di pu jɔ shɔ na: «Ba yee wa yi yu wε, uun, wee nε je.»

⁷¹ Wee tuun wu ni a p'i jo: «Naha wo sεeri kaa feni wù je sanha wε? Wùyε pyaa ya yi logo wu jɔ na.»

23

P'a she ni Yesu ni Pilate mu

(Macoo 27:1-2, 11-14; Marika 15:1-5; Yohana 18:28-38)

¹ Lee kadugo na a sipyii pu bεeri di yìri, na gari ni Yesu ni Pilate mu.

² Ba p'a nɔ wà wε, na jaagi jɔ kɔn na dεri wu na na: «Wèe ya we ná we sεeri na wu ta wu na wù fige ki sipyii pu sɔɔn, na pu juyɔ nari. W'a pu naha kɔɔn na pu ganha ba munaa pεεmε kaan Oromε saannaa jɔɔfɔɔ wu mu wε. Na jo na wee wu je Shɔvɔɔ we, na saan wee je.»

³ A Pilate di Yesu yege na: «Yawutuu wo saan mu je ya?» A wu wu jɔ shɔ na: «Uun, ba ma wa yi yu wε, wee nε je.»

⁴ Lee kadugo na a Pilate di saraya naha shɔɔnrivεε jɔɔfεε ni sipyiire ti pye: «Nε ta tanaha ja ka shishiin ja we ná we na wε.»

⁵ Ga, a p'i yi jo na waha Pilate mu na: «W'a sipyii pu nyuɔ nari ni wu wo kalaa wu ni Zhude fiige ki beeri ni; na lo Galile fiige ki na, fo na pa no naha.»

P'a she ni Yesu ni Herodi Antipasi mu

⁶ Ba Pilate ya yee logo we, na pu yege na ta Galile shen wu ne Yesu?

⁷ A p'i wu pye na Galile shen wu ne wii. Lee di Herodi ta wee na ne Galile fiige ki nyuɔ ni; wu be di bi bye Zheruzalemu ni wee tuun wu ni. A Pilate di jo na pu she ni Yesu ni Herodi mu.

⁸ Ba Yesu ya no Herodi yiri we, a lee di sii taan Herodi ni fo xuuni; bani wu bi keree nijehene nuri wu shizhaa na. A l'i mo xuuni Herodi funuɔ na ne wu Yesu na. Wu bi daa na Yesu na kakanhana la pye wee be nii na,

⁹ Lee wuu na w'a Yesu yege keree nijehene na, ga Yesu ya wu no sho la shishiin na we.

¹⁰ Lee di saraya naha shonrivene nyuɔfene ni saliya karamogolo pu be ta wa. A pee di ganha na nama kon, na joguumo tuugo beeri taga na wu jaagi.

¹¹ A Herodi ni wu sorosii p'i sii Yesu shehele, na wu la wolo. A p'i saannaa fadenje ka le wu na. Lee kadugo na a Herodi di Yesu kurunu na pa gan Pilate mu sanha.

¹² Kee cana ke a Herodi ni Pilate di bye naniene, lee kaa be we, pen pu bye pii taashiine ni.

P'a Yesu jaagi na pu wu gbo

(Macao 27:15-26; Marika 15:6-15; Yohana 18:39-19:16)

¹³ Ba Yesu ya no Pilate na we, a Pilate di saraya naha shonrivene nyuɔfene, ni fanhafene, ni sipyii pu beeri yiri.

14 Na pu pye: «Yee ya pa ni we ná we ni ne mu, na jo na w'a fiige ki sipyii pu juyɔ nari. Ne kunni ya wu yege yiyε pyaa be jii na. Ga yee ya keree kiimu beeri jo ne mu wu shizhaa na ge, ne ta lee la shishiin wo zɔ ja wu na we.

15 Herɔdi be di wa zɔ ta wu na we, bani wu be ya wu kurunɔ na pa wu kan. Yi jii wa wu ni, wu kapyege ki beeri ni, ne kaa ja lemu l'a wu kagbuu xɔ we.

16 Wee tuun wu ni n'a da wu kan p'i wu kpɔn, lee kadugo na di wu yaha.»

17 [Lee di Pilate ta yee beeri ba Yawutuu wo bulooro juwuuro ti kalenε l'a nɔ we, wu ma yaa na kasolemε nigin wa yaha.]

18 A sipyiire ti beeri di ganha na xhuulo na yu: «We ná we gbo m'a Barabasi yaha!»

19 Na ta wee Barabasi we di bi bye n'a she fɔɔ. Cana ka w'a pa tunmɔ yirige kulo li funɔ ni, na sipyiire ti lɔ suri tiye ni fo na wa gbo. Lee na p'a bi wu le kaso ni.

20 Lee di Pilate ta wu funɔ na je wu Yesu yaha, a wu pu yege sanha.

21 Ga, a p'i xhuulo na: «Wu kori tige na! Wu kori tige na!»

22 A Pilate di pu pye tɔɔjii taanri wuu li ni na: «Kakuunɔ leke we ná we d'a pye we? Ne kunni ya kaa ja wu na lemu ya wu kagbuu xɔ we. Lee wuu na n'a da wu kan p'i wu kpɔn, lee kadugo na di wu yaha.»

23 Ga, a p'i zhe na xhuulo na pu wu kori tige na. A pu mujonɔ k'i ba se ta Pilate na.

24 Wee tuun wu ni a Pilate di jo na pu wo fungaa li na voro.

²⁵ Wemu wu bi n'a she ni gbuuro ti pye a p'i wu le kaso ni ge; a Pilate di wee yaha, bani wee kaa pu bi yu na wu wee yaha. Ga we wu $\eta\epsilon$ Yesu ge, a wu wee kan sɔrɔsii pu mu na pu sipyiire ti wo jidaan pye wu na.

*P'a she Yesu kori tige na
(Macao 27:32-44; Marika 15:21-32; Yohana 19:17-27)*

²⁶ Ba p'a gaanji ni Yesu ni wu takorogo ki ni wε, na she saha ni ná wa ni wee ya yiri wu kerεye ni na doroo. Wee mεge ki bye na Simɔ; Sirine shen wu bye wii. A sɔrɔsii p'i wee karamu w'a Yesu korikoritige ki lɔ na taha wu feni.

²⁷ Sipyijehemεε pu bi taha pu na na gaanji. Cèe pii be bye ni pu ni. Pee η ahaya yi bi tanha fo pu na pu dodoyo kpɔn, na mehεε suu xuuni Yesu kaa na.

²⁸ A Yesu di ba η mahana η eri pu yiri na pu pye: «Zheruzalemu cèe, yi ganha ba mehεε suu nε wuu na wε, ga y'a mehεε suu yiye pyaa ni yi nagoo wuu na!

²⁹ Bani caya ya wa ma, yee caya yi na pu na ba jo na: «cèe pii pu $\eta\epsilon$ seganhanaa ge, pii pu $\eta\epsilon$ pu sanha pya se η a wε, p'i sanha jire kan η a pya mu-i ge, pee $\eta\epsilon$ duba nagoo.»

³⁰ Wee tuun wu ni sipyii na
ba faaboboyo ye pyi na:
«Yi to wù η unɔ ni.»

Na boboyo ye pyi:
«Yi wù η mɔhɔ.»*

³¹ Bani le bi $\eta\epsilon$ tipurege wo pyegana, tiwaga di da ba bye dii wε?»

* **23:30** Oze 10:8

32 A p'i gari ni kakuubyii shuun be ni, p'i she pee be pinne gbo ni Yesu ni.

33 Xuu wemu mege p'a yiri na Nugorogo Xuu ge, ba p'a she no wa we, na Yesu kori tige na wee xuu wu ni. A p'i kakuubyii shuun wu be kori wu taan. A p'i nigin kori tige ka na wu kanige ce, na wusama kori tige ka na wu kamene ce.

34 A Yesu di jo: «Na To Kile, le yafa pu mu, bani le pu wa byi ge, pu ya li ce we.» Lee kadugo na a sorosii p'i kagaanshaan pye, na Yesu faya yi taa taa puye na na be ni lee kagaanshaan li ni.

35 Sipyii pu bye wa na yere na wii. A Yawutuu nunofee p'i ganha na Yesu la wo na yu na: «W'a sipyii piitiilee sho, wu wuyesho ge ni w'a sii Shovoo we, Kile ya wemu naha bulo na wu tun na pa ge!»

36 A sorosii pu be di Yesu la wolo. A p'i fulo wu na, na vinegiri kan wu mu,

37 na jo: «Ma bi sii Yawutuu wo saan we, mayesho ge!»

38 A p'i kororo la kori wu nuno na ni kama pa ni, pee ne na:

YAWUTUU WO SAAN WU W'A WE.

39 Kakuubyii shuun we p'a kori Yesu taan ge, a wee wa be di wu fanha na: «Ta mu be wu wa Shovoo wu we? Mayesho sa, ma ba wu be sho!»

40 Ga, a kakuubye shuun wo wu jo ni wee ni na wu pye: «Ali mu ya fyagi be Kile na we! Kanhama pemu na wu ne ge, mu be na ne pee ninumo na, na pe jom pe tuugo yu.

41 Ne ni mu ni kunni, we ya yaa ni pe kanhama pe ni, bani we wo kakuunoo ki wo footosaraa w'a we. Ga we ya kakuunoo la shishiin pye we.»

⁴² Lee kadugo na a wu Yesu pye: «Yesu, ma ba ba ma saanra ti ni tuun wemu ni, m'a hakili yaha na na.»

⁴³ A Yesu di wu na shɔ na: «Can na n'a da yi jo ma mu, niɲaa ye pyaa ma na ba jé ni ne ni Alijine ni.»

Yesu xugana

(Macao 27:45-56; Marika 15:33-41; Yohana 19:28-30)

⁴⁴ Ba caɲa k'a pa na niɲe niɲe ni we (12h00), a nibiige di jé fiige ki beeri ni, fo na she na yakonɔ caɲa ki na (15h00).

⁴⁵ Bani caɲa ki bi to feefe. Wee tuun we ni a Kile-pene pugboho ki nahaparaga fana nighbilege k'i lo niɲe ke ni, na daa taaya shuun.

⁴⁶ A Yesu di sii mujuugboɔ wa na: «Na To, n'a na munaa li kaa le ma keɲe ni.» Ba w'a yee jo we, na xhu.

⁴⁷ Sorosii nuɲofɔɔ we wu bye wa ge, ba wee ya kii keree kii na tapyege ni we, na jo: «Baraga ki taha Kile na! Can na, we na we kunni, sipyitiime wu bye we.»

⁴⁸ Sipyii piimu beeri pu bi pinne wa na pu wii ge, ba pee beeri ya kii keree kii na tapyege ni we, a pu nahaya di danha fo pu na pu dodoyo kpɔn. A p'i guri na ma deeye ni.

⁴⁹ Yesu naniine pu beeri, ni ceè pii p'a bi taha wu na na yiri Galile fiige ki ni ge, pee beeri bi yere laraga ni na wii.

Yesu legana fana ni

(Macao 27:57-61; Marika 15:42-47; Yohana 19:38-42)

⁵⁰ Lee bi Yawutuu wo kiirikɔn kurunɔ ki sipya wa ta wa, wee mege ye Yusufu. Wu bi tii wu zo wu

bε d'a jɔ. Arimate shen wu bi bye wii, Yawutuu fiige ki ni.

⁵¹ kiirikɔɔn kurunɔ ki bi jo na bε keree kiimu na ge, ni p'a kiimu pye ge, Yusufu bi ta wu tɔɔgɔ le lee la shishiin ni wε. Wu bε bi Kilε wo saanra ti sige.

⁵² A wee ná wu shε Pilate mu na shε Yesu nixhugo ki jɛeri wu mu.

⁵³ A Pilate di sɔɔ. A Yusufu di shε Yesu nixhugo ki tirige, na fatɔnɔ ka migile wu na, na shε wu le faɲa ka ni. Kee nidugiyahaɲa ki bye faaya yi ni. Sipya bε bi sanha le jɔ ki ni wε.

⁵⁴ Kee caɲa ki bye Pɔri caɲa, jiga na da mugi Yawutuu wo cadεengε ke.

⁵⁵ Cèe pii pu bi taha Yesu na na yiri Galile ni ge, a pee bε di gari ni Yusufu ni faɲa ki na, na shε Yesu nixhugo ki sinniɲegana li wii.

⁵⁶ Lee kadugo na a pee cèe p'i ba deeye ni, na ba nudanga yanmuyɔ ni nudanga sɪnmε yàa Yesu nixhugo ki dire kaa na. Ga, a p'i ηmɔ cadεengε ki ni, na bε ni Kilε wo jɔmεε li ni.

24

Yesu ya jε na foro xu ni

¹ Dimazhi wu jisɔɔgbɔhɔ ki na, a cèe p'i yiri. Pu bi nudanga sɪnmε pemu yàa ge, a p'i gari faɲa ki na ni pee ni. Kee caɲa ki bye Dimazhi caɲa.

² Ba p'a nɔ wà wε, kageegbɔhɔ ke ki bi taga faɲa ki jɔ tɔ ge, a p'i kee ta k'a gologolo laha faɲa ki jɔ na.

³ A p'i jé faɲa ki ni, ga pu ya ta Kafɔɔ Yesu nixhugo ki jɔ wε.

⁴ A pu hakilee di wuregi. Na pu niyereye yaha, a namaa shuun fadeviire wuu pii di foro pu mu na pu fo.

⁵ A cèe p'i fya, na pu nyuyɔ sozi sozi. A pee namaa shuun wu pu pye: «Sipya we wu ɲɛ ɲi na ge, ɲaha na yee d'a pa wee shaa xuu tɛ ni wɛ?»

⁶ Wu wa naha nige wɛ. W'a ɲɛ na foro xu ni. Ye wu bi yu yi mu na wu yaha Galile fiige ki ni ge, yi yi funyɔ kɔn yee na.

⁷ Wu bi yee pye na: «Li waha l'i waha, Sipya Ja na ba jé kakuubyii kenɛ ni, p'a wu kori tige na. Wu caxhugo caɲa taanri wogo w'a ɲɛ.»»

⁸ Ba p'a yee logo wɛ, a pu funɲɔ di ba do Yesu wo nijoyo yi na.

⁹ Wee tuun wu ni a p'i ba na yìri faɲa ki na. Na ba yee bæeri ɲaha jo tudunmɔɔ kɛ ni nigin wu mu, ni kalaapiire tisara bæeri.

¹⁰ Cèe pii p'a yìri faɲa ki na ge, pee bye: Magadala shɛɛn Mariyama, ni Zhanɛ, ni Yakuba nu Mariyama. Cèe piimu bɛ pu bye ni pu ni ge, a pee cèe pu bɛ di yee ninuyɔ jo tudunmɔɔ pu mu.

¹¹ Ga, a p'i cèe pu jomɔ pu ta ba giraya ɲɛ wɛ, na bye pu ya dà pu na wɛ.

¹² Ga lee bɛ na, a Pyɛɛri kunni di yìri na baa kari faɲa ki na. Na shɛ nɔ, na jaari wii ki ni, na faviire ti yɛ ɲa wà. A lee di wu fo fo xuuni. A wu guri na ma puga.

Yesu ya wuyɛ shɛ Kalaapiire shuun na Emayusi koo na

¹³ Lee kadugo na a wu kalaapiire shuun wa di ganha na gaanji kee caɲa kiyɛ pyaa kulo la ni. Lee

mεγε νε na Emayusi. Lee kulo le ni Zheruzalemu τε wu bye kiloo κε ni nigin shishiin.

14 Keree kiimu βεερι k'a pye Zheruzalemu ni wee tuun wu ni ge, a p'i ganha na kee paari puyε mu.

15 Na pu yaha pu na yοgο na yee naha yu puyε mu, a Yesu ye pyaa di fulo pu na, na binne na gaanji ni pu ni.

16 A pu kunni di ganha na wu naa, ga na bye kanna kaa la l'a pu pye pu ya wu ce we.

17 A Yesu di pu pye: «Yee di wa naari na keree kiike paari yiyε mu we?» Ba Yesu ya yee jo we, a p'i yere. Lee bi pu nahaya ta y'a tanha xuuni.

18 Wa mεγε ki bye pu ni na Kilopasi, a wee di jo: «Ni mu ye nigin be we, kaa le l'a sii pye Zheruzalemu ni kii cabyaa kii na ge; wa shishiin wa Zheruzalemu ni ni wu ya li ce we!»

19 A Yesu di pu pye: «Lee νε lekε we?» A p'i wu na shο na: «Kaa le l'a pye Nazareti sheen Yesu na ge ge! Yesu bi bye Kile tudunmο baraga wo. Fanha bye wu kapyegee ni wu na jomο ni Kile naha taan ni sipyii pu be naha taan.

20 Wεe wo saraya naha shοonrivee nηηofee ni wεe wo nahagbaa fee p'a wu le shi watii keje ni, konho wu xhu. A pee di wu kori tige na.

21 Wεe bi kanha na daa jo Kile w'a wu tun na pa wu ba Izirayeli sheen nηηο wolo, ga wu nixhugo na, nijaa νε wu cana taanri wogo.

22 Lee be na, ce pii pu wa wεe ni ge, pii ya jomο pa jo wεe mu pemu ya wεe naha wο fo xuuni ge. Pee ya soo she nisogο ke na faηa ki na.

23 Na ba jo na pee ya she gbo wu na faηa ki ni we, ga na melekeε pii na wa. A pee melekeε p'i pee pye

na Yesu wa jìi na.

²⁴ Wèe kaafɛɛ pii bɛ ya shɛ faɲa ki na, na shɛ li ta ba cèe p'a pa yi jo wèe mu wɛ, ga pu ya wuyɛ pyaa ja wɛ.»

²⁵ Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Yee kunni jɛ fungɔnyɔ baa fɛɛ. Kilɛ tudunmɔɔ p'a yemu bɛɛri jo ge, ali yee ya daa yee bɛ na tɔvuyɔ na wɛ!

²⁶ Go Shɔvɔɔ wu bi sii yaa na kanha le kanhagana le na Kilɛ di na pa wu nɔɔɔ wu kan wu mu!»

²⁷ Lee kadugo na le l'a ka wu shizhaa na ge, a wu yee bɛɛri paari pu mu. A wu yi jɔ kɔn Kilɛ tudunmɔɔ Musa wo nijoyo yi na, fo na shɛ nɔ Kilɛ tudunmɔɔ pusamaa bɛɛri wo nijoyo yi na.

²⁸ Kulo lemu ni kalaapiire t'a se ge, a p'i shɛ dɛɛɲɛ lee kulo li tajege ki na. A Yesu di wuyɛ pye kanna jahagbaa na w'a doroo na se.

²⁹ Ga, a p'i wu jɛɛri na: «Pinne ni wù ni, bani caɲa k'a xɔ, jɛri tapyege ni piige k'a da wɔ.» A wu sɔɔ pu mu, a p'i binne jé kanha ki ni.

³⁰ Ba liduun w'a nɔ wɛ, a p'i diin na da da li. A Yesu di buuri wu lɔ na baraga taha Kilɛ na, na wu kɛgi kɛgi na kan pu mu.

³¹ Ba Yesu ya buuri wu kan pu mu wɛ, a pu jìi di na pahala wu na. A p'i na li cɛ na Yesu yɛ pyaa ki jɛ kii. Ga taapile ni, a p'i wii fɔ wu ni.

³² A p'i ganha na puyɛ pyi na: «W'a jo ni wèe ni, na jɔ kɔn na Kitabuu pu jomɔ pu jaha yu wèe mu koo li na tuun wemu ni ge, ta xɔnhɔɔ na wèe funyɔ di bi taan?»

³³ Taapile ni a p'i guri na gaanji Zheruzalɛmu ni. Ba p'a shɛ nɔ wà wɛ, na tudunmɔɔ kɛ ni nigin wu ni kalaapiire ti bɛɛri ta p'a pinne.

34 A pee di shuun wu pye: «Can na, Kafɔɔ w'a jε foro xu ni! W'a wuyε shε Simɔ na!»

35 Le l'a pye pee shuun we bε na koo li na ge, a pu bε di guri na yee bεeri paari pu mu, fo na shε nɔ cεgana lekε na p'a Yesu ta cε buuri wu kεgiduun wu ni ge.

Yesu ya wuyε shε wu kalaapiire ti na

36 Na pu yaha pu na pee jomɔ pu yu, a Yesu di foro yere pu ni jε ni na pu pye: «Kilε wu jani jε kan yi mu!»

37 A pu jaalaa di yiri, a p'i sii fya xuuni. Bani pu bi giin na yafugunɔ pee ya ja.

38 A Yesu di pu pye: «Naha na yee d'a yi hakilee pu yirige le yirigegana le na, na ke fungɔngɔ ke tuugo yaha yiyε mu wε?»

39 Yi na keye yi wii ni na tɔɔyɔ yi ni, nεyε pyaa k'a sii kii. Yi na wii y'i ba gbɔn na na bε. Bani yafugunɔ jε ni ceexaara ni kaciiye ni wε, ga nε kunni di wa ni yi ni.»

40 Ba w'a yee jo wε, na wu keye ni wu tɔɔyɔ yi shε pu na.

41 A kalaapiire ti funyɔ di sii taan xuuni. Ga l'a pu fo fogana lemu na ge, lee funɗɔ ni pu ya ta dà sanha wε. Wee tuun wu ni a Yesu di pu pye: «Yalige yaaga na da naha yee mu ya?»

42 Fyakaaya di bi bye pu mu, a p'i kee ka kan wu mu.

43 A wu ki shɔ na ki xa pu bεeri jii na.

Yesu ya wuyε shε wu tudunmɔɔ pu na

44 Lee kadugo na a wu pu pye: «Tuun wemu ni nε bye ni yee ni ge, go ye nε bi jo yee mu. Nε bi yee pye jo yemu bεeri y'a ka nε shizhaa na Musa wo

saliya we, ni Kile tudunmɔɔ pu wo Kitabuu pee, ni Zaburuu Kitabu wu ni ge; jo yee bɛeri jɔ ya yaa na fa.»

⁴⁵ Wee tuun wu ni a Yesu di pu fungɔnyɔ mugi mu lee mugigana li na, kɔnhɔ p'i Kile wo Kitabu wu jomɔ pu cɛ.

⁴⁶ Lee kadugo na a wu pu pye: «L'a ka Kitabu ni na li waha l'i waha, Shɔvɔɔ wu na ba ganha, na pu na ba wu gbo. Wu cagbogo cana taanri wogo, w'a jɛ na foro xu ni.

⁴⁷ Wee mɛgɛ na le yɛɛ le ya yaa na jo kɔɔ ke wo shi wu bɛeri mu, na li jɔ kɔn Zheruzalɛmu na na: shi wu bɛeri ya yaa na yere wu jurumu wu na, na sɔɔ Kile na, kɔnhɔ wu pu jurumu wu yafa pu mu.

⁴⁸ Yee pu wa lee wo sɛɛɛɛ.

⁴⁹ Na To Kile w'a Fɛfɛɛɛ Muna lemu wo jɔmɛɛ lɔ yi mu ge, nɛ na ba lee tun na pa yi mu. Ga yi tiin Zheruzalɛmu ni fɔlɔ, fo tee sefɛɛɛ te ba fɛnhɛ tigi yi na na yiri Kile we ni.»

Yesu ya dugi na kari fugba wu ni

⁵⁰ Ba w'a xɔ pee jomɔ pe na wɛ, na gari ni wu kalaapiire ti ni Bɛtani kulo li shizhaa. Ba p'a nɔ wà wɛ, a wu wu keye tagi pu jɔjɔ na, na ganha na duba pyi pu mu.

⁵¹ Na Yesu yaha wu na wee duba wu pyi, a wu yiri laha pu taan, na dugi kari fugba we ni.

⁵² Lee di kalaapiire ti ta t'a nuguro sin, na wu pɛɛɛ. Ba p'a wu pɛɛɛ xɔ mu wɛ, a pu fundanga wuu di guri na pa Zheruzalɛmu ni.

⁵³ A p'i bye tuun bɛeri ni p'a she puyɛ pinne Kile-pɛɛɛɛ pugbɔhɔ ki ni, na Kile pɛɛɛ.

KARINĒĒGE NŌMĒE NIVONŌ
New Testament and Shorter Old Testament in
Senoufo, Mamara

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mamara S noufo (S noufo, Mamara)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

  2014-08-10, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

85728ed7-78f8-58e8-8967-0e976c0c2423